

Robert Arpo & Pekka Oesch

Kansanmusiikin ammattilaiset

Taloudellinen tilanne
ja toimintaympäristö

TAITEEN KESKUSTOIMIKUNTA. TUTKIMUSYKSIKÖN JULKAISUJA N:o 30
ARTS COUNCIL OF FINLAND. RESEARCH REPORTS No 30

Taiteen keskustoimikunta
Arts Council of Finland
2006

© tekijät ja Taiteen keskustoimikunta 2006

Kansi: Kari Piippo

Taitto: Jussi Hirvi

ISBN 952-5253-62-7

ISSN 1796-6612

 Lönberg Print
Helsinki 2006

Sisälllys

Taulukko-, kuvio- ja asetelmaluettelo	4
Johdanto	7
<hr/>	
Tutkimuksen lähtökohdat	10
<hr/>	
Tutkimuksen tavoite ja kohde	10
Keskeiset käsitteet	11
Kansanmusiikin kenttä	
Kansanmusiikin käsite	
Ammattilaisuus	
Tutkimuksen aineisto	18
Muita tutkimuksia musiikin ammattilaisista	23
Kansanmusiikin ammatillinen koulutus	25
<hr/>	
Kansanmusiikin ammattilaiset	30
<hr/>	
Kyselyyn vastanneet	30
Kansanmusiikin ammattilaisuus	32
Ammattilaisen henkilökuva	33
Ammattilaisen työnkuva	41
Työtilanne	
Esiintymistilaisuudet	
Opetustyö	
Tulot	57
Ammatin arvostus	68
Kansanmusiikin tuotanto	72
Järjestötoiminta	77
<hr/>	
Yhteenveto	83
<hr/>	
Lähteet	90
LIITE. Kyselylomake	93
<hr/>	
English Summary	101
<hr/>	

Taulukko-, asetelma- ja kuvioluettelo

Taulukot

Taulukko 1. Kyselyn kohderyhmät ja kyselyyn vastanneet	21
Taulukko 2. Kyselyyn vastanneet kansanmusiikin ammattilaiset, harrastajat ja muut	21
Taulukko 3. Kyselyn perusjoukko ja vastanneet sukupuolen ja asuinalueen mukaan	22
Taulukko 4. Kansanmusiikin ammattilaisten ikäryhmä sukupuolen mukaan	33
Taulukko 5. Kansanmusiikin ammattimuusikot sukupuolen ja syntymävuoden mukaan	35
Taulukko 6. Kansanmusiikin opettajat sukupuolen ja syntymävuoden mukaan	35
Taulukko 7. Kansanmusiikin opiskelijat sukupuolen ja syntymävuoden mukaan	36
Taulukko 8. Muut kansanmusiikin ammattilaiset sukupuolen ja syntymävuoden mukaan	37
Taulukko 9. Kansanmusiikin ammattilaisten musiikinalan koulutus sukupuolen mukaan	38
Taulukko 10. Kansanmusiikin ammattilaisten valmistusmisajankohta sukupuolen mukaan	38
Taulukko 11. Kansanmusiikin ammattilaisten keskimääräinen ammattilaisvuosien määrä sukupuolen ja asuinalueen mukaan	39
Taulukko 12. Kansanmusiikin ammattilaisten työtilaisuudet sukupuolen ja asuinalueen mukaan	42
Taulukko 13. Tärkeimmät työtilaisuuksien järjestäjätahot viimeisten 12 kuukauden aikana ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan	44
Taulukko 14. Esiintymistilaisuudet ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan vuonna 2004	50
Taulukko 15. Työllistymisen kannalta erittäin tai melko tärkeät kotimaiset tiedotusvälineet ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan	52
Taulukko 16. Työllistymisen kannalta ei lainkaan tärkeinä pidetyt kotimaiset tiedotusvälineet ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan	52
Taulukko 17. Opetustyön tärkeys kansanmusiikin ammattillisen kehittymisen kannalta ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan	56
Taulukko 18. Kansanmusiikin ammattilaisryhmien keskimääräiset verotettavat bruttotulot sukupuolen, ikäryhmän ja asuinalueen mukaan vuonna 2003	59
Taulukko 19. Kansanmusiikin ammattilaisten verotettavat bruttotulo- luokat sukupuolen, ikäryhmän ja asuinalueen mukaan vuonna 2003	60
Taulukko 20. Kansanmusiikin ammattilaisten tulolähteet ammatti- ryhmittäin vuonna 2003 (tulolähteen maininneiden osuus prosentteina)	63

Taulukko 21. Kansanmusiikin ammattilaisten tulolähteet sukupuolen, ikäryhmän ja asuinalueen mukaan vuonna 2003 (tulolähteen maininneiden osuus prosentteina)	63
Taulukko 22. Kansanmusiikin ammattilaisten arvioimat tulolähteidensä %-osuudet kokonaistuloista keskimäärin vuonna 2003 ammattiryhmittäin	64
Taulukko 23. Kansanmusiikin ammattilaisten arvioimat tulolähteidensä %-osuudet kokonaistuloista keskimäärin vuonna 2003 sukupuolen, ikäryhmän ja asuinalueen mukaan	65
Taulukko 24. Kansanmusiikin ammattilaisten keskimääräiset verotettavat bruttotulot ammattiryhmän ja soittimen mukaan vuonna 2003	66
Taulukko 25. Kansanmusiikin ammattilaisten keskimääräiset verotettavat bruttotulot sukupuolen, asuinalueen ja soittimen mukaan vuonna 2003	67
Taulukko 26. Kansanmusiikin ammattilaisten ilmoittamat apurahat sukupuolen, ikäryhmän ja asuinalueen mukaan ammattiryhmittäin vuonna 2004 (apurahan saaneiden osuus prosentteina)	68
Taulukko 27. Ammatin arvostuksen kokeminen ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan	69
Taulukko 28. Kansanmusiikin tuotantoon liittyvissä tehtävissä työskentelevät ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan	73
Taulukko 29. Kansanmusiikin tuotannon riittävyys Suomessa kyselyyn vastanneiden mielestä (n=116)	74

Asetelmat

Asetelma 1. Vastaajien näkemyksiä työtilanteestaan kyselyn tekohetkellä	48
Asetelma 2. Vastaajien näkemyksiä kansanmusiikin esiintymistilaisuuksien tarjonnasta Suomessa kyselyn tekohetkellä	53
Asetelma 3. Vastaajien näkemyksiä opetustyön tärkeydestä kansanmusiikin ammatillisen kehittymisen kannalta	56
Asetelma 4. Vastaajien arvioita kansanmusiikkijärjestöjen merkityksestä muusikon työnsä kannalta	81

Kuviot

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneet kansanmusiikin ammattilaiset ammattiryhmittäin (n=118)	30
Kuvio 2. Kyselyyn vastanneiden kansanmusiikin ammattilaisten ammattiryhmät alueittain	31
Kuvio 3. Kyselyyn vastanneet alle 35-vuotiaat sekä 35 vuotta täyttäneet kansanmusiikin ammattilaiset ammattiryhmittäin	31
Kuvio 4. Kansanmusiikin ammattilaisten sukupuoli ikäryhmittäin	34
Kuvio 5. Kansanmusiikin ammattilaisten keskimääräiset verotettavat bruttotulot sukupuolen, ikäryhmän ja asuinalueen mukaan vuonna 2003	58
Kuvio 6. Ammattilaisten tulonlähteet kansanmusiikin ja muun musiikin alueella (tulolähteen maininneiden osuus prosentteina)	62
Kuvio 7. Taiteen keskustoimikunnan kansanmusiikin apurahojen hakijoiden ja saajien lukumäärä vuosina 2000–2004	68

Kuvio 8. Ammattilaisten mielestä keskeisimpien vaikuttajatahojen merkitys kansanmusiikin tuotannon osa-alueilla (n=109)	76
Kuvio 9. Kansanmusiikin ammattilaisten jäsenyys kansanmusiikkijärjestöissä ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan	78
Kuvio 10. Kansanmusiikin ammattilaisten jäsenyys muissa musiikkijärjestöissä ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan	80

Johdanto

Suomalainen kansanmusiikki on totuttu jaottelemaan esimerkiksi ka-levalaiseen kansanmusiikkiin, talonpoikaiseen kansanmusiikkiin, pe-limannimusiikkiin ja folkloristiseen uudempaan kansanmusiikkiin. Usein kansanmusiikkiin on liitetty tietynlainen ”kansanomaisuus”, mikä viittaa tradition välittymiseen agraarisissa ja myöhemmin kau-punkikulttuurin erilaisissa yhteisöissä ja toisaalta kansanmusiikin po-pulaarimusiikilliseen luonteeseen (Kansanmusiikki 2000... 1991: 8–9). Maailmanmusiikin kannalta suomalainen kansanmusiikki on yksi il-mentymä tietyn maantieteellisen ja kulttuurisen alueen musiikillisten perinteiden yhdistämisestä muualta saaduista vaikutteista. Tutkimuksen näkökulmasta on tärkeää lähinnä pyrkiä metodiseen määrittelyyn jonka avulla kansanmusiikki voidaan määritellä tietyssä spesifissä tutkimuskontekstissa.

Suomalaisesta kansanmusiikista puhuttaessa tarkoitetaan yleensä valtaväestön esittämiä ja harrastamia kansanmusiikin muotoja. Ne ovat edelleen suomalaisen kansanmusiikin harrastus- ja musiikkipo-litiikan keskiössä. Samoin 1960-luvun lopun niin sanotulla kansan-musiikin uudella nousulla viitataan ensisijaisesti suomenkielisen väestön perinnesäveltäjämusiikkiin. Valtakulttuurin paineessa vähemmistö-kulttuurit ovat joutuneet sopeutumaan vallitsevan yhteiskunnan eh-toihin, eikä musiikki ole tässä suhteessa poikkeus. Tämä on näkynyt siten, että esimerkiksi saamelaisien ja romanien musiikkiperinne on yleensä jäänyt kansanmusiikin järjestötoiminnan ja koulutuksen ul-kopuolelle.

Kansanmusiikin, kuten kulttuurin yleensäkin, ainoa ”luonnolli-nen” ominaisuus on muutos, joka saa muotonsa erilaisissa yhteiskun-nallisissa konteksteissa. Muutokset voivat olla esteettisiä, sosiaalisia, poliittisia, taloudellisia tai hallinnollisia ja ne koetaan eri tavoin kan-sanmusiikin kentän toimijoiden, kuten artistien, säveltäjien, opetta-jien ja järjestöaktiivien joukossa. Kansanmusiikissa ja kansanmusiikin ammattikuvissa viime vuosikymmeninä tapahtuneet suuret muutok-set ovat tulleet selvimmiksi esille koulutustarjonnan lisääntymisenä, kansanmuusikkouden ammatillistumisena sekä kansanmusiikin ja muun populaarimusiikin erilaisissa kohtaamisissa.

1970-luvulla kansanmusiikista puhuttiin ”amatöörimusiikkina” (Laitinen 1973: 11), mutta nykyisin kansanmusiikin kentällä toimivat

rinnakkain amatöörit ja ammattilaiset. Kaksi vuosikymmentä myöhemmin Kansanmusiikin keskusliiton silloinen puheenjohtaja Viljo S. Määttä lä kuvasi muutosta seuraavasti:

Nyt 1990-luvun alussa elämme jälleen erästä kansanmusiikin murroskaudesta. Kansanmusiikin koulutus on laajentunut ja syventynyt. Harrastajien rinnalle ovat tulleet kansanmusiikin ammattilaiset. Nuorten kansanmuusikkojen joukko on voimakkaasti kasvanut. Heidän mukanaan on kansanmusiikkiin tullut myös runsaasti uusia piirteitä. Rock-musiikki on iskenyt omia saundejaan myös nuoreen kansanmusiikkiin, jossa on väriä ja vauhtia. Elämme maailmanmusiikin aikaa, jossa vanhat pelimannit hieman ymmällään kysyvät, mihin vanha perinteinen kansanmusiikki on joutumassa. (Kansanmusiikki 2000... 1991: 6.)

Muutoksia on tapahtunut kansanmusiikin tekemisen edellytyksissä ja vaikutuksissa myös ammattilaistumisen myötä. Samanaikaisesti keskeisiksi ovat nousseet myös kysymykset kansanperinteeseen liittyvistä tekijänoikeuksista ja siitä kenelle perinne kuuluu. Kaupungistumisen, globalisaation, tiedonvälityksen ja digitalisoitumisen myötä suomalainen kansanmusiikki on viimeisten 15 vuoden aikana omaksunut vaikutteita muista musiikinlajeista, niin rock-musiikista kuin Suomen ulkopuolisista etnisistä musiikkikulttuureista. Tämä on tapahtunut nopeammin ja maantieteellisesti laajemmalta alueelta kuin ehkä koskaan aiemmin. Artistien ja yhtyeiden persoonalliset tavat yhdistää eri musiikkikulttuureita ovat muodostuneet heitä identifioiviksi tekijöiksi oman soitto- ja laulutyylin rinnalle. Oman lisänsä musiikkikulttuurin monimuotoisuuteen ovat tuoneet Suomeen asettuneet maahanmuuttajamuusikot, joiden joukossa on sekä perinteen harrastajia että pitkän uran tehneitä ammattilaisia.

1970-luvulla ja vielä pitkälle seuraavan vuosikymmenen puolelle asti kansanmusiikin katsottiin olevan vaihtoehto kansainväliselle massaviihdelle. Suomalaiset kansanmuusikot kävivät esiintymiskoilla ulkomailla jo tuolloin, mutta heidän saavutuksensa eivät juurikaan kiinnostaneet suomalaista kulttuurielämää ja tiedotusvälineitä. Kansanmusiikin koulutuksen vakiintuminen on nostanut kansanmusiikin ja sen tekijät aiempaa paremmin julkisuuteen. Perinteitä vaalivan ja uutta musiikki-ilmaisua edistävän koulutuksen tulokset alkoivat näkyä 1990-luvun alussa.

Samaan aikaan myös kiinnostus länsimaisen populaarimusiikin ulkopuolisiin musiikkikulttuureihin oli nopeasti kasvamassa kansainvälisessä musiikkiteollisuudessa. Sen tuottama maailmanmusiikki nimetty musiikin osa-alue alkoi hyödyntää ja tuoda esiin aiemmin vähemmälle huomiolle jääneitä musiikkikulttuureja, mikä lisäsi sekä alan ammattilaisten kysyntää että kansanmusiikin kulutusta.

Viimeistään 1990-luvun maailmanmusiikki-ilmio on sulauttanut kansanmusiikin osaksi kansainvälistä viihde- ja musiikkiteollisuutta.

Kansanmusiikin mahdollisuudet kulttuurin vientituotteena on myös havaittu ja niiden käytännön toteuttaminen edellyttää ammattilaisilta aiempaa laaja-alaisempaa osaamista kansanmusiikin kaikilla osa-alueilla.

Tutkimuksen lähtökohdat

Tutkimuksen tavoite ja kohde

Tutkimuksessa kartoitetaan kansanmusiikin parissa toimivien ammattilaisten lukumäärä ja heidän taloudellinen tilanteensa. Lisäksi tavoitteena on tuoda esiin ammattilaisten näkemyksiä niin työllisyydestä kuin kansanmusiikin nykyisestä asemasta ja arvostuksesta. Tarkoituksena on luoda poikkileikkauskuvaus kansanmusiikin ammattilaisten työskentely- ja toimeentulomahdollisuuksista 2000-luvun alun Suomessa.

Ensisijaisena kohteena tutkiuksessa ovat kansanmusiikkia ammatikseen esittävät muusikot. Kansanmuusikoilla tarkoitetaan kaikkia Suomessa asuvia muusikoita, jotka esittävät julkisesti joko kokonaan tai osittain oman kulttuuritaustansa musiikkiperinteeseen perustuvaa ohjelmistoa. Tämän lisäksi mukana ovat muissa, ei-esittävissä kansanmusiikin ammateissa toimivat henkilöt. Kansanmusiikin ammattilaisen työnkuvaan katsotaan kuuluvan myös esimerkiksi opetus- ja tutkimustyö ja kustannus- ja julkaisutoiminta sekä järjestötyö.

Koulutuksen myötä ammatillistumisesta on tullut eräs keskeisimmistä kansanmusiikin muutostekijöistä viime vuosina, ja myös tässä selvityksessä kansanmusiikki määrittyy erityisesti kansanmusiikin ammattilaisten kautta. Kansanmusiikin ammattilaisia ovat ne muusikot, jotka taiteen kentällä esitetään kansanmuusikoina ja jotka tekevät ja esittävät kansanmusiikkiksi suomalaisessa kontekstissa määriteltyä musiikkia ammatillisesti. Ammatillisuus on määritelty muusikkojen oman itseymmärryksen kautta, eikä sitä rajattu etukäteen esimerkiksi kansanmusiikin esittämisestä saatujen tulojen tai järjestöjäsenyyden perusteella. Kieltä tai kansallisuutta ei myöskään pidetty kansanmusiikkia määrittävänä tekijänä. Tutkimukseen otettiin mukaan suomenruotsalaisten lisäksi saamelaisten, romanien ja maahanmuuttajien edustajia.

Kansanmusiikin nykytilannetta lähestytään sekä rakenteellisten että kokemuksellisten tilanteiden kautta. Rakenteellisia tekijöitä hahmotetaan erityisesti tilastoaineistojen ja aiemman taiteilijatutkimuksen avulla. Kokemuksia kansanmusiikin nykytilanteesta on koottu kansanmusiikin ammattilaisille suunnatulla kyselyllä.

Keskeiset käsitteet

Kansanmusiikin kenttä

Musiikin tutkimuksessa kentällä on tarkoitettu sekä antropologisesti ymmärrettyä etnografisen tutkimuksen rajaamaa maantieteellistä, sosiaalista ja kysymyksenasettelullista kenttää että Pierre Bourdieun (ks. esim. 1987, 1995) käsitteistölle perustuvaa sosiaalisen toiminnan aluetta. Käsillä olevassa tutkimuksessa kentällä tarkoitetaan toisaalta bourdieulaista kenttää, mutta samalla myös kansanmusiikin kenttää ammattilaisten käsityksissä rakentuvana ja suhteellisen omalakisena sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen toiminnan alueena. Tämän lisäksi kenttä ymmärretään tutkijan tekemänä menetelmällisenä ja empiirisenä rajauksena. Kolme tapaa ymmärtää kenttä ovat siis: 1) valtakäytön alue, 2) tutkittavien subjektiivinen käsitys tietyistä sosiaalisen toiminnan alueesta ja sen rakentumisen ehdoista sekä 3) tutkimuksen/tutkijan itselleen rajaama alue.

Kansanmusiikin kenttä muodostuu rakenteellisesti eri toimijoista ja niiden institutionaalisesti määrittävistä asemista ja tehtävistä kentällä. Kuten taiteen kentän tarkastelussa yleensä, myös kansanmusiikin kentän tarkastelussa voidaan toimijat paikantaa taiteen tuotannon, välityksen ja vastaanoton alueille. Tästä näkökulmasta esimerkiksi kansanmuusikot, kustannustoiminta, festivaalit, koulutus ja yhdistykset saavat erilaisia funktioita kansanmusiikin kentällä. Toisaalta eri ammattiryhmät asettuvat suhteessa toisiinsa siten, että yksilöillä voi olla useita toimenkuvia ja asemia kentällä. Kansanmusiikin ammattilainen voi tehdä opetustyötä ja toimia alan järjestöissä, vastavasti kustantaja voi olla kansanmusiikin harrastaja, jatko-opiskelija voi työskennellä kulttuurihallinnossa ja toimia puoliammattilaisena kansanmuusikkona ja niin edelleen.

Tuotanto/välitys/vastaanotto -malli ja limittyvien toimijapositionien malli tarjoavat kaksi teoreettisesti perusteltua näkökulmaa kansanmusiikin kentän rakenteelliseen tarkasteluun. Ensimmäinen niistä keskittyy siihen, miten kentän sisäiset ja olennaiset ulkoiset valtasuhteet ja toimijoiden käsitykset vaikuttavat kansanmusiikin tuotannosta vastaanottoon. Toisen näkökulman kautta kansanmusiikin kentän toimijoita voidaan tarkastella sekä suhteessa kentän rakenteeseen että suhteessa siihen, miten he itse ymmärtävät sijoittumisensa kentällä. Rakenteellisen näkökulman ohella kansanmusiikin kenttää voidaan siis tarkastella kansanmuusikoiden itseymmärryksen kautta. Tällöin huomio kiinnitetään niihin merkityksiin ja tulkintoihin joiden kautta muusikot ymmärtävät kansanmusiikin tekemisen laajemmat puitteet Suomessa ja siihen, miten he sijoittavat itsensä näihin puitteisiin. Tämänkaltaisessa näkökulmassa kentän rakenteelliset piirteet tulevat kansanmuusikoiden itsensä arvioimiksi ja uudelleenmäärittelemiksi.

Bourdieu (1987) mukaan kentän jäsenet jakavat yhteisen näkemyksen oman toimintansa arvoista ja tavoitteista. Yhteiset näkemykset pitävät kenttää koossa, vaikka samaan aikaan kentällä käydään jatkuvaa kamppailua jäsenten tavoitellessa arvostetuinta taiteellista, taloudellista tai sosiaalista pääomaa. Sen arvo määräytyy jokaisen kentän omien pelisääntöjen mukaan. Taiteen kentällä kilpaillaan esimerkiksi vallasta määrätä, mikä on 'hyvää' taidetta ja kansanmusiikissa siitä mikä on 'oikeaa' tai 'aitoa' kansanmusiikkia tai kuka on kansanmusiikin ammattilainen. Kentällä toimivat pyrkivät vahvistamaan näitä ominaisuuksia ja kaikkein arvostetuinta pääomaa. Kenttää hallitsevilla on eniten pääomaa.

Musiikkia välittävät organisaatiot ja instituutiot ovat keskeisiä tekijöitä niin yksittäisen kansanmuusikon kuin koko ammattikunnan kannalta. Instituutiot nähdään yleensä valtarakenteina. Musiikki-instituutioiden johtavilla henkilöillä on valtaa ja auktoriteettia, jotka vaikuttavat instituution sisäiseen ja ulkoiseen toimintaan. Vallan täytöntöön panijana on aina henkilöinstituutio. Päätöksenteko ja päätösten vaikutukset ovat analysoitavissa sitä helpommin, mitä selkeämmin instituutio on paikallistettavissa tiettyyn organisaatioon tai laitokseen. Valta ei liity pelkästään instituutioihin, vaan on kaikkien kentällä toimivien välistä kilpailua vallasta ja sen säilyttämiseksi tarvittavasta pääomasta. Suurinta valtaa käyttävät ne, jotka voivat päättää mikä on taidetta ja mikä ei. (Bourdieu 1987, Bourdieu 1993, Heiniö 1990: 24.)

Kentälle pyrkii jatkuvasti uusia toimijoita, joiden kumousstrategioiden tavoitteena on erityispääoman kerääminen. Se edellyttää radikaaliakin arvojen mullistamista, uudenlaista tuotannon ja tuotteiden arvostamisen määrittelyä ja hallitsevan pääoman arvon alentamista. Tulokkaat pystyvät tuhoamaan kentällä vallitsevia hierarkioita, mutta eivät itse peliä. Suosittu menetelmä on vaatia puhtaampaa ja autenttisempaa taidetta. (Bourdieu 1987, Bourdieu 1993.)

Yksi taiteen kentän lähtökohtia on tuotannon pyyteettömyys, jolloin tuotanto ei saa perustua taloudellisen voiton ja hyödyn tavoittelemiseen. Oman toiminnan pyyteettömyyttä korostamalla kerätään symbolista pääomaa, joka vähitellen voi johtaa myös taloudellisen hyödyn saavuttamiseen. Toinen keskeinen taiteen tuotannon peruslähtökohta on muista erottautuminen. Se on tuotannon ja kentän muutosten perustana, joka toistuu myös kulutuksen alueella. Etenkin kentälle pyrkivien on tuotettava uutta, epäsovinnaista ja erilaista suhteessa muuhun kentän tuotantoon. (Bourdieu 1987.)

Kansanmusiikin käsite

Kansanmusiikin ammatillistumista jäljitettäessä tulisi aluksi tunnistaa tarkastelun kohde. Siihen tarvitaan rajattu ja samalla riittävän

yleinen kansanmusiikin määritelmä, josta on laaja yksimielisyys sekä kansanmusiikin parissa työskentelevien että sen kanssa yleensä tekemisissä olevien keskuudessa. Tällaista määritelmää ei toistaiseksi ole kyetty kehittämään, vaikka kansanmusiikin historiallisesta alkupe-
rystä niin käsitteenä kuin sen sisällöstä ja ulkoisista tunnusmerkeistä on kirjoitettu lukuisia tutkimuksia ja laadittu erilaisia määritelmiä siitä lähtien kun Volkslied-käsite 1700-luvun lopulla otettiin käyttöön. (ks. esim. Otavan iso musiikkisanakirja 1978: 346.)

Määrittelyn kohde on vuosisatojen ja -kymmenten kuluessa jakautunut yhä useampaan ja pienempään osa-alueeseen ja ilmiöön. Kulttuurin muiden alueiden tapaan kansanmusiikki, ja siten myös sen määritelmät, ovat olleet sidoksissa aikaan, paikkaan ja puhujaan. Määritelmiä on muotoiltu paremmin vastaamaan niin kansanmusiikin tuotannossa ja vastaanotossa tapahtuneita muutoksia kuin aikakauden yhteiskunnallista ja maailmankatsomuksellista tilannetta.

Sitä mukaan kun suomalaiseseen kansanmusiikkiin on kulkeutunut uusia tyylejä synnyttäneitä vaikutteita, se on useaan kertaan niin sanotusti löydetty uudelleen. Erilaisten näkemysten perinteisestä kansanmusiikista, kansanmusiikin aitoudesta ja elävästä kansanmusiikista noustessa esiin on kansanmusiikki joutunut uudelleentulkinnan kohteeksi ja käsitteelle on haluttu löytää parempi määritelmä. Vähitellen keskustelut ovat laantuneet, kunnes seuraava kansanmusiikin nousukausi tai murros on ollut käsillä.

Historiallisen ja nykyisen kansanmusiikin ilmiöt ovat eriytyneet niin yhteismitattomiksi, että yleinen, universaali ja ajasta riippumaton määritelmä ei ehkä ole enää mahdollinen. Kansanmusiikki-käsitteestä on sen historiallisen painolastin vuoksi haluttu luopua kokonaan ja löytää tilalle paremmin tämän aikakauden tilanteeseen sopiva termi. Jatkuvasta määritelmien etsimisestä näyttäisikin tulleen yksi kansanmusiikin ominaispiirre. Määrittelyn tarpeellisuus on kuitenkin kyseenalaistettu, koska sitä ei yleensä vaadita muilta musiikkikulttuurin muodoilta. (Laitinen 1987: 2; Saha 1996: 32).

Kansanmusiikki-käsitteen käyttö sisältää ajatuksen, että kulttuurissa on myös musiikkia joka ei ole kansanmusiikkia. Lisäksi esimerkiksi saamelaisten ja romanien musiikista on kuitenkin vaikea yksiselitteisesti sanoa onko kyse kansanmusiikista, populaarimusiikista tai taidemusiikista. Kysymys on ongelmallinen myös 1970-luvulta alkaen Suomeen tulleiden maahanmuuttajakulttuurien kohdalla. Maahanmuuttajaryhmät ovat pieniä ja heterogeenisiä, eikä yhteisiä musiikkikulttuurin elementtejä ole juurikaan löydettävissä. (ks. esim. Pekkilä 2001.)

Perinteinen näkökulma kansanmusiikkiin oli säilyttävä ja se liitettiin kansalliseen identiteettiin ja perintöön. Käsitykset kansanmusiikista 'kuulonvaraisena sukupolvelta toiselle siirtyvänä rahvaan musiikkina' olivat hallitsevia aina 1970-luvun lopulle asti. Tuolloin kau-

punkikulttuurin kasvun myötä 'talonpoikaisen kansanmusiikin' rinnalle nousi käsite 'urbaani populaarimusiikki'. Siinä keskeistä oli joukkotiedotusvälineiden ja äänitallenteiden kehitys ja yleistyminen, jotka syrjäyttivät kansanmusiikin perinteiset leviämiskeinot. Aikakauteen liittyi myös Kaustisten kansanmusiikkijuhlien käynnistyminen vuonna 1968, joka johti 'kansanmusiikin toiseksi elämäksi' kutsuttuun ilmiöön. Se näkyi muun muassa esiintymiskäytäntöjen muuttumisena sekä lisääntyneenä koulutus- ja julkaisutoimintana. Harrastekansanmusiikista tuli paljolti myös kirjallista kulttuuria, nuottipohjaista ja -lähtöistä toimintaa. (Ala-Könni 1972, Kivisaari 1973, Saha 1982, 1996.)

Helmi Järviluoma on kutsunut ilmiötä kansanmusiikkiliikkeeksi, josta on löydettävissä samanlaisia elementtejä kuin useista 1970-luvun yhteiskunnallisista ja kulttuurisista tilanteista. Se sisälsi myös kaikki yhteiskunnallisen liikkeen vaatimukset kollektiivisubjekteista, jotka pyrkivät yhteiskunnallisiin muutoksiin ja samalla käsittivät itsensä liikkeeksi. Esimerkkinä ovat kansanmusiikkijärjestöt, jotka pyrkivät olemaan osa suurempaa kokonaisuutta eli kansanmusiikkiliikettä. Kansanmusiikin keskusliiton nimissä kollektiivisesti julkaistuissa tavoiteohjelmissa haluttiin saada yhteiskunnassa aikaan muutoksia, joilla kansanmusiikki nostetaan musiikkipolitiikan, tutkimuksen, koulutuksen, opetuksen, tuotannon, harrastus- ja kansainvälisen toiminnan osalta muiden musiikinalojen ja etenkin taidemusiikin tasolle. (Järviluoma 1991: 7, 34.)

Kansanmusiikin tutkijat olivat osaltaan tuottamassa kansanmusiikkiliikkeen todellisuutta ja vaikuttivat harrastuksen saamiin muotoihin. Järviluoman mukaan esimerkiksi kansanperinteen ja -musiikin kerääjän ja tutkijan Erkki Ala-Könnin vaikutus maaseudun pelimannien säveltämisiin nostukseen oli 1970-luvulla yhtä merkittävä kuin tuolloin suuren yleisön suosioon nousseen kaustislaisen viulupelimannin Konsta Jylhän. Harrastajat puolestaan halusivat institutionalisoida kansanmusiikin tutkimuksen. Tampereen yliopistoon vuonna 1974 perustetun oppiaineen kansanperinne, erityisesti kansanmusiikki (nykyisin Musiikintutkimuksen laitos) taustalla vaikuttivat aktiivisesti Suomen Pelimanniyhdistys ja Kaustisen kansanmusiikkijuhlien kannatusyhdistys. (Järviluoma 1991: 34.)

1980-luvulla kansanmusiikki-käsite laajeni kattamaan perinteisen kansanmusiikin ohella kaiken kansan esittämän ja harrastaman musiikin lukuun ottamatta niin sanottua taidemusiikkia. Mukaan tulivat niin hengelliset- kuin työväenlaulut sekä populaarimusiikin monet muodot. Rock-, pop- ja iskelmämusiikin katsottiin olevan lähtöisin työväen keskuudesta ja edelleen mukana ihmisten jokapäiväisessä elämässä paljon perinteistä kansanmusiikkia tiiviimmin. Samalla myös Suomessa asuvien etnisten vähemmistöjen musiikkikulttuuriin ja -perinteeseen ryhdyttiin kiinnittämään enemmän huomiota. Käsit-

teen laajentaminen ei kuitenkaan selkeyttänyt kansanmusiikin määrittelyä. (Asplund & Hako 1981, Donner – Kurkela – Lahtinen 1981, Saunio 1987, Leisiö 1988.)

Laajempi kiinnostus vähemmistöjen musiikkiin virisi kuitenkin vasta 1990-luvun maailmanmusiikki-innostuksen myötä. Nykyisin kansanmusiikin piiriin kuuluu sekä puhtaasti perinteisten tyylien mukaan että yhdistelemällä muiden musiikin lajien ja tyylien ja kulttuurien musiikkiperinteitä toisiinsa tehtyä musiikkia. Perinteen, uusien vaikutteiden ja vapaan luovuuden yhdistelmä on tuottanut osittain täysin uudenlaista musiikkia jota on nimitetty muun muassa nykykansanmusiikiksi, fuusiomusiikiksi, maailmanmusiikiksi tai pelkästään musiikiksi. Uudissanat eivät kuitenkaan ole juurtuneet yleiseen kielenkäyttöön jossa kansanmusiikki tuntuu vakiintuneen kaiken kattavaksi yleiskäsitteeksi.

Samalla kun kansanmusiikkiin on tullut vaikutteita muista musiikinlajeista, erityisesti rockmusiikista ja Suomen ulkopuolisista etnisistä musiikkikulttuureista, ovat artistien ja yhtyeiden omat tavat yhdistää eri musiikkikulttuureita muodostuneet heitä identifioiviksi tekijöiksi oman soitto- ja laulutyylin rinnalle. Tutkijoiden, tiedotusvälineiden ja viihdeteollisuuden tarjoamien termien ja ulkoa annetun luokittelun sijaan yhä useammin musiikin tekijällä on jälleen oikeus omaan määrittelyynsä ja kulttuurisen tuotteensa nimittämiseen. Käytännön kautta onkin tavallaan palattu takaisin aikaan 'ennen kansanmusiikkia', sillä ilmiönä kansanmusiikki syntyi vasta kun tutkijat alkoivat kiinnostua siitä. Ihmiset ovat soittaneet ja laulaneet kautta aikojen, mutta eivät ole nimittäneet toimintaansa kansanmusiikiksi tai välttämättä edes musiikiksi. (Pekkilä 1990: 193.)

Ammattilaisuus

Taiteilijajärjestön jäsenyys on ollut yksi taiteilija-ammattilaisuutta määrittävä tekijä Taiteen keskustoimikunnan taiteilijatutkimuksissa (ks. esim. Rensujeff 2003). Säveltaiteilijoita kartoitettaessa mukana ei ole ollut kansanmusiikin järjestöjä, joiden jäsenyys ei edellytä ammattillista toimintaa, tuotantoa tai alan koulutusta. Kansanmusiikkijärjestöt ovat luonteeltaan harrastajajärjestöjä, joiden tehtävänä on edistää kansanmusiikkia yleisellä tasolla. Järjestöt eivät ole kansanmusiikin ammattilaisten, muusikkojen ja kansanmusiikin parissa työskentelevien, etujärjestöjä, mutta ne tarjoavat palveluja myös ammattilaisille muun muassa julkaisujen myynnin kautta ja työllistämällä heitä lyhytaikaisiin opetustehtäviin sekä esiintyjiksi erilaisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin.

Koulutusta tai soitinta ei myöskään voida pitää kansanmusiikin ammattilaisuutta määrittävänä tekijänä. Ammattilaisuus on subjektiivinen käsite, ja henkilön oma käsitys ammatistaan saattaa poiketa sii-

tä miten muu yhteisö sen määrittelee. Sibelius-Akatemian kansanmusiikkiosastolla opiskelevista ja sieltä valmistuneista vain osa pitää itseään kansanmuusikkona, ja monille kansanmusiikki on vain musiikon ammatin yksi osa-alue.

Sibelius-Akatemian esittävän säveltaiteen koulutusohjelmassa niin pianon- ja kitaransoitossa kuin kanteleen- ja harmonikansoitossa sekä näiden soitinten pedagogiikassa koulusta antaa pianomusiikin osasto. Se vastaa kyseisten instrumenttien opetuksesta myös Sibelius-Akatemian muilla osastoilla. Suomen kanteleliitto ry:n jäsenistä monet ovat ensisijaisesti nykymusiikkia esittäviä kanteletaiteilijoita, vaikka käyttävätkin esiintyessään yhtä suomalaisen kansanmusiikin keskeisintä soitinta. Tosin nykyaikainen konserttikannel on monessa suhteessa hyvin erilainen soitin kuin perinteinen kannel, eikä niillä ole paljon muuta yhteistä kuin nimi.

Työmarkkinoilla ei muodollisella taiteen koulutuksella ole todettu samaa merkitystä tulojen ja työllisyyden kannalta kuin monilla muilla aloilla. Tutkimusta enemmän tuloihin vaikuttavat taiteenala ja työmarkkina-asema. Koulutuksen kuitenkin katsotaan usein takaavan taiteellisen laadun ja sillä saattaa olla merkitystä työllistyttäessä taiteen lähialoille tai muille aloille. Koulutus myös kehittää alalla tarvittavia muita kuin taiteellisia valmiuksia ja luo työn saannin kannalta tärkeitä yhteyksiä esiintymis-, julkaisu- ja myyntiverkostoihin sekä opettajien että opiskelutovereiden kautta. (Karhunen 2004b: 39–40.)

Ammatti kertoo koulutuksen ohella yksilön sosio-ekonomisesta asemasta, luokka-, asenne- ja arvosidonnaisuudesta. Lisäksi ammatti on osa yksilön identiteettiä. Nykyisen identiteettikäsitteen mukaan identiteetit eivät ole pysyviä, vaan tilannekohtaisia, kuvitteellisia ja sopimuksenvaraisia. Yksilöt ja ryhmät myös muokkaavat identiteettiään jatkuvasti. Yksilön kannalta olisi tärkeää, että muut kokevat yksilön identiteetin samalla tavalla kuin hän itse. (Pessi 1984: 27; Järviluoma 1997: 21.)

Musiikkia voidaan käyttää myös tietoisesti kulttuuri-identiteetin rakentamiseen ja muokkaamiseen, sen ilmaisemiseen ja kommunikointiin. Tietty musiikki edustaa yhteisön ylläpitämän kulttuurin arvoja ja laatuja. Esimerkiksi romanien lauluissa ilmenee yhteisön historiallinen, kulttuurinen ja sosiaalinen rakenne, samoin kuin Virtain pelimannien ryhmäidentiteetti on riippuvainen sen soittamasta ohjelmasta. (Åberg 2002: 38, 217; Järviluoma 1997: 51.)

Ammatti-identiteetin katsotaan koostuvan työntekijän samaistumisesta ammattiin. Se voi kohdistua henkilön hyväksyttävänä mieltämään ammattiin, ryhmään, järjestelmään tai ideologiaan. Ammatti-identiteetin muodostuminen tapahtuu ammatillisessa kasvuprosessissa yksilön, ammattikunnan ja yhteiskunnan välisenä vuorovaikutuksena. Kodilla on voimakas vaikutus ammatillisessa kasvukehityksessä, mutta yleensä se jatkuu koko työiän. Ammatti-identiteetin an-

taa työntekijälle tunteen, että hän on sopiva tehtäväänsä ja osaa työnsä. Tällöin siitä tulee myös merkittävä osa työntekijän persoonaa. Ammatilliset omakuvat perustuvat ensisijaisesti ammatin yksilölle ja ryhmälle tuomaan sosiaaliseen arvostukseen. (Räty 1987: 121–122.)

Ryhmätasolla ammatti-identiteetin syntyminen on liitetty itsenäisiin järjestäytyneisiin ammattikuntiin. Ammatillisten yhteisöjen jäsenet ymmärtävät itsensä ammattinimikkeensä valossa henkilöinä, joilla on tiettyjä kykyjä ja taipumuksia ja he omaksuvat yhteisöstä aineksia omaan kuvaansa. Ammatilta edellytetään selkiytynyttä yhteiskunnallista merkitystä sekä ominaisuuksia, jotka erottavat sen muista ammateista. Arvostetut ammattikunnat pyrkivät erottautumaan muista ammattikunnista levittämällä ammatillista ideologiaansa ryhmän ulkopuolelle. Samalla ryhmät pyrkivät korottamaan omaa arvostustaan ja kontrolloimaan jäseneksi pääsyä. (Räty 1987: 128.)

Suomalaisen nykysäveltäjän ammattikuvaa koskeva tutkimus on osoittanut, miten säveltäjien ammatti-identiteetti syntyy taidemusiikin kentällä ja on tulosta sen dynamiikasta. Ammattikunnan kannalta osoittautui tärkeäksi ympäröivän yhteisön tukemana tapahtunut uuden musiikin institutionalisoituminen. Taidemusiikin kentällä on myös vaikutusta yksilöiden ammatillisten luonnehdintojen ja ammattikäsitteiden syntyyn. Lisäksi taidemusiikin kenttä luo työskentelyedellytykset yksittäisille säveltäjille vaikuttamalla esimerkiksi apurahojen saantiin ja siten mahdollistanut ammatin harjoittamisen. (Nironen 1989: 112.)

Suomalaisten naispuolisten nykykansanlaulajien ammattimuusiikon uralla musiikin opiskelu Sibelius-Akatemian kansanmusiikki-osastolla on osaltaan vaikuttanut merkittävästi sekä kulttuurisesti että sosiaalisesti musiikillisen identiteetin muotoutumiseen. Kansanmusiikkokollegat ja muut lähipiiriin kuuluvat muusikot muodostavat ammatillisen yhteisön, jossa jaetaan musiikillisia kokemuksia, merkityksiä ja innovaatioita. Yksilöllisyys on korostunutta, mutta yhteenkuuluvuus vahvistaa omaa identiteettiä ja musiikin arvoa. Yhteyttä korostetaan yleensä ainoastaan verrattaessa kansanmusiikoita muihin musiikoihin. (Larkkonen 2001: 85.)

Ammatin arvostuksella tarkoitetaan sekä ammattiin kohdistuvaa yleistä arvostusta että henkilön tietoisuutta erityisesti oman ammatinsa arvosta. Ammatin arvon ja arvostuksen sanotaan yleisesti olevan sitä korkeampi, mitä enemmän se vastaa yksilön ja yhteiskunnan tarpeita ja mitä enemmän se antaa yksilölle mahdollisuuksia luovuuteen ja itsensä kehittämiseen. Arvostukseen vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi työn vastuullisuus, vaihtelevuus, itsenäisyys, palkkaus, työstä saatu palaute, työolot ja -ympäristö sekä ammattiyhdistyksen asema ja merkitys. Lisäksi arvostukseen vaikuttavat työntekijän omat odotukset, tarpeet ja kokemukset, kuten menestyminen omassa ammatissa. (Asp – Peltonen 1980: 54.)

Tutkimusten mukaan henkilöillä on taipumus kohottaa oman ammattinsa arvoa ja merkitystä ja painottaa sen tärkeyttä enemmän kuin henkilöstä riippumattomien arvostusmittareiden perusteella olisi mahdollista. Tällaista objektiivisen arvostuksen yläpuolelle nousevaa subjektiivista arvostusta kutsutaan ammattiyylpeydeksi, kun henkilö painottaa selvästi oman ammattinsa merkitystä muihin verrattuna tai kokee olevansa omassa ammatissaan. (Asp – Hakala 1980: 2.)

Oma ammatti koetaan tällöin tärkeäksi ja merkittäväksi, vaikka sen vaikeutta ja arvoa eivät muut yleensä tunne tai ymmärrä. Taiteelliseen työhön perinteisesti liittyvät vapaus, itsenäisyys ja luova inspiraatio ovat positiivisiksi miellettyjä ominaisuuksia, jotka korostavat taiteen tekemisen arvoa. Arvostus on yhteydessä myös vastaanottajan taidemieltymyksiin ja käsityksiin työstä. Aliarvostukseen vaikuttavat näkemykset työn helppoudesta ja taiteellisen työn riittämättömyydestä toimeentulon kannalta. Viimeisimpien tutkimusten mukaan ainoastaan taiteellista työtä tekivät aiempaa useammat taiteilijat, mutta syynä saattoi olla myös taiteelliseksi työksi määriteltävien tehtävien laajentuminen uusille alueille. (Erkkilä – Vesanen 1989: 77–89; Rensu-jeff 2003: 77, 85, 87.)

Koulutus, ammattijärjestöjäsenyys sekä kansanmusiikista saatava toimeentulo voidaan nähdä ammattilaisuuden ulkoisina tunnusmerkkeinä, jotka vahvistavat kansanmusiikin parissa työskentelevien ammatti-identiteettiä ja subjektiivista itsearviointia omasta ammattilaisuudestaan. Ammatin arvostukseen liittyvät henkilökohtaiset käsitykset ja kokemukset kertovat näiden ulkoisten tekijöiden merkityksestä käytännössä niin kansanmusiikin kentällä kuin suomalaisessa musiikkikulttuurissa yleensä.

Tutkimuksen aineisto

Tutkimuksen tiedonhankintamenetelmänä käytettiin aluksi teema-haastatteluja sekä niiden perusteella laadittua kyselyä joka sisälsi sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä (ks. liite 1). Muuttujien määrittämisessä keskeisenä olivat toisaalta kansanmusiikin kentän rakenteeseen ja toisaalta ammatilliseen itsereflektioon liittyvät teemat. Tausta-aineistoa saatiin haastattelemalla viittä kansanmusiikin parissa muusikkona ja opettajana ammatikseen työskentelevää henkilöä, joista yksi edusti saamelaisia. Kysely kohdistettiin sekä kansanmusiikkia ammatikseen esittäville muusikoille että muissa ei-esittävässä kansanmusiikin ammateissa toimiville henkilöille. Aineiston keräämisessä käytettiin dokumentti- ja esiteaineiston pohjalta laadittua alustavaa listaa mahdollisista kansanmusiikin ammattilaisista Suomessa.

Kyselyaineiston perustaksi muodostuivat Sibelius-Akatemian kansanmusiikkiosastolta valmistuneet, siellä opiskelevat ja opettavat henkilöt. Muista ammattilaisista saatiin tietoja kansanmusiikkijulkaisujen, -järjestöjen ja alalla toimivien henkilöiden avulla. Yhteystietoja kerättiin myös kansanmusiikista julkaistuista esitteistä, numerotiedustelun ja internetin avulla sekä tiedustelemalla asianosaisilta puhelimitse ja sähköpostitse.

Kaikkien kansanmuusikkojen yhteystietoja ei kuitenkaan saatu, koska osa ei ilmeisesti halunnut osallistua kyselyyn tai ei katsonut olevansa ammattilainen, osan jäädessä kokonaan tavoittamatta. Lisäksi kaikki kansanmusiikkia esittävät muusikot eivät pidä itseään ensisijaisesti tai pelkästään kansanmuusikkona. Esimerkiksi Suomen Kanteleliitto ry:n jäsenistä osa katsoo olevansa kanteletaiteilijoita, koska heidän ohjelmistonsa koostuu pääasiassa kanteleelle sävelletyistä uusista teoksista, eikä perinteisestä kansanmusiikista. Monille muusikoille liikkuminen joustavasti musiikinlajista toiseen kansanmusiikin ulkopuolella on myös välttämätöntä toimeentulon kannalta.

Kansanmusiikin ammattilaiset osoittautuivat suhteellisen pieneksi ryhmäksi. Tutkimuksen perusjoukkoon kuului kaikkiaan 297 henkilöä, joista miehiä oli 55 prosenttia. Pääkaupunkiseudulla, Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Kauniaisissa, asui 49 prosenttia tutkittavista. Lähes kaikilla tutkimuksen kohteena olleista henkilöistä oli suomi äidinkielenään. Lisäksi mukana oli ammattilaisia, jotka edustivat suomenruotsalaisia, saamelaisia, romaneja ja maahanmuuttajia. (Taulukko 1.)

Suomalaisten jälkeen suurimman ryhmän muodostivat maahanmuuttajat, joiden yhteystiedot saatiin Maailman musiikin keskuksen ylläpitämästä Immigrés-tiedostosta. Siihen on koottu tietoja Suomessa asuvista maahanmuuttajamuusikoista ja yhtyeistä, jotka esittävät tai opettavat oman kulttuurinsa musiikkia. Vuodesta 1996 käytössä ollutta luetteloa oli päivitetty viimeksi joulukuussa 2004. Tiedostossa olevat maahanmuuttajat edustavat kansallisuuksia lähes kaikista maanosista, mutta enemmistö on lähtöisin Afrikan eri puolilta.

Etenkin suomenruotsalaisten kansanmusiikin ammattilaisten ja kansanmuusikkojen lukumäärä jäi yllättävän pieneksi. Yhteystietoja pyydettiin sekä Finlands Svenska Folkmusikinstitutin että Finlands svenska spelmansförbund rf:n kautta, ja saadusta aineistosta harrastajat oli jo rajattu pois. Samoin saamelaisista saadut tiedot kattoivat ainoastaan keskeisimmät saamelaismusiikin ammattilaiset. Tosin tässäkin joukossa oli muutama henkilö jotka eivät ilmoituksensa mukaan olleet missään tekemisissä musiikin kanssa.

Romanien kansanmusiikin ammattilaisia edustamaan löytyi tutkimusta varten ainoastaan yksi henkilö, mutta hänellekään romanimusiiikin esittäminen ei ollut pääasiallinen toimeentulon lähde. Ammatikseen julkisesti esiintyvien romanimusikoiden ohjelmisto koostuu

pääasiassa valtaväestölle suunnatusta tanssi- ja iskelmämusiikista (Åberg 2002: 15). Romanien, kuten myös muun muassa venäläisten, juutalaisten ja tataarien, musiikki on jo perinteisesti ollut osa suomalaista kulttuuria. Kyse on kuitenkin ensisijaisesti harrastajavoimin ylläpidetystä musiikkiperinteestä, joka rajoittuu juhlapäiviin ja perhepiiriin. (Donner – Kurkela – Lahtinen 1981.)

Todennäköisesti tilanne on samanlainen myös 1970-luvulla ja sen jälkeen Suomeen asettuneiden vähemmistöjen, kuten somalien, vietnamilaisten, iranilaisten tai kurdien keskuudessa. Immigrés-tiedostoa lukuun ottamatta etnisten vähemmistöjen muusikoista ei ole olemassa kattavaa ja ajantasalla olevaa tietoa. Suomenkielisen ja suomenruotsalaisen kansanmusiikin kentällä toimijat ovat selkeästi keskittyneet kyseiseen kulttuuritaustaan pohjautuvan kansanmusiikin edistämiseen. Esimerkiksi Suomen Kansanmusiikin Keskusliiton verkkosivulta ei löydy linkkejä suomenruotsalaiseen kansanmusiikkiin, poikkeuksena ainoastaan Finlands Svenska Folkmusikinstitut. Vastaavasti suomenruotsalaisten järjestöjen sivuilta löytyvät pohjoismaiset järjestöt suomalaisia kattavammin.

Kansanmusiikkia Suomessa ja sen opetusta Sibelius-Akatemian kansanmusiikkiosastolla tutkinut Juniper Hill on todennut kansanmusiikin toimijoiden tuovan mielellään esiin yhteyksiä pohjoismaiseen ja suomalais-ugrilaiseen musiikkikulttuuriin. Vaikutteita otetaan nopeasti myös erilaisista ajankohtaisista maailmanmusiikin virtauksista. Sen sijaan kiinnostus venäläisten ja romanien musiikkiin on jäänyt lähes olemattomaksi, ja myöhemmin Suomeen tulleiden vähemmistöjen, kuten esimerkiksi vietnamilaisten, somalien ja iranilaisten musiikkikulttuuriin ei ole kiinnitetty lainkaan huomiota. (Hill 2005: 303.)

Kyselylomake ja saatekirje käännettiin sekä ruotsiksi että englanniksi ja saamelaisille lähetettävässä lomakkeessa kansanmusiikki ja -muusikko muutettiin muotoon saamelaismusiikki ja -muusikko. Lomakkeen ensimmäinen postitus tapahtui huhtikuussa 2005 ja sen jälkeen vielä vastaamatta jättäneille sekä toukokuussa että kesäkuun alussa. Vastausaika annettiin ensimmäisellä kierroksella noin kolme viikkoa ja seuraavilla kerroilla noin kaksi viikkoa. Maahanmuuttajat saivat lomakkeen ja saatekirjeen sekä suomeksi, ruotsiksi että englanniksi.

Ensimmäisellä postituskierroksella vastanneita oli vain viidesosa selvitysjoukosta. Uusintapostitusten jälkeen vastausprosentiksi tuli kaikkiaan 48,1 prosenttia. Virheellisen tai vanhentuneen osoitteen vuoksi tavoittamatta jäi 8,1 prosenttia tutkimuksen kohteena olleista henkilöistä. Näistä puolet oli maahanmuuttajia, joiden vastausprosentti oli myös kyselyn alhaisin. Muissa kohderyhmissä vähintään puolet tutkitusta vastasi ja eniten vastauksia, 70,6 prosenttia kyselyssä mukana olleista, saatiin saamelaisilta. Suomalaisista, suomenruotsa-

laisista ja saamelaisista kansanmuusikoista kyselyyn vastasi kaikkiaan 52,5 prosenttia. Tutkimuksen tulosten kannalta sitä voidaan pitää riittävänä. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Kyselyn kohderyhmät ja kyselyyn vastanneet

<i>Kohderyhmä</i>	<i>N</i>	<i>Vastaus-%</i>	<i>Ei tavoitettu %</i>
Suomalaiset	237	51,1	5,1
Suomenruotsalaiset	9	55,6	–
Saamelaiset	17	70,6	–
Maahanmuuttajat	34	14,7	35,3
Yhteensä	297	48,1	8,1

Vastanneista 144 kansanmuusikosta tai kansanmusiikin parissa toimivista 68 prosenttia ilmoitti olevansa alan ammattilainen. Harrastajana itseään piti 14 prosenttia vastanneista ja yhtä moni ei osannut määrittellä kansanmusiikin parissa tapahtuvan toimintansa luonnetta. Noin neljä prosenttia vastaajista oli eläkeläisiä tai henkilöitä, jotka eivät katsoneet kuuluvansa kyselyn piiriin. Luku sisältää myös muutaman tyhjänä palautetun lomakkeen. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Kyselyyn vastanneet kansanmusiikin ammattilaiset, harrastajat ja muut

<i>Kyselyn kohderyhmä</i>	<i>Ammattilainen %</i>	<i>Harrastaja %</i>	<i>Ei osaa sanoa %</i>	<i>Muut %</i>	<i>Yhteensä %</i>
Suomalaiset (n=122)	74,6	10,7	11,5	3,2	100,0
Suomenruotsalaiset (n=5)	60,0	20,0	20,0	–	100,0
Saamelaiset (n=12)	25,0	33,3	33,3	8,3	100,0
Maahanmuuttajat (n=5)	20,0	40,0	20,0	20,0	100,0
Yhteensä (n=144)	68,1	13,9	13,9	4,1	100,0

Kansanmusiikin ammattilaiset ja harrastajat luokiteltiin vastaajien oman ilmoituksen mukaan. Yhtenä kokonaisuutena tarkastellaan niiden vastauksia, jotka ilmoittivat olevansa ammattilaisia ja niiden, jotka eivät osanneet määrittellä ryhmäänsä. Jälkimmäisistä monet toimivat opetustehtävissä, jotka ainakin osittain liittyivät kansanmusiikkiin. Mukana on myös niin sanottuja puoli ammattilaisia, jotka ovat varsinaisen päivätyönsä ohessa esiintyneet julkisesti vuosia ja vuosikymmeniä. Kansanmusiikin harrastajiksi ilmoittautuneet vastaajat jäivät tutkimuksen ulkopuolelle, koska vertailukelpoisia tuloksia aja-

tellen heidän osuutensa vastanneista oli liian pieni ja harrastajat eivät kuuluneet tutkimuksen piiriin.

Kyselyssä miesten osuus oli suurempi kuin naisten, mutta sekä kaikista vastanneista että kansanmusiikin ammattilaisista naisten osuus oli selvästi miehiä suurempi. Samoin muualla Suomessa asuvien vastausprosentti oli korkeampi kuin pääkaupunkiseutulaisten. Kyselyn kohteena olleita henkilöitä oli suunnilleen yhtä paljon molemmilla alueilla. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Kyselyn perusjoukko ja vastanneet sukupuolen ja asuinalueen mukaan

Ryhmä	Naiset %	Miehet %	Yhteen- sä %	Pääkaupun- kiseutu %	Muu Suomi %	Yhteen- sä %
Kyselyssä mukana (N=297)	44,8	55,2	100,0	49,2	50,2	100,0
Kaikki vastanneet (N=138)	52,9	47,1	100,0	40,6	59,4	100,0
Vastanneet ammatti- laiset (n=118)	56,8	43,2	100,0	43,2	56,8	100,0

Kansanmusiikin ammattilaiset on ryhmitelty vastaajien ilmoittaman ammatin mukaan muusikoihin, opettajiin, opiskelijoihin ja muihin toimijoihin. Näiden ryhmien muuttujina käytetään sukupuolta ja ikäryhmää sekä alueellista jakautumista pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa asuviin. Hyvästä vastausprosentista huolimatta kaikkien vastanneiden sekä ammattilaisien vastausjoukon koko on niin pieni, että mahdollisuus muuttujakohtaisiin vinoumiin ei ole täysin poissuljettu. Muiden kuin suomalaisten ryhmään kuuluvien vastausten pienen lukumäärän vuoksi eri vastaajaryhmiä ei käsitellä erikseen. Samasta syystä useimpien kysymysten yksityiskohtaisempi tarkastelu ei ollut mahdollista. Kaikki eivät myöskään vastanneet jokaiseen lomakkeella esitettyyn kysymykseen.

Kansanmusiikki ja -muusikko ovat länsimaisen musiikkikulttuurin käsitteitä ja kysymysasettelun lähtökohdana oli kansanmusiikin ammattimaistuminen suomalaisessa kulttuuripiirissä. Kulttuurisia käsitteitä kansanmusiikin ja -muusikon määrittelyn kohdalla tuli esiin keskusteluissa saamelaisien kanssa, mutta etenkin maahanmuuttajien alhaisen vastausprosentin taustalla saattavat olla niin kulttuuriset kuin kielelliset ongelmat. Lomakkeita pyydettiin lähettämään myös muilla kielillä ja saadun palautteen perusteella kysymysten aihepiiri ja sisältö osoittautuivat monille vieraisiksi. Useimmilla ei Suomessa ole mahdollisuutta toimia ammattimuusikkona pelkästään oman musiikkikulttuurin edustajana.

Maahanmuuttajamuusikkojen ja -opettajien Immigrés-tietokannan yhteystietoja oli päivitetty viimeksi vuoden 2004 lopulla, mutta joka kolmas vastaanottaja jäi tavoittamatta vanhentuneen osoitteen vuoksi. Onkin mahdollista, että tietoja ei osattu etsiä oikeasta paikasta tai niitä ei haluttu antaa. Monet maahanmuuttajat ovat tulleet maista, joissa viranomaisiin ja valtion taholta tuleviin yhteydenottoihin ja tiedusteluihin on suhtauduttava vähintäänkin epäillen.

Muita tutkimuksia musiikin ammattilaisista

Vuoden 2000 väestölaskennan mukaan joka neljäs suomalainen taiteilija työskenteli musiikin parissa. Muusikot ovatkin viime vuosikymmeninä olleet taiteilijakunnan suurin ryhmä sekä väestölaskennan että ammattijärjestöjen jäsenmäärän mukaan mitattuna (ks. esim. Rensujeff 2003: 17, Karttunen 2004: 25). Useimmilla taiteenaloilla etenkin naisten lukumäärä ja osuus on kasvanut merkittävästi. Samoin monella taiteenalalla opiskelijoiden enemmistö on nykyisin naisia, mutta väestölaskentatietojen perusteella taiteen naisistuminen olisi laantumassa. Naisten tulo taiteen kentälle näyttää olevan yhteydessä muodollisen koulutuksen perustamiseen ja vakiintumiseen keskeiseksi alalle tulokanavaksi. Tästä huolimatta osalla taiteenaloista, kuten musiikissa, on edelleen miesenemmistö. (Karttunen 2004: 29, 31, 33.) Etenkin populaarimusiikissa ammatillisen uran luominen ilman muodollista koulutusta ja pelkästään tuotannon perusteella on perinteisesti ollut helpompaa miehille.

Taiteen keskustoimikunnan vuonna 2003 julkaisema Kaija Rensujeffin tutkimus "Taiteilijan asema. Raportti työstä ja tulonmuodostuksesta eri taiteenaloilla" antaa hyvän kokonaiskuvan musiikin ammattilaisten työllisyydestä ja taloudellisesta tilanteesta. Tutkimuksen tiedot koskevat vuotta 2000, mutta ne tarjoavat edelleen käyttökelpoisen vertailukohdan tämän selvityksen kyselystä kertyneen aineiston kanssa.

Tutkimuksessa oli mukana sekä niin sanotun vakavan että rytmimusiikin ammattilaisia, joilla tarkoitetaan pop-, jazz-, rock-, iskelmä-, tanssi- ja kansanmuusikkoja. Säveltaiteen ammattilaisuus määräytyi taiteilijajärjestöjen Suomen Muusikkojen Liitto ry:n, Elvis ry:n, Suomen Säveltäjät ry:n ja Solo ry:n jäsenyyden tai saadun valtion taiteilija-apurahan perusteella. Päällekkäisyyksien poiston jälkeen musiikin alueella työskenteleviä ammattilaisia kertyi yhteensä 3977 henkilöä. Ositetulla otannalla muodostettuun otokseen kuului 824 säveltaiteen edustajaa, joista puolet vastasi kyselyyn. (Rensujeff 2003: 17.)

Erillisistä säveltaiteilijaryhmistä on myös tehty joitakin tutkimuksia. Ne antavat yksityiskohtaisempaa tietoa erikoistuneen ja lukumäärältään pienen musiikin ammattilaisryhmän tilanteesta. Etusijalla

niissä ovat olleet taiteilijakunnan rakenne, taloudellinen asema ja tulonmuodostus. Työskentelymahdollisuuksia ja alan ongelmia on myös selvitetty vastaajien henkilökohtaisten mielipiteiden ja näkemysten kautta.

Suomalaisen nykysäveltäjän ammattikuvaa kartoitettiin 1980-luvun lopulla Suomen Säveltäjät ry:n jäsenille suunnatulla kyselytutkimuksella. Siihen vastasi 69 prosenttia yhdistyksen 88 jäsenestä. Lisäksi haastateltiin kymmentä säveltäjää, jotka valittiin iän, sävellysdiplomin ja asuinpaikan perusteella. Tarkoituksena oli kuvata säveltäjien ammatti-identiteettiä taidemusiikin tuotannon näkökulmasta. (Nironen 1991.)

Suomen Säveltäjät ry:n jäsenkunta on ollut kohteena myös Teosto ry:n tilauksesta vuonna 2000 toteutetun tutkimuksessa, jossa lisäksi oli mukana Säveltäjät ja Sanoittajat ELVIS ry:n jäsenet sekä yhdeksän tilaajan nimeämää järjestöjen ulkopuolista merkittävää kevyen musiikin tekijää. Lähes kaikki Suomen Säveltäjät ry:n jäsenet olivat vakavan musiikin säveltäjiä. ELVIS ry:n jäsenet puolestaan edustivat kevyen musiikin säveltäjiä, sanoittajia ja sovittajia joista useimmat toimivat kaikilla osa-alueilla sekä osa lisäksi esittävinä laulun tekijöinä. Kyselytutkimuksessa oli mukana 568 kevyen musiikin tekijää, mutta heistä vain 35 prosenttia vastasi. Niiden perusteella kevyen musiikin luominen oli selkeästi keski-ikäisten miesten käsissä. (Hansén 2001.)

Säveltämisestä, sanoittamisesta ja sovittamisesta saatavien tulojen suuret vaihtelut olivat ominaisia kevyen musiikin tekijöille. Tulojen määrään vaikuttivat uran aikana tehtyjen teosten määrän kasvaminen ja niiden lisääntynyt julkinen esittäminen. Välillisesti tulotasoa nostivat ammattitaidon kehittyminen ja tekijän tunnettavuuden lisääntyminen. Lisäksi omalla aktiivisuudella säveltäjänä, sanoittajana ja sovittajana oli vaikutusta ansiotuloihin. Yleensä taloudellinen asema koettiin epävarmaksi ja mahdollisuuksia toimia päätoimisena ammatinharjoittajana pidettiin heikkoina. Suurin osa vastanneista arvioi tulevaisuutensa huonoksi ja alalla menestymisen mahdollisuuksien uskottiin löytyvän vain kaupallisuuden ehdot täyttävän musiikin alueelta. (Hansén 2001: 101–102.)

Vuonna 2001 suomalaisten jazzmuusikoiden asemaa ja työllisyyttä kartoittavan kyselytutkimuksen kohderyhmänä olivat Suomen Jazzliitto ry:n jäsenrekisteriin kuuluvat muusikot. Osoitetietojen perusteella lomake lähetettiin 251 henkilölle, mutta heistä ainoastaan 22 prosenttia vastasi. Vastanneista jazzmuusikoista 80 prosenttia ilmoitti toimeentulon edellyttävän jazzin lisäksi myös muun musiikin, kuten esimerkiksi tanssimusiikin soittamista. Muita kuin jazzkeikkoja oli paremmin tarjolla ja palkkiot korkeampia. Musiikillinen monipuolisuus nähtiin rikastuttavana tekijänä, vaikka muuta kuin jazzin soittamista pidettiin taiteellisesti vähempiarvoisena. Samoin 80 prosenttia vastaajista ilmoitti työskennelleensä ulkomailla. Kyseessä olivat esiin-

tymismatkat, jotka suuntautuivat pääasiassa Skandinaviaan, Baltiaan sekä muualle Eurooppaan. Oma aktiivisuus, onnistunut tiedotus ja markkinointi olivat vastaajien mielestä tärkeimpiä tekijöitä työllistymisen kannalta. (Kaakkunen 2001: 8–9, 24.)

Ammattiryhmänä jazzmuusikoilla ja kansanmusiikin ammattilaisilla on paljon rakenteellista yhtäläisyyttä. Lisäksi musiikin esittäjinä heidän toimeentulomahdollisuutensa ja työskentelyolosuhteensa ovat hyvin samankaltaiset. Eri tutkimusten tulosten vertailua vaikeuttaa kuitenkin erilainen kysymyksenasettelu sekä etenkin jazzmuusikoille tehdyn kyselyn alhainen vastausprosentti.

Kansanmusiikin ammatillinen koulutus

Kansanmusiikin ammatillistumisessa ensimmäisiä konkreettisia merkkejä oli kansanmuusikoista koostuvan Tallari-yhtyeen perustaminen vuonna 1986. Se on tarjonnut kuukausipalkkaisen toimen k uudelle ammattikansanmuusikolle, joiden palkka ei ole riippunut esiintymisten määrästä. Ammatillistumisen voi nähdä jatkumona määrätietoiselle pyrkimykselle nostaa kansanmusiikki tasavertaiseen asemaan muiden musiikkikulttuurien rinnalle hyödyntämällä Kaustisen festivaalien aloittamaa kiinnostusta kansanmusiikkiin ja -perinteseen (Järviluoma 1991: 34).

Tähän liittyy musiikki-instituuttiverkoston luominen 1970-luvulla. Ne käynnistivät kansanmusiikin järjestelmällisen ja laaja-alaisen talentamisen ja tutkimuksen kokoamalla yhteen kansanmusiikista kiinnostuneita tutkijoita, ammattilaisia ja harrastajia. Ajankohta oli myös yhteiskunnallisesti otollinen eri poliittisten ryhmittymien saamiseksi instituuttien toiminnan tarvitseman julkisen rahoituksen taakse. Kansanmusiikin uudelleentulemisen ja 1970-luvun uuden laululiikkeen myötä perustettiin Kaustisille Kansanmusiikki-instituutti vuonna 1974 ja nykyisin Vaasassa sijaitseva Finlands Svenska Folkmusikinstituutti vuonna 1978. Seuraavana vuonna oli vuorossa Työväenmusiikki-instituutti (nykyisin Maailman musiikin keskus) Helsinkiin. Vuonna 1980 Harmonikkainstituutti aloitti toimintansa Ikaalisissa ja kymmenen vuotta myöhemmin populaarimusiikin koulutusta ja tutkimusta täydennettiin perustamalla Seinäjoelle Rytmi-instituutti.

Sibelius-Akatemiassa kansanmusiikkia oli ollut mahdollista opiskella koulumusiikkiosaston erikoistumisalana vuodesta 1975 alkaen. Korkeakoulun valtiollistaminen mahdollisti sekä jazz- että kansanmusiikin ottamisen oppiaineeksi, ja kansanmusiikkiosasto aloitti toimintansa vuonna 1983. Ammatillinen koulutus aloitettiin suoraan korkeakoulutasoisena ja se vahvisti kansanmusiikin asemaa suomalaisessa musiikkikulttuurissa.

Koulutuksessa haluttiin paneutua historiallisen kansanmusiikin tyyleihin, joihin yhteys oli jo katkennut, mutta myös kehittää perinnettä eteenpäin yhdistämällä musiikin eri alueita, tyylejä ja kulttuureja uusiksi kokonaisuuksiksi. Laaja-alaisen musiikkikoulutuksen päämääränä ei ole ollut kouluttaa niinkään kansanmusiikin tai sen tietyn osa-alueen kuin musiikin ammattilaisia jotka lisäksi ovat perehtyneitä kansanmusiikin tutkimukseen. Opiskelijoita on kehoitettu ja rohkaistu musiikilliseen luovuuteen ja kokeiluihin sekä perinteitä että tämän aikakauden mahdollisuuksia hyödyntäen. (Laakkonen 1989.)

Toisen asteen opetus käynnistyi myöhemmin 1990-luvulla Keski-Pohjanmaan konservatoriossa Kokkolassa ja Joensuun konservatoriossa. Kansanmusiikin koulutuksen ja koulutustarjonnan lisääntymisen vaikutukset alkoivat näkyä vasta 1990-luvun puolella. Muutokset ovat tulleet selvimmin esille muusikoiden ammatillistumisessa sekä kansanmusiikin ja populaarimusiikin erilaisissa kohtaamisissa.

Koulutus ja ammatillistuminen ovat myös saattaneet etäännyttää kansanmusiikkia yleisöstään ja luonut kansanmusiikin kentälle aiempaa selkeämmän jakolinjan ammattiesiintyjien sekä harrastajien ja yleisön välille. Lisäksi ajoittain on syntynyt jännitteitä näkemyksissä harrastustoiminnan ja ammattimaisen toiminnan välillä. Koulutettujen ammattilaisten on pelätty vievän esiintymismahdollisuuksia harrastajilta ja jopa johtavan pelimannimusiikin katoamiseen kokonaan. Uhkakuvat ovat kuitenkin vähitellen väistyneet samalla kun koulutuksen ja ammatillistumisen myötä kansanmusiikkiin kohdistuneen kiinnostuksen lisääntymisen on havaittu hyödyttävän kaikkia kansanmusiikin muotoja. Kansanmusiikin kentällä harrastusmainen toiminta on edelleen näkyvintä. (Hill 2005: 315.)

Ammattikorkeakoulujärjestelmän perustamisen myötä musiikin ammatillista koulutusta tarjoavien oppilaitosten määrä on kasvanut yli kaksinkertaiseksi vuoden 1990 jälkeen. Tuolloin Sibelius-Akatemian ohella toimi 11 toisen asteen ammatillista koulutusyksikköä. Vuonna 2005 niiden lukumäärä oli noussut 17 yksikköön, ja lisäksi koulutusta annettiin kymmenessä ammattikorkeakoulussa. Toisen asteen koulutuksessa suoritetaan musiikkialan perustutkinto, joka valmentaa jatko-opintoihin ja ammattiin. Ammattikorkeakoulussa tavoitteena on muusikon ja musiikkipedagogin tutkinnot. Muusikon koulutusta annetaan seitsemässä ammattikorkeakoulussa. Vuosittain musiikkialan koulutuksesta valmistuu runsaat 400 uutta ammattilaista. Heistä suurin osa on musiikkipedagogeja, ja eniten valmistuneita tulee ammattikorkeakouluista. Koulutuksen yleisin musiikinlaji on taidemusiikki, mutta viime vuosina pop- ja jazzmusiikin koulutus on lisääntynyt. (Karhunen 2005: 10–13.)

Musiikkialan perustutkinnon voi kansanmusiikissa edelleen suorittaa ainoastaan Joensuun konservatoriossa sekä Kokkolassa Keski-Pohjanmaan konservatoriossa. Pohjois-Karjalan ja Keski-Pohjanmaan

ammattikorkeakouluissa koulutetaan kansanmusiikkipedagogeja. Tutkinto antaa kelpoisuuden musiikkioppilaitosten kansanmusiikin musiikinteorian sekä soiton- ja laulunopettajan virkaan. Yliopistotason tutkinnon voi suorittaa Sibelius-Akatemian kansanmusiikki-osastolla.

Keski-Pohjanmaan konservatorion ja ammattikorkeakoulun kansanmusiikin opetus käynnistyi vuonna 1994. Yhteistyötä tehdään muun muassa Kaustisella sijaitsevan Kansantaiteen keskuksen, erityisesti Kansanmusiikki-Instituutin, kansanmusiikkiyhitye Tallarin sekä Ala-Könni opiston kanssa. Opinnot sisältävät kaikille yhteisiä lukio-opintoja, musiikin ammatillisia opintoja sekä vapaasti valittavia opintoja. Musiikin ammatillisten opintojen sisältö on suurimmaksi osaksi kansanmusiikkia. Opinnoissa on runsaasti instrumenttiopintoja, yhteyöskentelyä sekä käytännön projekteja. Musiikkialan perustutkinnon suoritettuaan opiskelija valmistuu muusikoksi. Tutkinto antaa myös valmiudet hakeutua kansanmusiikin jatko-opintoihin. Tähän mennessä konservatoriosta on valmistunut kymmenen kansanmusiikin ammattilaista, ja ammattikorkeakoulun musiikkipedagogin tutkinnon on suorittanut 15 henkilöä.

Joensuun konservatoriossa kansanmusiikin perustutkintokoulutus aloitettiin syksyllä 1996. Musiikkialan perustutkinto antaa ammatillisen perusvalmiuden toimia muusikkona. Opetusohjelmassa on muun muassa nuotinnos, kansanmusiikin teoria, improvisaatio, jouhikko- ja paimensoittimet, kansantanssi ja arkistojen käyttö.

Pää- ja sivuinstrumentteikseen opiskelijat voivat valita joko harmonin, hanurin, kanteleen, kitaran, laulun, lyömäsoittimet, mandoliinin tai viulun. Monipuolisen ohjelmiston avulla opiskelija perehdytetään erilaisten kansanomaisten soittotyötylien ja tekniikoiden hallintaan. Tavoitteena on tukea opiskelijan omaa muusikkoutta sekä kannustaa tuottamaan perinteistä ja uudempaa kansanmusiikkia itsenäisesti. Opintojen aikana syvennetään opiskelijan muuntelu- sekä improvisaatiovalmiuksia ja taitoja sekä rohkaistaan omaan tulkintaa ja omien sävellysten tekemiseen. Lisäksi yhtyetaidot muodostavat keskeisen opintokokonaisuuden.

Merkittävin kansanmusiikin ammattilaisten kouluttaja on Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osasto. Vuodesta 1983 lähtien toimineelta osastolta on vuoteen 2005 mennessä valmistunut 66 maisteria ja kolme tohtoria. Keväällä 2006 opiskelijoita oli noin 70 ja päätoimisia opettajia seitsemän. Perusopinnoissa perehdytään sekä historialliseen että uuteen kansanmusiikkiin. Opintojen lähtökohtina ovat muistinvaraisuus, kuulonvaraisuus, improvisaatio ja omintakeisen muusiikkouden korostaminen. Perusopinnot painottuvat muusiikkon taitojen opiskeluun, mutta tarjolla on myös mahdollisuus suuntautua pedagogiikkaan tai tutkimukseen. Musiikin maisterin perustutkinnon jälkeen on mahdollista jatkaa tohtorin tutkintoon.

Opiskeltavana pääinstrumenttina voi olla laulu, kantele, viulu, hanuri, huuliharppu, kosketinsoittimet, kitara, mandoliini, puhaltimet, lyömäsoittimet, basso tai joku erikseen sovittava soitin. Sivusoitin- ja lauluopinnot antavat opiskelijalle multi-instrumentalistisia valmiuksia ja yhtyemusiisointiopinnot parantavat muusikon edellyksiä työlistyä yhte- ja studiomuusikkona.

Oppiainevalikoimaan kuuluvat myös kansanmusiikkiteoria, sävellys ja sovitus, historia, tutkimus, nuotinnus, musiikkianalyysi, pedagogiikka, soitinrakennus ja kansantanssi. Valmistuneet sijoittuvat pääasiassa muusikon ja opettajan tehtäviin. Opetuksen alalla on tarjolla sekä päätoimisia että sivutoimisia töitä, kun taas muusikon työt painottuvat projektiluontoisiin tehtäviin.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun musiikin ja taiteen yksikön aloituspaikkoja ei saatu syksyllä 2005 täytettyä, koska riittävät perustaidot omaavia hakijoita ei ollut tarpeeksi. Samaan aikaa opettajapula on estänyt koulutuksen järjestämisen kaikille halukkaille. Oppilaitosten edustajilla on vakaa näkemys kansanmusiikin ja -muusikoiden koulutuksen tarpeellisuudesta. Koulutuksen katsotaan olevan vasta alkuvaiheessa samaan tapaan kuin taidemusiikin koulutus 1960-luvulla. Osaavien ja monipuolisten muusikoiden ja opettajien tarpeen katsotaan kansanmusiikin alueella olevan tulevaisuudessa yhä suurempi, ja riittävän tarjonnan uskotaan lisäävän myös kysyntää. Sanoin kansainvälistyminen asettaa koulutukselle uusia vaatimuksia. (Porvari 2005, Kekki 2005, Näreharju 2005.)

Vuoden 2000 lopulla työttömänä oli kolme prosenttia taideyliopistossa, ammattikorkeakoulussa ja toiseen asteen oppilaitoksissa musiikinalan tutkinnon suorittaneista. Samaan aikaan kaikkien taiteenalojen työttömyysaste oli 11 prosenttia. Suuri osa taideyliopistoista valmistuneista työskenteli 1990-luvun puolivälissä joko koulutusta vastaavalla taidealalla tai taiteen lähialalla esimerkiksi opettajana. (Karhunen 2004: 62, 63.)

Kansanmusiikin oppilaitoksissa ei myöskään uskota pelkän muusikon ammatin tuovan riittävää toimeentuloa tulevaisuudessakaan. Opettaminen tarjoaa säännöllisemmät tulot, eikä sitä nähdä vain kansanmuusikoille ominaisena ja poikkeuksellisena, vaan yleisenä tulonhankintakeinona kaikilla musiikin osa-alueilla. Opetustyö nähdään, paitsi toimeentulon kannalta välttämättömänä, monille myös kutsuustyönä perinteen eteenpäin viemiseksi. Työllistyminen edellyttää muusikoilta sekä henkilökohtaista osaamista että aktiivisuutta. Tuotannon eri osa-alueilla tarvittavien taitojen osuus koulutuksessa on kuitenkin todettu liian vähäiseksi, vaikka yhteyksiä käytännön työelämään pyritään luomaan ja pitämään yllä. Ohjelma-, julkaisu- ja jakelutoiminnan, markkinoinnin, manageroinnin sekä äänitetuotannon hallinta vaatii kuitenkin niihin koulutetut ammattilaiset, ja esimerkik-

si Sibelius-Akatemia on aloittamassa kansanmusiikin managerikoulutuksen. (Porvari 2005, Kekki 2005, Näreharju 2005.)

Suomen musiikinopettajien liitossa musiikin ammattilaisten kasvavaan kysyntään alan oppilaitoksissa ei nähdä yhtä valoisana. Pientä marginaaliryhmää edustavien kansanmusiikin ammattilaisten aseman ei uskota muuttuvan juurikaan nykyistä paremmaksi. Tämän näkemyksen mukaan kaikilla musiikinaloilla opettajia koulutetaan kysyntää enemmän, eikä kansanmusiikki ole tässä suhteessa poikkeus. (Slunga 2005.)

Ammatillistumisen ongelmallisimman vaiheen on todettu ajoittuvan siirryttäessä taidekoulusta valmistumisen jälkeen ammatin harjoittamiseen. Taidekoulut ovat sosiaalisesti kiinteitä yksikköjä, joissa opiskelun aikana usein ollaan vain omassa piirissä. Työskentely on ohjattua ja tehtävät valmiiksi problematisoitu. Valmistumisen jälkeen on otettava vastuu omasta työstään ilman koulu yhteisön tukea ja normatiivista kontrollia, jolloin työntekoa voi olla vaikea aloittaa. Tällöin on löydettävä oma taiteellinen ilmaisu, mutta toimeentulon kannalta ratkaisevaa on saavuttaa tasapaino pyyteettömän taiteen tekemisen ja kaupallisuuden välillä. (Erkkilä – Vesanen 1989: 23–24.)

Taiteen keskustoimikunnan tutkimusten mukaan perusteellisempaa käytännön työelämä tietouden opetusta on toivottu kaikilla taiteenaloilla ja koulutusasteilla, ja oppilaitoksissa työelämävalmiuksien parantaminen ja työelämään sijoittuminen onkin otettu keskeiseksi tavoitteeksi. Oppilaitoksilla on myös velvoite seurata valmistuneiden sijoittumista. Seuranta varten on olemassa erilaisia menetelmiä, joilla opetusalan viranomaiset ja Tilastokeskus keräävät työelämään sijoittumistietoja. Taidealojen pienuuden vuoksi niiden tilanteesta ja muun muassa työllistymisen kestosta on kuitenkin ollut vaikea saada tietoa ilman erillistutkimuksia. (Karhunen 2004: 60, 62.)

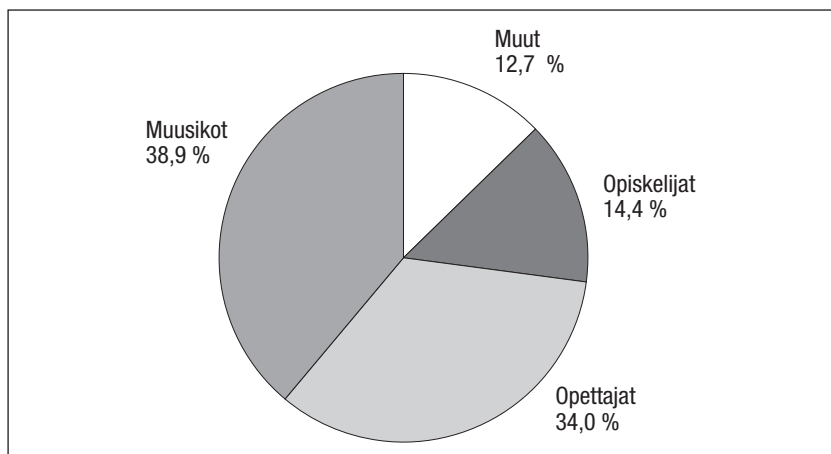
Kansanmusiikin ammattilaiset

Kyselyyn vastanneet

Kyselyyn vastanneet kansanmusiikin ammattilaiset on ryhmitelty vastaajien ilmoittaman ammatin mukaan muusikoihin, opettajiin ja kansanmusiikin muissa ei-esittävässä ammateissa toimiviin. Kansanmusiikin ammattilaisen työkuvaan katsottiin kuuluvan esimerkiksi kustannus- ja julkaisutoiminta sekä tutkimus- ja järjestötyö. Lisäksi mukaan on otettu itsensä kansanmusiikin ammattilaiseksi määritelleet kansanmusiikin opiskelijat. Heistä useimmilla oli kokemusta vasta muutaman vuoden ammattilaisuudesta, mutta joukossa oli myös jo noin kymmenen vuoden uran tehneitä henkilöitä.

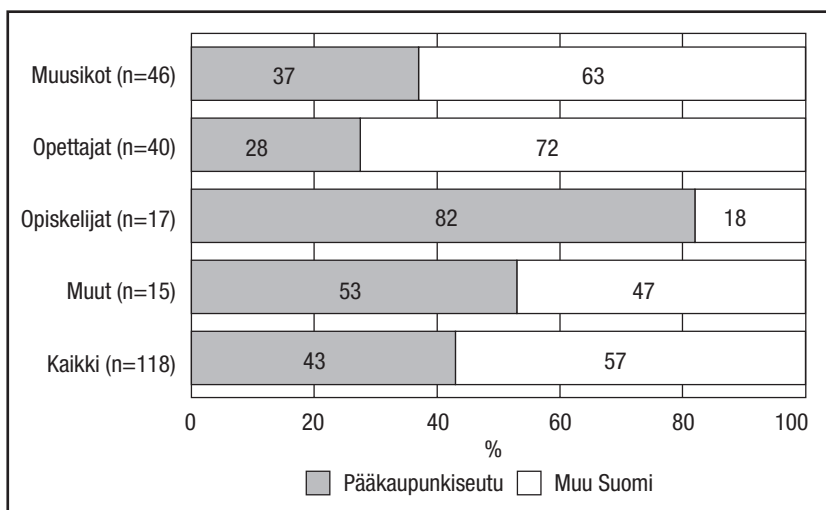
Tutkimuksen piiriin kuuluvia ammattilaisia oli kaikkiaan 82 prosenttia 144 vastanneesta henkilöstä. Naisten osuus vastanneista 118 ammattilaisesta oli noin 57 prosenttia. Suurimman ammattiryhmän, lähes kaksi viidesosaa, muodostivat ne vastanneet, jotka ilmoittivat ammatikseen muusikon. Erilaisissa opetukseen liittyvissä tehtävissä oli runsas kolmasosa vastanneista. Opiskelijoita ja kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivia ammattilaisia oli yhteensä noin neljäsosa kyselyyn vastanneista. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneet kansanmusiikin ammattilaiset ammattiryhmittäin (n=118)

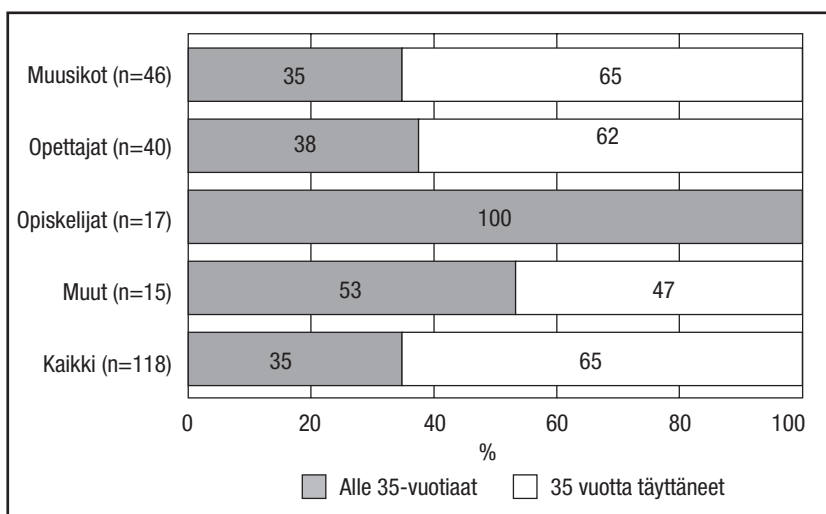

Suurin osa, 57 prosenttia, ammattilaista asui pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Selvä enemmistö etenkin opettajan ammatin ilmoittaneista vastaajista, mutta myös muusikoista kaksi kolmasosaa, oli sijoittunut muualle kuin pääkaupunkiseudulle. Ainoastaan kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivista niukka enemmistö ilmoitti asuinpaikkakunnakseen Helsingin, Espoon, Vantaan tai Kauniaisen. Samoin opiskelijat asuivat lähes yksinomaan pääkaupunkiseudulla pääosan opiskellessa Sibelius-Akatemiassa. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Kyselyyn vastanneiden kansanmusiikin ammattilaisten ammattiryhmät alueittain

Kuvio 3. Kyselyyn vastanneet alle 35-vuotiaat sekä 35 vuotta täyttäneet kansanmusiikin ammattilaiset ammattiryhmittäin

Kyselyn toteuttamisajankohtana, vuonna 2005, kaikista vastanneista ammattilaisista runsas kolmasosa oli alle 35-vuotias. Samoin pääosa vastanneista muusikoista ja opettajista oli syntynyt ennen vuotta 1970. Sen sijaan yli puolet kansanmusiikin muissa ammateissa työskentelevistä ja kaikki opiskelijaksi ilmoittautuneet ammattilaiset olivat syntyneet vuoden 1970 jälkeen. (Kuvio 3.)

Kansanmusiikin ammattilaisuus

Ammattilaisuutta määriteltäessä suurimmalle osalle vastanneista toimeentulo oli keskeinen tekijä. Vastauksissa korostui toisaalta ammatimaisuus kokopäiväisenä kansanmusiikin parissa toimimisena ja toisaalta toiminnasta saatavien tulojen merkitys pääasiallisena tulonlähteenä.

Ammattilainen saa elantonsa joko esiintyvänä muusikkona tai opettajana tms. harrastajalle musisointi ei ole taloudelliselta kannalta elinehto, vaan elämää rikastava voimavara – joskin se on sitä myös ammattilaiselle (nainen, opettaja, muu Suomi)

It's not very easy. If you earn your living by playing music, one could say you are professional. (mies, -, pääkaupunkiseutu)

Professionell får sitt levebröd från folkmusik (i huvudsyssla) (nainen, opettaja, muu Suomi)

Vastaajat korostivat myös koulutuksen ja osaamisen merkitystä osana ammattilaisuutta. Koulutuksen ei välttämättä nähty rajoittuvan muodolliseen koulutukseen, vaan se voi olla myös kokemuksen tuomaa osaamista. Keskeisenä tekijänä vastauksista nousi se, että ammattilaiseen ja hänen työnsä tuloksiin on voitava luottaa.

Ammattilaisella on alan ammattikoulutus ja/tai muulla tavoin hankittu tietotaito alalta, ammattilainen voi työskennellä alalla päätoimisesti, pätevyys alan virkoihin. Harrastaja voi toimia aktiivisesti mutta häneltä puuttuvat em. tekijät. Rajaus on vaikeaa, koska alan ammattikoulutus on uutta (nainen, free lance, muu Suomi)

Tietojen määrä siitä, mitä teen, myös kontekstien tunteminen, ilmaisan hallitseminen (nainen, opiskelija, pääkaupunkiseutu)

Vastauksista tuli esille myös ammattilaisuuden määrittymisen suhteessa harrastajuuteen. Tässä määrittymisessä harrastajuus on riippumatonta saaduista tuloista ja palkkioista ja se myös kytkeytyy soittamisen iloon ja soittamiseen sen itsensä vuoksi. Negaatiota ei vastauksissa rakennettu harrastajiin heidän osaamisensa perusteella, vaan päinvastoin useissa vastauksissa ammattilaisen ja harrastajan välillä ei nähdä yleistä eroa osaamisessa.

Kysymys on ongelmallinen, koska osa harrastajista on parempia muusikoita kuin jotkut ammatillisen loppututkinnon suorittaneita.

Joko loppututkinnon suorittaminen tai kansanmusiikilla hankittava taloudellinen hyöty? (mies, muusikko, muu Suomi)

Ammattilainen soittaa työkseen, harrastaja harrastaa, kuten muissakin ammateissa, jotku harrastajat ovat kyllä silti hyöviä (nainen, muusikko, muu Suomi)

Harrastaja ei tunne pakotteita ei velvollisuutta kansanmusiikin tekemiseen, ainoastaan intohimoa (mies, harrastaja, muu Suomi)

Käytännössä näyttäisi siltä, että ammattilaisen osaamista pidetään enemmän häneltä vaadittavana ominaisuutena, kun taas harrastajalta ei välttämättä edellytetä samaa osaamisen tasoa.

Ammattilaisen henkilokuva

Kansanmusiikin ammattilaisten keski-ikä oli 37,8 vuotta ja heistä useimmat olivat syntyneet ennen vuotta 1970. Eniten vastanneita, runsas viidesosa, oli ikäryhmässä 1970–75 syntyneet. Naisten keski-ikä oli 35,5 vuotta ja joka viides oli syntynyt 1960-luvun lopulla ja lähes kolmasosa 1970-luvun alkupuolella. Sen sijaan vastanneiden miesten keski-ikä oli 40,8 vuotta ja joka neljäs vastannut oli syntynyt 1950-luvulla. Suurimman ikäryhmän muodostivat 1970-luvulla syntyneet, joita oli runsas kolmasosa kyselyyn vastanneista miehistä. Kaikkiaan noin 47 prosenttia ammattilaisista oli alle 35-vuotiaita. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Kansanmusiikin ammattilaisten ikäryhmä sukupuolen mukaan

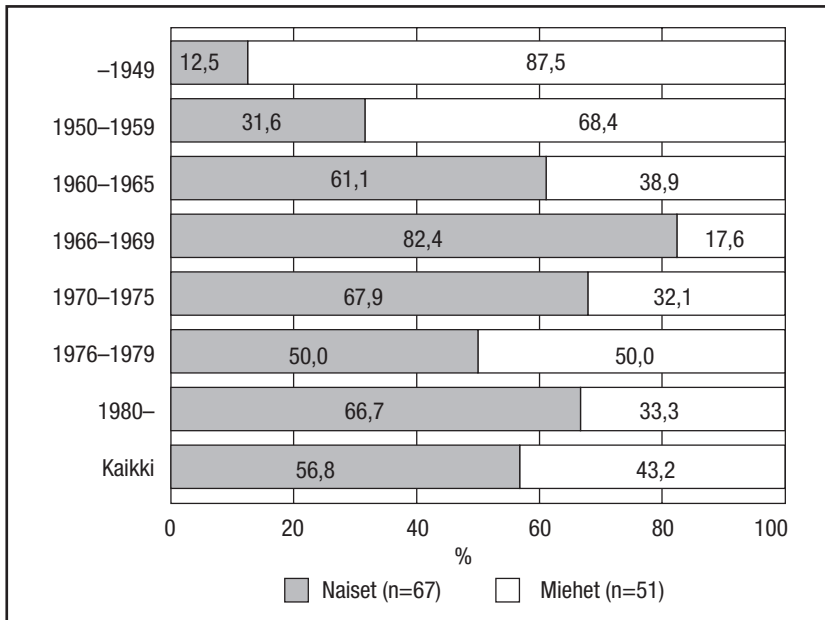
<i>Syntymävuosi</i>	<i>Naiset %</i>	<i>Miehet %</i>	<i>Kaikki %</i>
–1949	1,5	15,4	7,5
1950–59	8,8	25,0	15,8
1960–65	17,6	13,5	15,8
1966–69	20,6	5,8	14,2
1970–75	27,9	17,3	23,3
1976–79	11,8	15,4	13,3
1980–	11,8	7,7	10,0
Yhteensä	100,0	100,0	100,0
n	67	51	118

Kansanmuusikot olivat selvästi nuorempia kuin säveltaiteilijat yleensä. Säveltaidejärjestöjen jäsenten keski-ikä oli 44 vuotta ja enemmistö, 58 prosenttia, oli alle 45-vuotiaita. Alle 35-vuotiaita oli säveltaiteilijoista runsas neljäsosa. Kaakkusen kyselyyn vastanneista jazzmuusikoista suurin osa oli syntynyt vuosina 1962–1976 ja alle 35-vuotiaiden osuus oli noin 44 prosenttia. Teosto ry:n asiakkaita koskevan ky-

selytutkimuksen mukaan noin puolet vastanneista oli 35–49-vuotiaita ja kolmasosa 50–64-vuotiaita. (Rensujeff 2003: 76, Kaakkunen 2001: 30, Hansén 2001: 16–18.)

Naisten osuus kyselyyn vastanneiden kansanmusiikin ammattilaisten joukossa on suurin 1960-luvun lopulla syntyneiden ikäryhmässä. Vuoden 1970 jälkeen syntyneiden ryhmissä miesten osuus on jonkin verran kasvanut, mutta valtaosa ammattilaisista on edelleen naisia. Kansanmusiikin tulevaisuus näyttäisi olevan jatkossakin naisten käsissä, sillä ammattilaisten nuorimmasta, vuonna 1980 ja sen jälkeen syntyneiden, ikäluokasta vain kolmasosa oli miehiä. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Kansanmusiikin ammattilaisten sukupuoli ikäryhmittäin

Kansanmusiikin ammattilaisista 38 prosenttia ilmoittautui päätoimiseksi muusikoksi ja opettajana toimi runsas kolmasosa vastanneista. Opettajistakin noin joka kymmenes ilmoitti olevansa myös muusikko. Opiskelijoiden osuus oli noin 14 prosenttia ja muissa tehtävissä toimivia tai puoliaammattilaisia vain hieman vähemmän, lähes 13 prosenttia. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden ja kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivien ammattilaisten kokonaismäärät jäivät kuitenkin pieneksi, joten niiden perusteella on mahdollista tehdä ainoastaan suuntaa-antavia arvioita.

Naisten osuus ammattimuusikoista oli 43,1 prosenttia. Miehistä hieman naisia suurempi osuus oli sijoittunut pääkaupunkiseudulle, mutta lukumääräisesti ero on pieni. Suurin osa, 63 prosenttia, vastanneista muusikoista asui pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Muusikoiden keski-ikä oli 40,5 vuotta. Naisten keski-ikä oli 36,4 vuotta ja mies-

ten huomattavasti korkeampi eli 43,6 vuotta. Suurin osa muusikoista oli syntynyt vuosina 1966–1975. Naisista 70 prosentilla syntymävuosi sijoittuikin kyseiselle ajanjaksolle, mutta miehistä joka viides oli syntynyt ennen vuotta 1950 ja vain runsas kolmasosa vuoden 1965 jälkeen. (Taulukko 5.)

Taulukko 5. Kansanmusiikin ammattimuusikot sukupuolen ja syntymävuoden mukaan

<i>Syntymävuosi</i>	<i>Naiset %</i>	<i>Miehet %</i>	<i>Kaikki %</i>
–1949	–	23,1	13,0
1950–1959	10,0	19,2	15,2
1960–1965	10,0	19,2	15,2
1966–1969	35,0	11,5	21,7
1970–1975	35,0	11,5	21,7
1976–1979	10,0	11,5	10,9
1980–	–	3,8	2,2
Yhteensä	100,0	100,0	100,0
n	20	26	46

Kansanmusiikin opettajat olivat selkeimmin sijoittuneet muualle kuin pääkaupunkiseudulle, missä asui vain runsas neljäsosa vastanneista opettajista. Neljäsosa opettajista oli syntynyt 1970-luvun lopulla. Naisia opettajista oli 73 prosenttia ja he olivat keskimäärin 38,7 vuoden ikäisiä. Miesten keski-ikä oli hieman korkeampi, 43,2 vuotta. Naisten ikäjakauma osoittautui tasaiseksi, ja heistä pääosa oli syntynyt vuosina 1960–1979. Miesopettajista puolestaan 45,5 prosenttia oli syntynyt 1950-luvun lopulla ja lähes kaksi viidesosaa 1970-luvulla. (Taulukko 6.)

Taulukko 6. Kansanmusiikin opettajat sukupuolen ja syntymävuoden mukaan

<i>Syntymävuosi</i>	<i>Naiset %</i>	<i>Miehet %</i>	<i>Kaikki %</i>
–1949	3,4	9,1	5,0
1950–1959	10,3	45,5	20,0
1960–1965	24,1	9,1	20,0
1966–1969	24,1	–	17,5
1970–1975	27,6	18,2	25,0
1976–1979	10,3	18,2	12,5
1980–	–	–	–
Yhteensä	100,0	100,0	100,0
n	29	11	40

Kansanmusiikin opiskelijoita oli vastanneista ammattilaisista 14 prosenttia ja naisten osuus opiskelijoista oli 64,7 prosenttia. Lähes kolme neljästä naisopiskelijasta oli syntynyt vuonna 1980 tai sen jälkeen, mutta miehistä vain runsas kolmasosa. Naisten keski-ikä oli 24,3 vuotta ja miesopiskelijoiden 27,5 vuotta, kun kaikkien opiskelijoiden keski-ikä oli 24,8 vuotta. Useimmat vastanneista olivat Sibelius-Akatemian opiskelijoita ja heistä 82 prosenttia asuikin pääkaupunkiseudulla. (Taulukko 7.)

Taulukko 7. Kansanmusiikin opiskelijat sukupuolen ja syntymävuoden mukaan

Syntymävuosi	Naiset %	Miehet %	Kaikki %
-1949	-	-	-
1950-1959	-	-	-
1960-1965	-	-	-
1966-1969	-	-	-
1970-1975	-	33,3	11,8
1976-1979	27,3	33,3	29,4
1980-	72,7	33,3	58,8
Yhteensä	100,0	100,0	100,0
n	11	6	17

Kansanmusiikin järjestötehtävissä ja muissa ei-esittävässä ammateissa sekä sivutoimisina muusikkoina toimi noin 13 prosenttia vastanneista. Heistä kolmasosa oli myös opiskellut Sibelius-Akatemian kansanmusiikkiosastolla ja kolme neljästä katsoi kuuluvansa kansanmusiikin ammattilaisiin. Yleisin ammattinimike oli projektipäällikkö tai -sihteeri, mutta joukkoon mahtui ammatteja psykiatrista sähköasentajaan. Yli puolet, 53,3 prosenttia, tähän ryhmään kuuluvista henkilöistä asui pääkaupunkiseudulla. Samoin yli puolet vastanneista oli miehiä.

Ryhmän keski-ikä oli 38,6 vuotta sukupuolesta riippumatta. Useimmat olivat syntyneet 1970-luvun lopulla, mutta miehistä suurimman yksittäisen ikäryhmän muodostivat 1950-luvulla syntyneet. (Taulukko 8.)

Noin puolet kansanmusiikin ammattilaisista oli suorittanut akateemisen loppututkinnon, ja näiden lisäksi kahdella viidesosalla oli ylioppilastutkinto. Seuraavaksi suurimpaan ryhmään kuuluivat ainoastaan keski- tai peruskoulun käyneet kansanmusiikin ammattilaiset. Akateemisen loppututkinnon suorittaneita oli naisten joukossa miehiä enemmän. Vastanneista miehistä vain runsas kolmasosa oli suorittanut akateemisen loppututkinnon ja useimmilla yleissivistävä koulutus oli jäänyt ylioppilastutkintoon. Kansa- tai peruskoulu tai muu

yleissivistävä koulutus oli miesten keskuudessa myös yleisempi kuin naisilla.

Taulukko 8. Muut kansanmusiikin ammattilaiset sukupuolen ja syntymävuoden mukaan

<i>Syntymävuosi</i>	<i>Naiset %</i>	<i>Miehet %</i>	<i>Kaikki %</i>
-1949	–	–	–
1950–1959	14,3	37,5	26,7
1960–1965	28,6	12,5	20,0
1966–1969	–	–	–
1970–1975	57,1	25,0	40,0
1976–1979	–	12,5	6,7
1980–	–	12,5	6,7
Yhteensä	100,0	100,0	100,0
n	7	8	15

Lähes kaikki vastanneet ammattilaiset olivat saaneet jotakin musiikinalan koulutusta. Useimmilla kyseessä oli kansanmusiikin tai klassisen musiikin koulutus. Musiikin opettajan koulutus oli noin kymmenellä prosentilla vastanneista, samoin jokin muu kuin kyselyssä vaihtoehtoina nimetty musiikkikoulutus. Jazzmusiikkia oli opiskellut runsas kahdeksan prosenttia ja pop- ja rockmusiikkia noin kuusi prosenttia vastanneista. Kokonaan ilman musiikkiopintoja oli joka kymmenes vastannut kansanmusiikin ammattilainen ja näistä puolet oli muusikoita. (Taulukko 9.)

Naisten ilmoittama musiikkikoulutus keskittyi miehiä selvästi enemmän kansanmusiikkiin ja musiikin opettajakoulutukseen. Miehillä puolestaan oli monipuolisempi koulutustausta, sillä heistä huomattavasti naisia suurempi osa oli saanut niin jazz-, pop- ja rockmusiikin koulutusta kuin myös muuta musiikkikoulutusta. Naisten ryhmässä kokonaan ilman musiikkikoulutusta olleiden osuus oli myös jonkin verran miehiä suurempi. (Taulukko 9.)

Naisten yleisin musiikkioppilaitos oli Sibelius-Akatemia, jossa oli opiskellut tai opiskeli 67 prosenttia naisista, mutta miehistä vain 35 prosenttia. Muista vastaajien mainitsemista oppilaitoksista Keski-Pohjanmaan konservatoriossa oli opiskellut noin viisi prosenttia naisista ja miehistä. Miehistä suunnilleen yhtä moni oli opiskellut myös joko Oulunkylän pop/jazz opistossa tai nykyisessä Pop & jazz konservatoriossa.

Huomattava osa vastanneista, naisista joka viides ja miehistä joka kolmas, oli kuitenkin saanut musiikin opetusta muissa kuin edellä mainituissa oppilaitoksissa. Lähes puolet vastanneista katsoi saamastaan musiikin ammatillisesta koulutuksesta olleen erittäin paljon hyö-

tyä omassa kansanmuusikon työssä ja kaikkiaan 67 prosentin mielestään koulutuksesta on ollut joko paljon tai erittäin paljon hyötyä.

Taulukko 9. Kansanmusiikin ammattilaisten musiikinalan koulutus sukupuolen mukaan

<i>Koulutusala</i>	<i>Naiset %</i>	<i>Miehet %</i>	<i>Kaikki %</i>
Kansanmusiikki	74,6	45,1	61,9
Klassinen musiikki	31,3	29,4	30,5
Kirkkomusiikki	1,5	-	0,8
Jazzmusiikki	3,0	15,7	8,5
Pop-/rockmusiikki	1,5	11,8	5,9
Musiikin opettaja	10,4	7,8	9,3
Muu musiikkikoulutus	3,0	11,8	6,8
Ei musiikkikoulutusta	11,9	7,8	10,2
n	67	51	118

Enemmistö kyselyyn vastanneista oli valmistunut vuoden 1989 jälkeen. Suurimman ryhmän, lähes 37 prosenttia, muodostivat 1990-luvulla valmistuneet. Viidesosa ammattilaisista oli valmistunut vuonna 2000 tai sen jälkeen. Opinnot olivat kesken noin joka viidennellä vastanneella ja heistä kaksi kolmasosaa oli opiskelijoita. Viisi prosenttia ammattilaisista ilmoitti olevansa jatko-opiskelija. Kaikista valmistuneista valtaosa oli naisia ja heistä kolmasosa oli valmistunut 2000-luvulla, mutta miehistä vain joka kymmenes. Sen sijaan joka kolmannelle miehelle opinnot olivat vielä kesken. (Taulukko 10.)

Taulukko 10. Kansanmusiikin ammattilaisten valmistusmisajankohta sukupuolen mukaan

<i>Valmistusmisajankohta</i>	<i>Naiset %</i>	<i>Miehet %</i>	<i>Kaikki %</i>
1960–1979	3,3	2,5	3,0
1980–1989	13,1	10,0	11,9
1990–1999	36,1	37,5	36,6
2000–	29,5	10,0	21,8
Opinnot kesken	14,8	32,5	21,8
Jatko-opiskelija	3,3	7,5	5,0
Yhteensä	100,0	100,0	100,0
n	61	40	101

Valmistumista koskevaan kysymykseen vastanneista muusikoista viidesosalla opinnot olivat kesken. Tunnollisemmin opiskeluun suhtau-

tuivat opettajat, sillä heistä kaikki olivat suorittaneet loppututkinnon. Opiskelijoiden enemmistön asuinpaikasta johtuen pääkaupunkiseudulla oli muuta Suomea enemmän ammattilaisia joiden opinnot olivat kesken, sen sijaan jatko-opiskelijoiden osuus oli suurempi pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvien keskuudessa.

Kansanmuusikot olivat toimineet ammattilaisena keskimäärin 12,2 vuotta. Eniten ammattilaisvuosia oli kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivilla ja vähiten opiskelijoilla. Opettajat olivat olleet ammattilaisina hieman muusikkoja kauemmin. Kaikissa ryhmissä miehet olivat olleet ammattilaisina keskimäärin kauemmin kuin naiset, mutta kyse on vain muutaman vuoden erosta. Opiskelijoita lukuun ottamatta ammattilaisvuosien määrässä ei kuitenkaan ollut huomattavia alueellisia eroja. Ainoastaan pääkaupunkiseudun opettajilla oli ammattilaisvuosia takanaan keskimäärin muita enemmän. (Taulukko 11.)

Taulukko 11. Kansanmusiikin ammattilaisten keskimääräinen ammattilaisvuosien määrä sukupuolen ja asuinalueen mukaan

<i>Ammattilaisryhmä</i>	<i>Naiset (vuosia)</i>	<i>Miehet (vuosia)</i>	<i>Pääkaupunki- seutu (vuosia)</i>	<i>Muu Suomi (vuosia)</i>	<i>Kaikki (vuosia)</i>
Muusikko	11,3	13,5	11,8	12,9	12,5
Opettaja	13,1	15,2	15,0	13,0	13,7
Opiskelija	2,9	5,8	3,6	*	4,1
Muut	12,4	16,2	14,7	14,8	14,5
Kaikki	11,2	13,2	11,0	13,0	12,2

*) liian vähän tapauksia

Kaikista vastanneista ammattilaisista 58,5 prosenttia ilmoitti olevansa ensisijaisesti kansanmusiikin soittaja. Laulajia oli noin joka neljäs, opettajia 36 prosenttia ja runsas viidesosa ilmoitti jonkin muun kansanmusiikin toiminta-alueen. Naisten joukossa opettajien osuus korostui, sillä heitä oli lähes yhtä paljon kuin soittajia. Laulajia oli 37 prosenttia naisista, mutta miehistä vain noin kahdeksan prosenttia. Miehistä hieman yli kolme neljäsosaa ilmoittautui soittajaksi ja runsas neljäsosa opettajaksi.

Yleisimmät yksittäiset soittimet ammattilaisten keskuudessa olivat haitari/harmonikka/hanuri, viulu ja kanteleet. Ne olivat ensisijaiset soittimet joka neljännellä kysymykseen vastanneella. Vastanneista kuitenkin 36 prosenttia ilmoitti ensisijaiseksi soittimekseen muun kuin jonkin edellä mainituista soittimista. Näitä olivat muun muassa piano, kitara, huilu ja mandoliini. Etenkin miehillä muut soittimet olivat selvästi yleisempiä kuin naisilla. Sekä naisista että miehistä neljäs-

osalla soittimena oli viulu tai haitari. Naisista joka kolmas soitti kanteleita, mutta miehillä kitara oli kannelta yleisempi soitin.

Yksittäiseksi kakkossoittimeksi mainittiin yleisimmin viulu ja piano/kosketinsoittimet. Ne olivat suosittuja etenkin naisten soittimina. Miehistä puolestaan neljäsosa soitti mandoliinia ja joka kymmenes kitaraa. Muut kuin edellä mainitut soittimet olivat kuitenkin selvästi yleisempiä myös kakkossoittimina.

Kyselyssä tiedusteltiin vielä kolmatta soitinta ja tällöin valikoima kasvoi edelleen. Muita soittimia soitti yli puolet miehistä ja naisistakin joka kolmas. Yksittäisistä soittimista naisilla yleisimpiä olivat jouhikko ja kanteleet, miesten vastauksissa mainittiin useimmin mandoliini. Kaikista kyselyyn vastanneista 15,3 prosenttia oli merkinnyt soittimekseen laulun, vaikka noin joka neljäs ilmoitti olevansa ensisijaisesti laulaja.

Vastausten perusteella tyypillinen suomalainen kansanmusiikin ammattilainen on pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuva muusikko, jolla on akateeminen loppututkinto tai vähintään ylioppilastutkinto. Useimmat heistä ovat vuosina 1966–1975 syntyneitä naisia. Ammatissaan he ovat toimineet keskimäärin 12 vuotta. Mahdollisista opetustehtävistä huolimatta kansanmusiikin ammattilaiset kokevat itsensä kansanmusiikin soittajaksi, jonka ensisijaisin soitin on joko haitari, viulu tai kantele.

Taiteen keskustoimikunnan tutkimuksen mukaan vuonna 2000 suomalaisten säveltaiteilijoiden keski-ikä oli 44 vuotta. Alle 35-vuotiaita oli säveltaiteilijoista runsas neljäsosa ja naisten osuus oli 20 prosenttia. Kaikista taiteenaloista kyseessä oli pienin naisten osuus ja muista taiteenaloista poiketen osuus on pysynyt samana kuin 1990-luvulla, vaikka järjestöjen jäsenmäärän perusteella ammattilaisten lukumäärä on kasvanut. Ruotsinkielisten vastaajien osuus oli vain kaksi prosenttia ja jokin muu äidinkieli oli kolmella prosentilla säveltaiteilijoista. Enemmistö säveltaiteilijoista asui pääkaupunkiseudun ulkopuolella siten, että heistä 51 prosentilla asuinpaikkakunta sijoittui Etelä- ja Väli-Suomeen. Kolmella neljästä säveltaiteilijasta uran pituus oli yli 14 vuotta ja vain 12 prosenttia vastanneista oli ollut ammattilaisena alle kymmenen vuotta vuonna 2000. (Rensujeff 2003: 20, 76.)

Vuonna 2001 myös Suomen Jazzliitto ry:n jäsenistä naisia oli vain kahdeksan prosenttia ja Säveltäjät ja Sanoittajat ELVIS ry:n jäsenkunnasta 13 prosenttia. Noin puolet kyselyyn vastanneista ELVIS ry:n jäsenistä oli 35–49-vuotiaita ja kolmasosa 50–64-vuotiaita. Suurin osa jazzmuusikoista oli syntynyt vuosina 1962–1976 ja alle 35-vuotiaiden osuus oli noin 44 prosenttia. Sen sijaan kolme neljästä jazzmuusikosta asui pääkaupunkiseudulla. Jazzmuusikoista lähes kahdella viidesosalla koulutus oli jäänyt lukion tai ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Ylempi korkeakoulututkinto musiikin alalta oli joka neljännellä

vastanneella. Musiikkiopintoja oli kuitenkin 86 prosentilla vastanneista muusikoista. (Kaakkunen 2001: 1, 3–5, 30; Hansén 2001: 2, 16–18.)

Kansanmusiikin ammattilaiset näyttäytyvät kyselyn perusteella poikkeuksellisen naisvaltaisena musiikinalana. Lisäksi he olivat nuorempia kuin kaikki säveltaiteilijat keskimäärin ja alle 35-vuotiaiden osuus olikin selvästi suurempi. Naiset olivat keskimäärin noin yhdeksän vuotta ja miehet noin kolme vuotta nuorempia, ja niinpä heillä oli takanaan noin kaksi vuotta vähemmän ammattilaisvuosia kuin säveltaiteilijoilla keskimäärin. Kansanmusiikin ammattimuusikoiden ja opettajien keski-ikä oli jonkin verran korkeampi kuin kaikkien vastanneiden ja molemmissa ammattiryhmissä miesten keski-ikä oli lähes sama kuin säveltaiteilijoilla yleensä.

Ikärakenne oli suunnilleen samanlainen kuin jazzmuusikoilla. Sen sijaan Säveltäjät ja Sanoittajat ELVIS ry:n jäsenet olivat selvästi keskimäärin vanhempia. Säveltaiteilijoiden tapaan kansanmusiikin ammattilaisten enemmistö asui pääkaupunkiseudun ulkopuolella toisin kuin esimerkiksi jazzmuusikot. Kansanmusiikin ammattilaisilla oli korkea koulutustaso ja myös tässä suhteessa he poikkesivat jazzmuusikoista.

Ammattilaisen työnkuva

Kansanmusiikin olemukseen kuuluu sen julkinen esittäminen eri yhteyksissä sekä sävelmien ja perinteen siirtäminen eteenpäin opettamalla. Ne ovat edelleen ammattilaisille keskeisiä tulolähteitä, vaikka kansanmusiikki on menettänyt asemansa yleisimpänä musiikin lajina ja musiikki on mekanisoitunut äänitallenteiden ja nuottien avulla välittyväksi. Kansanmusiikin ammatillistumisen ja kysynnän laajenemisen myötä esimerkiksi kansanmusiikin ohjelma- ja äänitetuotannossa, markkinoinnissa ja julkaisutoiminnassa onkin tarjoutunut aiempaa enemmän mahdollisuuksia työllistyä ja hankkia toimeentulo.

Työtilanne

Muusikoissa ja opiskelijoissa oli eniten niitä joiden työtilaisuudet viimeisten 12 kuukauden aikana olivat liittyneet kansanmusiikkiin yleensä sekä erityisesti sen esittämiseen. Kansanmusiikin esittäminen oli tarjonnut työtilaisuuksia lähes kaikille muusikoille ja jokaiselle kysymykseen vastanneelle opiskelijalle. Musiikin esittäminen oli myös muissa ammattilaisryhmissä tuonut useimmille mahdollisuuksia työskennellä kansanmusiikin parissa. Ainoastaan vastanneiden opettajien joukossa oli yhtä paljon kansanmusiikkia sekä esittämällä että opettamalla työllistyneitä henkilöitä. Opettaminen oli ollut keskeinen työmahdollisuus myös muusikoille ja opiskelijoille.

Lähes kaikki vastanneet ilmoittivat työllistyneensä monipuolisesti sekä esiintymällä että opettamalla. Tämän lisäksi monet myös sävelsivät ja sovittivat. Kansanmusiikin esittäminen tarjosi eniten ja tasapuolisesti työtilaisuuksia niin naisille kuin miehille ja se oli myös alueellisesti keskeisin tapa työllistyä. Sen sijaan miehiä useammalla naisilla oli ollut sekä säveltämiseen että opettamiseen liittyviä työtilaisuuksia. Opettamisen lisäksi valtaosa miehistä oli tehnyt kansanmusiikin sovituksia. Esiintymisten ohella parhaiten ammattilaisille oli ollut tarjolla opetustehtäviä. Niitä oli muualla Suomessa asuvien ryhmässä jonkin verran enemmän kuin pääkaupunkiseudulla. (Taulukko 12.)

Taulukko 12. Kansanmusiikin ammattilaisten työtilaisuudet sukupuolen ja asuinalueen mukaan (vaihtoehdon valinneet %)

Työtilaisuus	Naiset %	Miehet %	Pääkaupunki-seutu %	Muu Suomi %	Kaikki %
Musiikin esittäminen	84,6	89,6	85,4	87,7	86,7
Säveltäminen	52,3	47,9	50,0	50,8	50,4
Sovittaminen	47,7	58,3	54,2	50,8	52,2
Opetus	75,4	66,7	68,8	73,8	71,7
Muu toiminta	27,7	35,4	33,3	29,2	31,0
n	65	48	48	65	113

Toimeentulon kannalta kansanmusiikin esittämistä piti erittäin tärkeänä noin puolet ja melko tärkeänä tai tärkeänä joka kolmas kysymykseen vastanneista. Opettaminen oli erittäin tärkeää runsaalle kahdelle viidesosalle ja runsas kolmasosa piti sitä melko tärkeänä tai tärkeänä. Noin joka viides vastannut katsoi, että kansanmusiikin opettaminen ei ole lainkaan tärkeää toimeentulon kannalta. Samoin viidesosa vastanneista ei pitänyt säveltämistä ja sovittamista tärkeänä.

Opetustyötä pitivät erittäin tärkeänä toimeentulon lähteenä pääosa naisista. Noin puolet naisista katsoi myös musiikin esittämisen erittäin tärkeäksi toimeentulon kannalta. Opettamisen ja musiikin esittämisen kokivat erittäin tärkeiksi toimeentulon lähteiksi valtaosa pääkaupunkiseudulla asuvista vastaajista. Miehistä lähes kaksi kolmasosaa ilmoitti musiikin esittämisen olevan erittäin tärkeää toimeentulon kannalta, mutta opettaminen oli erittäin tärkeää vain runsaalle kolmasosalle. Samoin noin kaksi kolmasosaa muualla Suomessa asuvista vastasi musiikin esittämisen olevan erittäin tärkeää toimeentulon kannalta.

Musiikin esittämisen ohella hieman yli puolet muusikoista piti säveltämistä toimeentulon kannalta erittäin tärkeänä. Muusikoille myös sovitustyö oli toimeentulon kannalta joko erittäin tai melko tärkeää. Vajaa viidesosa katsoi, että opettaminen ei ole tulonlähteenä lainkaan

tärkeä. Opettajista noin joka kolmannelle musiikin esittäminen oli erittäin tärkeää, mutta runsas kaksi viidesosaa ilmoitti myös kansanmusiikin muun toiminnan toimeentulon kannalta erittäin tärkeäksi. Sen sijaan opettajista kahdelle viidesosalle säveltäminen ja kolmasosalle sovittaminen ei ollut lainkaan tärkeää.

Kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivien ryhmässä suurimmalle osalle musiikin esittäminen, sovittaminen, säveltäminen ja opettaminen ei ollut toimeentulon kannalta lainkaan tärkeää tai ainoastaan tärkeää. Pääosa opiskelijoista ilmoitti musiikin esittämisen ja opettamisen erittäin tärkeäksi tulonlähteeksi, mutta monille myös säveltäminen ja sovittaminen olivat toimeentulon kannalta tärkeitä.

Kysyttäessä millä kansanmusiikin alueella vastaaja toimisi mieluiten, 80 prosenttia mainitsi esiintyvän muusikon ja kaksi viidesosaa opettamisen. Monipuolisuus antaakin paremmat toimeentulomahdollisuudet, ja useimmat vastaajat halusivat yhdistellä esiintyvän muusikon, opettajan, säveltäjän ja sovittajan töitä eri tavoin. Ainoastaan esiintyvänä muusikkona ilmoitti haluavansa toimia joka kolmas ja noin kuusi prosenttia pelkästään opettajana. Muusikoista vain noin kymmenesosa, mutta opettajista lähes joka kolmas toimisi sekä esiintyjänä että opettajana. Säveltäminen oli erityisesti muusikoille ominainen kansanmusiikin osa-alue, sen sijaan sovittajan työ oli suunnilleen yhtä haluttua niin muusikkojen kuin opettajien keskuudessa.

Suurimmalle osalle kansanmusiikin ammattilaisista, ammattiryhmästä, sukupuolesta tai asuinalueesta riippumatta, tärkeimpiä työtilaisuuksien järjestäjiä viimeisten 12 kuukauden aikana olivat oppilaitokset. Yli puolet muusikoista sekä pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvista ammattilaisista ilmoitti saaneensa työtilaisuuksia yhdistysten ja säätiöiden kautta, jotka olivat tärkeitä työllistäjiä etenkin naisille, mutta myös muihin kansanmusiikin ammattiryhmiin kuuluville ja pääkaupunkiseudulla asuville. Muusikot ja miehet olivat saaneet muita ryhmiä useammin työtilaisuuksia kaupallisissa kulttuuritapahtumissa. Näissä tapahtumissa naisten ilmoittamat työtilaisuudet olivat huomattavasti vähäisempiä kuin miehillä.

Pääkaupunkiseudulla niin julkiset kuin kaupallisetkin kulttuuritapahtumat olivat työllistäneet vastaajia selvästi vähemmän kuin muualla Suomessa järjestetyt tapahtumat. Sen sijaan pääkaupunkiseudulla oli ollut enemmän kansanmusiikin työtilaisuuksia yrityksissä ja ryhmässä muut tahot, johon kuuluu esimerkiksi työskentely studioissa. Vähiten kysymykseen vastanneita kansanmusiikin ammattilaisia työllistivät taidelaitokset. (Taulukko 13.)

Ammattiryhmien välillä näkyvin ero oli lähes kaikkien opettajien työllistyminen pääkaupunkiseudulla oppilaitosten kautta viimeisten 12 kuukauden aikana. Muualla Suomessa asuville kansanmusiikin opettajille työtilaisuuksia oli ollut tarjolla vaihtelevammin myös yhdistysten ja säätiöiden sekä julkisten kulttuuritapahtumien toimesta.

Oppilaitokset olivat myös tarjonneet työtilaisuuksia huomattavasti miehiä useammalle naismuusikolle. Lisäksi naisten vastauksissa oli miehiä enemmän kaikkien muidenkin järjestäjätahojen kautta työllistyneitä. Erityisen selvästi tämä ilmeni kulttuuritapahtumien kohdalla. Sen sijaan yhdistysten ja säätiöiden, yritysten sekä taidelaitosten kautta tulleiden työtilaisuuksien osuuksissa ei naisten ja miesten vastauksissa ollut merkittäviä eroja.

Taulukko 13. Tärkeimmät työtilaisuuksien järjestäjätahot viimeisten 12 kuukauden aikana ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan (vaihtoehdon valinneet %)

Työtilaisuuksien järjestäjätaho	Muusikot %	Opettajat %	Opiskelijat & muut %	Naiset %	Miehet %	Pääkaupunkiseutu %	Muu Suomi %	Kaikki %
Taidelaitokset	20,9	18,4	16,1	15,6	21,6	16,7	20,3	18,8
Oppilaitokset	67,4	73,7	71,0	73,4	62,7	68,8	71,9	70,5
Julkiset kulttuuritapahtumat	37,2	31,6	35,5	32,8	35,3	22,9	43,8	34,8
Kaupalliset kulttuuritapahtumat	46,5	28,9	32,3	28,1	45,1	27,1	43,8	36,6
Yritykset	27,9	26,3	25,8	26,6	25,5	33,3	21,9	26,8
Yhdistykset, säätiöt	55,8	39,5	38,7	46,9	41,2	37,5	51,6	45,5
Muut tahot	25,6	26,3	16,1	25	21,6	25,0	21,9	23,2
n	43	38	31	64	51	48	64	112

Vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että monille kansanmusiikin ammattilaisille toimiminen esiintyvänä muusikkona on ensisijaista, mutta se ei ole aina taloudellisesti mahdollista. Opettaminen tarjoaa sekä taloudellisesti turvatumman toimeentulon että tarpeellisia lisäansioita. Ilmeisesti kuitenkin useimmat opetustyötä tekevät kokevat sen antoisaksi ja hyödyttävän myös omaa esiintyvän muusikon ammattia. Opettajana toimivat erityisesti naiset, joiden näyttäisi olevan vaikeampi saada työtilaisuuksia pelkästään esiintyvänä kansanmuusikkona. Samoin pääkaupunkiseudulla asuvat kansanmuusikot joutuvat tekemään opetustyötä useammin kuin muualla Suomessa asuvat ammattilaiset. Toisaalta pääkaupunkiseudulla kansanmusiikin opettajille on työtilaisuuksia tarjolla muuta Suomea enemmän.

Tarkasteltaessa vastauksia suhteessa kansanmusiikin kentän rakenteellisiin ja kansanmusiikin ammattilaisten itseymmärryksellisiin tekijöihin näyttäisi siltä, että taloudelliset ehdot määrittävät kentän rakenteesta käsin kun taas kenttää uusintava potentiaali nousee kansanmuusikoiden itseymmärryksestä. Työllistyminen useilla ammattisektoreilla vahvistaa tarvetta muodostaa kuva siitä, mikä näistä työl-

listymismuodoista on vastaajalle mieluisin ja tätä kautta ammatillinen itsemäärittely on enemmänkin jatkuva prosessi kuin kentän rakenteellisiin tekijöihin sidottu ja kiinteä identiteettipositio.

Selvä enemmistö, lähes 70 prosenttia, kyselyyn vastanneista kansanmusiikin ammattilaisista ilmoitti oman työtilanteensa sekä tällä hetkellä että tulevaisuudessa joko melko hyväksi, hyväksi tai erittäin hyväksi. Noin kaksi viidestä vastaajasta piti tilannetta hyvänä tai erittäin hyvänä. Tällä hetkellä oman työtilanteensa koki huonona, melko huonona tai erittäin huonona joka neljäs, mutta tulevaisuudessa vain noin 14 prosenttia kaikista vastanneista. Lähes joka viides vastaaja ei osannut arvioida tulevaisuuden työtilannetta.

Valoisimpana oman työtilanteensa tällä hetkellä kokivat opettajat, naiset sekä pääkaupunkiseudulla asuvat. Näissä ryhmissä kaksi viidesosaa piti tilannetta hyvänä tai erittäin hyvänä. Tästä huolimatta kolmasosa sekä opettajista että naisista, opiskelijoiden ja muiden ammattilaisten sekä muualla Suomessa asuvien ohella, vastasi nykyisen työtilanteen olevan melko huono, huono tai erittäin huono. Sen sijaan muusikoista ja miehistä sekä pääkaupunkiseudulla asuvista noin joka viides ilmoitti tämän hetkisen työtilanteen melko huonoksi, huonoksi tai erittäin huonoksi.

Suurin osa vastanneista näki tulevaisuuden työtilanteensa vähintään melko hyvänä. Eniten näitä oli opiskelijoissa ja kansanmusiikin muissa ammattilaisissa. Vähiten tulevaisuudenuskoa oli opettajien ryhmässä. Heistä myös noin viidesosa näki oman työtilanteensa tulevaisuudessa melko huonona, huonona tai erittäin huonona.

Pääkaupunkiseudulla tulevaisuuteen suhtauduttiin luottavaisemmin kuin muualla Suomessa asuvien keskuudessa. Pääkaupunkiseudulla vain kuusi prosenttia vastanneista katsoi oman työtilanteensa tulevaisuudessa melko huonoksi, huonoksi tai erittäin huonoksi, kun tätä mieltä oli noin viidesosa muualla Suomessa asuvista ammattilaisista. Huomattava ero selittyy osaksi opiskelijoiden asuinpaikan mukaan, lisäksi runsas viidesosa muualla Suomessa asuvista ei osannut vastata kysymykseen. Tulevaisuuden ennustaminen on vaikeaa ja muissakin ryhmissä en osaa sanoa -vaihtoehdon valinneiden osuus oli selvästi suurempi kuin tämän hetkistä omaa työtilannetta koskevassa kysymyksessä.

Kansanmusiikin ammattilaisten tämän hetkistä työtilannetta yleisesti arvioidessaan vastaajat olivat varovaisempia. Runsas kolmasosa, 34 prosenttia vastanneista, piti tilannetta melko hyvänä ja lähes kaksi viidestä vastanneesta melko huonona. Ainoastaan joka kymmenes piti tilannetta hyvänä tai erittäin hyvänä, mutta lähes yhtä suuri osa vastaajista näki asian päinvastoin ja piti tilannetta huonona tai erittäin huonona.

Opettajien, naisten ja pääkaupunkiseudulla asuvien vastauksissa oli enemmän niitä, joiden mielestä kansanmusiikin ammattilaisten

yleinen työtilanne on tällä hetkellä hyvä tai erittäin hyvä, kuin niitä jotka näkivät tilanteen huonona tai erittäin huonona. Muissa ryhmissä asia nähtiin päinvastoin. Ainoastaan opettajien ja naisten enemmistö piti työtilannetta vähintään melko hyvänä. Muusikoista, opiskelijoista ja muissa kansanmusiikin ammateissa toimivista sekä pääkaupunkiseudulla asuvista hieman yli puolet ja miehistä peräti kaksi kolmasosaa koki yleisen työtilanteen korkeintaan melko huonona.

Pessimistisimmin kansanmusiikin tulevaisuuteen suhtautuivat muualla Suomessa asuvat sekä miehet. Näissäkin ryhmissä hieman yli puolet vastaajista katsoi yleisen työtilanteen pysyvän myös jatkossa vähintään melko hyvänä. Sen sijaan muusikoista vain 46 prosenttia katsoi yleisen työtilanteen olevan tulevaisuudessa joko melko hyvä tai hyvä. Runsas kolmasosa arvioi tulevaisuuden korkeintaan melko huonoksi. Viidesosa muusikoista ei osannut sanoa kantaansa ja muisakin tarkastelluissa ryhmissä vaihtoehdon en osaa sanoa valinneiden osuus oli suurempi kuin tämän hetkistä tilannetta kysyttäessä.

Kaikkien vastanneiden mielestä kansanmusiikin ammattilaisten tulevaisuus ei kuitenkaan näyttänyt yhtä synkältä. Yli puolet piti sitä vähintään melko hyvänä ja joka viides vähintään hyvänä. Eniten kansanmusiikin melko hyvään, hyvään tai erittäin hyvään työtilanteeseen tulevaisuudessa uskovia oli opiskelijoiden ja muissa tehtävissä toimivien sekä pääkaupunkiseudulla asuvien joukossa.

Yleisellä tasolla ammattilaisten vastaukset eivät muodostaneet selkeästi havaittavia puhetapoja, kuten kysymyksen yleisluonteinen muotoilu antoi odottaakin. Vastauksia luonnehti kuitenkin enemmän myönteinen kuin kielteinen sävy puhuttaessa kansanmusiikin tulevaisuudesta ja kansanmuusikoiden työskentelyolosuhteista. Epäilyksiä herättikin lähinnä huoli oman toimeentulon turvaamisesta.

Kansanmusiikilla on tulevaisuus, uusi sukupolvi, joka on siihen lapsesta asti kasvanut, tulee vielä näyttämään kyntensä (nainen, tutkija, muu Suomi)

Eläköön seikkailu ajanvirrassa, tulkoot uudet muodot, säilyköön historian helmet, monimuotoisuus ja yhteistyökyky on voimaa, persoonat kukoistakoon (mies, opettaja/harrastaja, pääkaupunkiseutu)

Aikamoinen rasite on se, että tullakseen toimeen monet joutuvat tekemään monenlaista asiaa eikä voi keskittyä yhteen (nainen, opettaja/muusikko/säveltäjä, muu Suomi)

Kansanmusiikkiklubeja tms. konserttipaikkoja pitäisi saada Suomeen, että suomalaisilla bändeillä olisi keikkoja myös kotimaassa. Kunnilla ei riittä rahoitusta konserttitoimintaan, joku organisaatio pitäisi saada konserttitoiminnan taakse järjestämään ja vähän myös rahoittamaan (nainen, muusikko/opettaja, pääkaupunkiseutu)

Kiva harrastus, mutta työksi epävarma toimeentulon kannalta. Kansanmuusikoitakin koulutetaan liikaa, mutta parempi 1000 työtöntä

kansanmuusikkoa kuin insinööriä, voivat ainakin soitella omaksi ja muiden iloksi töitä odotellessa (mies, soitinrakentaja, muu Suomi)

Siirtäkää tukia musiikin tekemisestä ja julkaisemisesta markkinointiin! Mitä me teemme lukuisilla hyvillä levyillä, joita ei missään kuule ja joista ihmiset eivät siksi tiedä! (mies, muusikko/yrittäjä, muu Suomi)

Älyttömän tärkeitä kysymyksiä, näitä pitäisi miettiä 1 päivää eikä 20 minuuttia kuten nyt (mies, muusikko, pääkaupunkiseutu)

Jokainen on itse paras työnsä mainos! Kuitenkin taitavia muusikoita on kohta Suomi pullollaan, tulevaisuudessa jokainen on 'oman onnensa seppä' (nainen, muusikko/opettaja, muu Suomi)

Koska identifioin itseni kansanmuusikoksi, on kaikki musiikki jota esittän mielestäni jollain tapaa kansanmusiikkia sen sisäisen esteettisen maailman kautta joka on minulle muotoutunut (nainen, kansanlaulaja, muu Suomi)

Tärkeää olisi saada valtiolta, lääneiltä, kunnilta, Yleltä samanlaista tukea kuin taidemusiikki saa. Kansanmusiikki on luovaa, elävää paikalliskulttuuria, se on tarpeellinen vastapaino musiikki- ja viihdeteollisuudelle (mies, tuottaja/muusikko/säveltäjä, muu Suomi)

By my opinion it goes from bad to worse. Not any budget for foreign folk musicians (mies, -, muu Suomi)

Man måste vara otroligt aktiv om man vill leva på denna genre: konserter, skivor, undervisning, studier, komponera, arrangera – jag hoppas på att en svensk utbildningsmöjlighet ordnas för framtida intresserade (mies, opettaja/muusikko, muu Suomi)

Saamelaismusiikki tutuksi koko suomen kansalle muunkin kuin joiun 'lailla löi leilaa' osalta (nainen, opiskelija, muu Suomi)

Olen jo aika iäkäs näihin hommiin, mutta toivon, että tulevaisuuden kansanmuusikoilla olisi turvattu asema ja työ (mies, muusikko, muu Suomi)

Ihana työ ja harrastus 37v kokemuksella. Saanut viedä suomalaista kansanmusiikkia ympäri maailmaa, sen asema huolestuttaa musiikkikulttuurin yksipuolistuessa (mies, muusikko, muu Suomi)

Kansanmusiikin merkitys ja arvostus kasvaa edelleen, koska globaalisti yhdyntävä maailma tarvitsee kulttuurisia vastavirtoja. Kansanmusiikille, samoin kuin muillekin etnisille ja paikallisille kulttuuriilmenemismuodoille on siis tilausta (mies, opettaja, muu Suomi)

Kannattaa pohtia, että paljonko alalle koulutetaan ns. ammattilaisia. Tällä hetkellä ammatillista koulutusta annetaan kolmessa toimipisteessä (nainen, tutkija/muusikko, pääkaupunkiseutu)

Kansanmuusikot ovat onnellisemmassa asemassa Suomessa kun monet muut muusikot, mutta verrattuna esim Ruotsiin olemme vielä lapsenkengissä kiertueiden ym esiintymisten suhteen. Hesari ja radiot vaikuttavat myös kansanmusiikin asemaan Suomessa, jos ei radiossa soi, kukaan ei kuule kansanmusiikkia ja jos kukaan ei järjestä kiertueita, ihmisillä ei ole mahdollisuutta omakohtaisesti kuulla kansanmusiikkia (nainen, kansanmuusikko/opettaja, pääkaupunkiseutu)

Kansanmusiikin ammattilaiset arvioivat oman työtilanteen ja tulevaisuuden näkymät vähintään hyviksi, vaikka alan työmarkkinat ja kehitys muutoin nähtiin lähes pelkästään melko huonona. Samanlaisia tuloksia on saatu myös muista taideammateista ja ammatillisen koulutuksen saaneita muusikkoja koskevista tutkimuksista (Karhunen 2004 & 2005). Samoin esimerkiksi Tilastokeskuksen julkaisemissa Kuluttajabarometreissa vastaajien luottamus Suomen talouskehitykseen on yleensä omaan taloudelliseen tilanteeseen ja tulevaisuuden näkymiin verrattuna selvästi huonompi. (Kuluttajabarometri... 2006).

Asetelma 1. Vastaajien näkemyksiä työtilanteestaan kyselyn tekohetkellä

erittäin hyvä

- arvostava työympäristö, moninaiset mahdollisuudet työn kehittämiseen omassa työympäristössä
- kanteleensoiton opettajille on töitä
- mahdollisuus kokopäivätoimiseen kansanmusiikin perehtymiseen
- määräaikainen virka kansanmusiikin lehtorina olen etuoikeutettu tekemään koulutusta vastaavaa työtä
- on paljon tilaustöitä

hyvä

- minulla on toimi, jos olisin freelance muusikko toimeentulo olisi vaikeaa
- olen päätoiminen tuntiopettaja, nyt äitiyslomalla
- olen vasta opiskelemassa kansanmuusikoksi, mutta soittohommia riittää, varsinkin kansantanssin parissa
- on hyvin esiintymisiä varsinkin kesällä kun on festivaaleja
- on hyvin työtilaisuuksia
- on monenlaisia töitä ja hyviä

melko hyvä

- en ole juuri nyt aktiivisesti tarjonnut itseäni keikoille ja silti niitä on ihan mukavasti
- esiintymisiä on kohtalaisesti mutta enemmänkin saisi olla, tuntuu, että folkrockia syrjitään kansanmusiikkijuhlilla
- hommia riittää, koska olen monipuolinen, soitan useita instrumentteja ja tyylejä eri bändeissä, mutta joudun silti ottamaan vastaan joitain ikävempiäkin pubikeikkoja yms. ei ole varaa/tarjontaa valita vain kivoimpia kansanmusiikkikonserttiesiintymisiä.
- kansanmusiikkiin liittyviä töitä voisi olla enemmän, erityisesti keikkoja. Nyt aika iso osa toimeentulosta tulee muun musiikin puolelta

melko huono

- jos haluaisin tehdä enemmän kansanmusiikkia, rahoitus olisi vaikea järjestää. Normaalin musiikkiopisto opetuksen sivussa voin kuitenkin käyttää osaamistani
- kokemus on vielä vähäinen, olen aika uusi näissä piireissä
- kotimaassa saisi olla enemmän keikkoja, joista maksetaan, talvikaudella töitä saisi olla tiheemmin
- kuntien ja yhteiskunnan rahat ovat kiven alla
- olen juuri lopettelemassa äitiyslomaa, opetustyö on epävarmaa, keikkojakin voisi olla enemmän
- toimeentulo huono, töitä saisi olla enemmän, kelan ja työttömyyskassan kanssa menee välillä hermot

huono

- koska en tähtää muusikoksi muita työtilaisuuksia ei ole
- koska töitä ei ole ollut riittävästi olen joutunut työskentelemään palkanlaskijan ammatissa
- opettajia liian paljon suhteessa työpaikkoihin
- sijaintini on sellainen, että tilaisuuksia elävälle musiikille ei ole paljon
- työtilaisuuksia muusikkona vähän, monet festivaalit ja tapahtumat perustavat taloutensa ajatukseen, että kotimaiselle muusikolle ei tarvitse maksaa palkkaa
- paikkakunnan vaihdon vuoksi
- because it is impossible to have gigs

erittäin huono

- ei kysyntää eikä markkinointia (manageria)
- ei panosteta oman alueen valmiisiin opettajiin, opettajat muualta, lähinnä Helsingistä
- viime vuonna oli n. 20 keikkaa

Esiintymistilaisuudet

Esiintymistilaisuuksia koskevaan kysymykseen vastanneilla 111 ammattilaisella oli yhteensä runsaat 3 200 kansanmusiikkiin liittyvää esiintymistä vuonna 2004. Vajaa kaksi viidesosaa vastanneista oli muusikkoja ja he tekivät suurimman osan, 56 prosenttia, ilmoitetuista esiintymisistä. Opettajien osuus oli runsas kolmasosa vastanneista, mutta vain noin viidesosa vastauksissa ilmoitettujen esiintymistilaisuuksien kokonaismäärästä.

Opiskelijoiden ja kansanmusiikin muiden ammattilaisten osuudet sekä vastanneiden että esiintymistilaisuuksien osalta olivat lähes samsuuruiset, samoin naisten ja miesten. Sen sijaan pääkaupunkiseudulla asuvat olivat tehneet vain noin kolmasosan esiintymisistä, vaikka alueella asui lähes 70 prosenttia kysymykseen vastanneista. Muualla Suomessa asuvilla olisi siten ollut vuonna 2004 noin kaksinkertainen määrä esiintymisiä pääkaupunkiseudun kansanmusiikin ammattilaisiin verrattuna.

Esiintymisistä noin viidesosa tapahtui asuinpaikkakunnalla tai ulkomailla, joka neljäs asuinlänin alueella ja kolmasosa muualla Suomessa. Vastaajista ainoastaan kahdeksan ei ollut esiintynyt kyseisenä vuonna lainkaan. Muusikoilla, naisilla ja pääkaupunkiseudulla asuvilla oli muita ryhmiä enemmän esiintymisiä ulkomailla. Pääkaupunkiseudulla asuvilla olikin eniten esiintymistilaisuuksia ulkomailla, mutta he esiintyivät myös enemmän asuinpaikkakunnallaan. Muualla Suomessa asuvien esiintymistilaisuudet puolestaan keskittyivät pääasiassa asuinlänin ja muun Suomen alueelle.

Esiintymiset keskittyivät touko-elokuun väliseen aikaan. Vastanneiden ilmoituksen mukaan tuolloin tehtiin 44 prosenttia koko vuo-

den esiintymisistä. Runsas viidesosa esiintymistilaisuuksista oli konserteissa sekä festivaaleilla ja tapahtumissa. Lisäksi lähes viidesosa esiintymisistä oli yksityistilaisuuksissa. (Taulukko 14.)

Taulukko 14. Esiintymistilaisuudet ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan vuonna 2004

Esiintymispaikka	Muusikot %	Opettajat %	Opiskelijat & muut %	Naiset %	Miehet %	Pääkaupunkiseutu %	Muu Suomi %	Kaikki %
Asuinpaikkakunta	17,7	28,3	20,8	20,1	21,6	26,6	18,1	20,7
Asuinlääni	27,5	17,6	34,2	27,3	27	17,5	31,5	27,2
Muu Suomi	31,7	35,1	28,9	29,2	34,9	19,2	37,2	31,6
Pohjoismaissa	3,4	3,0	4,0	3,5	3,4	6,4	2,1	3,5
Muualla ulkomailla	19,7	15,9	12,0	20,0	13,1	30,3	11,0	17,0
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Osuus esiintymisistä	55,6	19,6	24,6	56,7	43,3	31,0	69,0	100,0
Osuus vastanneista	38,7	33,3	27,9	59,5	40,5	67,6	32,4	100,0
n	43	37	31	66	45	75	36	111

Käsitykset esiintymistilaisuuksien määrällisestä muutoksesta vastaajien ammattilaisuran aikana jakautuivat suurin piirtein tasan. Noin kaksi viidesosaa oli sitä mieltä, että esiintymistilaisuudet ovat vähentyneet joko erittäin paljon tai jonkin verran ja yhtä monen ammattilaisen mielestä ne olivat lisääntyneet jonkin verran tai erittäin paljon. Joka kymmenes kysymykseen vastannut katsoi tilaisuuksien lukumäärän pysyneen ennallaan.

Ammattilaisryhmien välillä oli kuitenkin jälleen eroja. Muusikoista ja opettajista yli puolet vastasi esiintymistilaisuuksien vähentyneen erittäin paljon tai jonkin verran. Opiskelijoista ja kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivien ryhmässä tätä mieltä oli vain joka viides ja lähes kaksi kolmesta vastasi esiintymistilaisuuksien lisääntyneen joko jonkin verran tai erittäin paljon.

Opiskelijoiden vaikutus heijastui myös alueelliseen jakaumaan, jossa puolet muualla Suomessa asuvista kansanmusiikin ammattilaisista koki esiintymistilaisuuksien vähentyneen, mutta puolet pääkaupunkiseudulla asuvista ilmoitti tilaisuuksien lisääntyneen. Sen sijaan naisten ja miesten vastausten merkittävin ero koski esiintymistilaisuuksien määrän ennallaan pysymistä. Tätä mieltä oli ainoastaan kahdeksan prosenttia naisista, mutta miehistä 16 prosenttia. Tosin

kymmenesosa naisista ei osannut ottaa mahdolliseen muutokseen kantaa.

Esiintymistilaisuuksien tarjontaa tällä hetkellä piti melko huonona kolmasosa ja melko hyvänä runsas viidesosa kysymykseen vastanneista. Lisäksi joka viidennen ammattilaisen mielestä tarjonta oli huonoa tai erittäin huonoa, mutta ainoastaan noin seitsemän prosenttia piti sitä hyvänä tai erittäin hyvänä. Vastanneista 16,5 prosentilla ei ollut tarjonnasta mielipidettä.

Muusikoiden ryhmässä selvä enemmistö, 66 prosenttia, oli niitä jotka katsoivat esiintymistilaisuuksien tarjonnan olevan tällä hetkellä joko melko huono, huono tai erittäin huono. Samaa mieltä oli yli puolet opiskelijoista ja muista ammattilaisista sekä kaksi viidesosaa opettajista. Sukupuoli tai asuinpaikka eivät vaikuttaneet käsityksiin esiintymistilaisuuksien nykytarjonnasta. Miesten vastauksissa oli kuitenkin muita ryhmiä jonkin verran enemmän niitä joissa tämän hetkistä tarjontaa pidettiin joko melko hyvänä, hyvänä tai erittäin hyvänä. Neljäsosa opettajista ja naisista sekä joka viides muualla Suomessa asuvista oli valinnut en osaa sanoa -vaihtoehdon.

Lukuisat esiintymismahdollisuudet festivaaleilla ja muissa tapahtumissa tekivät useiden vastaajien mielestä tarjonnan melko hyväksi. Esiintymistilaisuuksien saamista katsottiin edesauttavan, mikäli tarjooa jatkuvasti itseään ja yhtyettä järjestäjille. Etenkin festivaalien, ongelmaksi koettiin se, että ne työllistävät yleensä vain kesällä ja maksettavat palkkiot ovat liian pieniä. Järjestäjien katsottiinkin sijoittavan rajalliset taloudelliset voimavaransa esiintyjien määrään laadun kustannuksella, mikä vähentää ammattilaisten työtilaisuuksia. Lisäksi kaivattiin enemmän ja säännöllistä konsertti- ja klubitoimintaa, markkinointia, ohjelmatoimistoja ja kansanmusiikin näkyvyyttä julkisuudessa.

Työllistymisen kannalta ehdottomasti tärkeimpänä tiedotusvälineenä vastaajat pitivät äänitteitä. Erittäin tärkeänä niitä piti yli puolet ja ainoastaan runsas viisi prosenttia kysymykseen vastanneista ei pitänyt äänitteitä lainkaan tärkeänä. Vastanneiden enemmistölle myös internet, Yleisradio ja valtakunnallinen lehdistö olivat tärkeä tai melko tärkeä tiedotusväline.

Muusikoiden mielestä työllistymisen kannalta selvästi tärkeimpiä tiedotusvälineitä olivat äänitteet ja internet sekä suurimmalle osalle vastanneista myös Yleisradion radiokanavat ja valtakunnallinen sanomalehdistö. Äänitteiden ohella opettajien vastauksissa painottuivat internetiä enemmän Yleisradion radio- ja televisiokanavat. Puolet vastanneista opettajista nosti myös paikallislehdistön erittäin tärkeäksi tai melko tärkeäksi. Opiskelijoiden ja kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivien ryhmissä äänitteiden jälkeen tärkeimpinä pidettiin valtakunnallista ja maakuntalehdistöä sekä Yleisradion radiokanavia. (Taulukko 15.)

Taulukko 15. Työllistymisen kannalta erittäin tai melko tärkeitä kotimaiset tiedotusvälineet ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan

Tiedotusväline	Muusikot %	Opettajat %	Opiskelijat & muut %	Naiset %	Miehet %	Pääkaupunkiseutu %	Muu Suomi %	Kaikki %
Internet	65,1	52,5	55,1	57,9	50,0	56,5	54,1	54,5
Valtakunnallinen lehdistö	55,8	53,8	60,7	56,4	56,2	57,8	55,4	56,4
YLE radiot	56,8	57,3	56,7	61,0	52,0	55,3	58,3	57,0
Äänitteet	72,1	61,6	72,4	72,6	63,3	71,8	66,1	68,5
n	44	40	30	64	50	47	67	114

Naiset arvostivat miehiä useammin työllistymisen kannalta erittäin tai melko tärkeäksi sekä äänitteet että Yleisradion radiokanavat ja internetin. Lisäksi naisten vastauksissa asetettiin Yleisradion radiokanavat internetiä tärkeämmäksi tiedotusvälineeksi. Alueellisesti tärkeimmiksi nousivat samat tiedotusvälineet, eikä pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa asuvien välillä ollut merkittäviä eroja.

Taulukko 16. Työllistymisen kannalta ei lainkaan tärkeinä pidetyt kotimaiset tiedotusvälineet ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan

Tiedotusväline	Muusikot %*	Opettajat %	Opiskelijat & muut %	Naiset %	Miehet %**	Pääkaupunkiseutu %	Muu Suomi %	Kaikki %
MTV3	35,7	28,9	39,3	30,2	40,0	40,9	29,7	34,3
Nelonen	45,2	29,7	46,4	32,3	51,1	45,5	36,5	41,1
Paikallisradiot	41,9	23,7	41,4	22,2	45,7	30,4	26,6	32,1
YLE TV	25,6	23,7	30,0	26,6	25,5	40,0	23,1	26,1
n	44	40	30	64	50	47	67	114

*) paikallislehdet 27,3 %

***) paikallislehdet 33,3 %, maakuntalehdet 27,1 %

Kotimaisista tiedotusvälineistä televisiokanava Nelonen ei ollut lainkaan tärkeä kahdelle viidesosalle ja samaan mieltä oli MTV3:n sekä paikallisradioiden merkityksestä työllistymisen kannalta runsas kolmasosa. Joka neljäs vastannut ei pitänyt Yleisradion televisiokanavia lainkaan tärkeinä. Muusikoiden sekä opiskelijoiden ja muiden kansanmusiikin ammattilaisten keskuudessa oli opettajia huomattavasti enemmän niitä joiden mielestä kyseiset tiedotusvälineet eivät olleet

lainkaan tärkeitä. Samoin miesten ja pääkaupunkiseudulla asuvien vastauksissa suhtauduttiin naisia ja muualla Suomessa asuvia kriittisemmin niin Nelosen, MTV3:n kuin paikallisradioiden ja Yleisradion televisiokanavien merkitykseen työllistymisen kannalta. (Taulukko 16.)

Ulkomaisten tiedotusvälineiden merkitystä pidettiin yleisesti kotimaisia vähäisempänä. Noin neljäsosalla vastanneista ei kuitenkaan ollut asiasta mielipidettä, joten ne on jätetty pois vertailusta.

Asetelma 2. Vastaajien näkemyksiä kansanmusiikin esiintymistilaisuuksien tarjonnasta Suomessa kyselyn tekohetkellä

erittäin hyvä

- paljon tapahtumia, joiden laatu on erittäin huono: 15 min soittoa ja seuraava lavalle

melko hyvä

- esiintymistilaisuudet ovat pääosin festivaaleja ja eri kansanmusiikkita- pahtumia, joten Suomessa ne tulee kolutuksi helposti. Mielestäni kaikille löytyy jotain, pelimannihengestä uudempaan vääntöön
- festivaaleja riittää, mutta isoille bändeille ei ole kysyntää
- jos soittaa ilman palkkaa
- kansanmusiikkifestivaaleja järjestetään jonkin verran myös kesäkauden ulkopuolella
- kesäisin etenkin paljon festivaaleja
- maksuttomia aina, palkalliset nousussa
- minun tarpeisiini riittävästi, mutta joskus laatupuutteita

hyvä

- omalla työ- sekä kotipaikkakunallani esiintymisiä olisi ja riittäisi niin paljon kuin kerkiäisi
- paljon kesätapahtumia

melko huono

- keikalle pääsee aina, rahaa ei välttämättä tipu
- keikkoja on harvassa, ei ole mitään kiertueita järjestäviä organisaatioita
- keskittyä liikaa festivaaleille, klubi- ja kiertuetoimintaa tarvitaan lisää
- kulttuuri on ohut, ravintoloissa ei toimintaa
- kulttuurimäärärahat vähissä
- kuvittelisin, että lähes kaikki kaipaisivat enemmän keikkoja kuin mitä on
- marginaalimusiikkia, joko liian taiteellista ja kokeellista tai tanssiin sidot- tua, eikä lainkaan esillä tiedotusvälineissä
- missä Suomessa kuulee kansanmusiikkia, radiossa, tv:ssä aivan liian vä- hän
- puuttuu säännöllinen klubi- ja konserttirengas
- radion ja tv:n kiinnostus lähes olematon
- tarjonta ja kysyntä eivät kohtaa, valmiita areenoita on vähän, jos lainkaan, vrt. jazzklubit

huono

- esiintyvien yhtyeiden kirjo on kovin kapea
- festariesiintymisten tilanne on tosi huono, keikkoja saisi mutta niistä ei maksettaisi mitään. Jos saa apurahoja ja järjestää itse keikkojakin
- kansanmusiikki herättää negatiivisia ajatuksi, kun uudet tuulet puhalttaa vain oppilaitoksien ulkopuolelta, oppilaitokset vanhoillisia

- kansanmusiikkialan tapahtumat maksavat huonosti kotimaisille soittajille ja muut eivät tarjoa kansanmuusikoille töitä
- keikkoja kyllä olisi, jos jaksaa olla aktiivinen ja tuntee oikeita henkilöitä, mutta esiintymisillä ei ole näkyvyyttä, missä media? Missä aktiiviset kriitikot? Radion soittopolitiikkaa pitäisi muuttaa niin, että kansanmusiikkia kuulisi päivittäin kaikilla kanavilla. Missä managerit?
- markkinointi puuttuu

erittäin huono

- muutamien kesäfestivaalien lisäksi muuta konserttitoimintaa on erittäin vähän
- pääkaupunkiseudulta puuttuu säännöllinen klubitoiminta

en osaa sanoa

- itselleni tulee hyvin harvoin keikkapyyntöjä pelkkänä hanuristina koskien kansanmusiikkia
- muiden tilanteesta en tiedä, omani on ihan ok, mutta sillä ei elä
- upprädanden finns – men man vill inte betala tillräckligt – allra minst på hemorten

Opetustyö

Opettaminen liittyy kulttuurin välittämiseen. Suomessa kansanmusiikin institutionalisoitunutta opetusta annetaan Sibelius-Akatemiassa sekä Joensuun ja Kokkolan konservatorioissa. Näiden oppilaitosten antaman opetuksen rinnalla toimii kansanmusiikin kentän omaan sisäiseen logiikkaan perustuva tradition siirron vaatimus sukupolvelta toiselle.

Opettaminen ilmeni kansanmusiikin ammattilaisten vastauksissa keskeisenä ja tärkeänä osana kansanmuusikon työtä eri syistä. Monet näkivät opetustyön oman ammatillisen kehittymisen edellytyksenä ja myös prosessina, joka lisää ymmärrystä kansanmusiikista. Onnistunut opettaminen edellyttää opettajalta omaa osaamista, mutta keskeistä on, että opetuksen koetaan kehittävän niin oppilaita kuin opettajaa.

On hyvä itsekin aina opiskella, jotta tietää miltä lapsesta tuntuu opetella. Uudet virikkeet/parempi soittotekniikka ovat itselle aina paikallaan (nainen, opettaja, muu Suomi)

Opettaessa oppii itsekin, tosin lähinnä opettamisesta, ei niinkään omasta taitelijuudestaan (nainen, muusikko, muu Suomi)

*Opettaessa löytää asioihin uusia näkökulmia sekä joutuu selittämään juttuja jotka ovat olleet itselle itsestäänselviä. Opettaminen kasvat-
taa ihmisenä ja muusikkona (nainen, muusikko/opettaja, muu Suomi)*

Opetus on opettanut minua vähintään yhtä paljon kuin akateemiset tutkinnot. Palaute on suoraa, työn jälki näkynyt, opettanut pohtimaan, suunnittelemaan olennaisia asioita ja nöyryyttä – oppilaiden odotuksiin vastaaminen ja heidän tukemisensa on vaativa työ (nainen, tutkija, muu Suomi)

Kansanmusiikki on perinteisesti yhdistetty suulliseen kulttuuriin ja sen siirtymisessä sukupolvelta toiselle on nuorempien muusikoiden opettamisella ollut keskeinen asema. Tästä näkökulmasta on ymmärrettävää, että myös nykyiset kansanmusiikin ammattilaiset kokivat opetustyön mielekkäänä ja omaan ammattiinsa kiinteästi kuuluvana toimintana.

Kouluttamalla uusia sukupolvia ala kasvaa ja kehittyy (nainen, opettaja/muusikko, pääkaupunkiseutu)

Olen kolmannen polven pelimanni, haluan siirtää oppimaani ja kokeemaani nuorille (mies, muusikko, muu Suomi)

Traditio välitetään opetuksen avulla (mies, säveltäjä/muusikko/tutkija, muu Suomi)

Jag anser, att det är viktigt att information och kunskap om traditionell musik sprids till lärare och kulturarbetare (nainen, johtaja, muu Suomi)

Ammattilaisista ainoastaan joka viides ei ollut tehnyt kansanmusiikkiin liittyvää opetustyötä viimeisten 12 kuukauden aikana ja lähes jokainen ammattilainen, 91 prosenttia, ilmoitti joskus opettaneensa kansanmusiikkia. Opetustehtävät tapahtuivat joko vakituisen viran puolesta, tuntiopettajana tai pienimuotoisesti yksittäisinä opetustilaisuuksina. Yleisimmin vastaajat olivat opettaneet Sibelius-Akatemiasa. Muita keskeisiä oppilaitoksia olivat musiikkiopistot ja -konservatoriot, kansalais- ja työväenopistot sekä eräät ammattikorkeakoulut. Erityisesti Keski-Pohjanmaan ja Joensuun konservatoriot ja ammattikorkeakoulut olivat työllistäneet kansanmusiikin ammattilaisia opetustehtäviin.

Lähes kaksi kolmasosa vastanneista piti opettamista erittäin tärkeänä kansanmusiikin ammatillisen kehittymisen kannalta ja vain noin viiden prosentin mielestä se ei ollut lainkaan tärkeää. Muusikoista ja miehistä joka kymmenes ei katsonut opettamista lainkaan tärkeäksi. Muualla Suomessa asuvien vastauksissa puolestaan oli pääkaupunkiseutua jonkin verran enemmän niitä jotka kokivat opetustyö joko erittäin tai melko tärkeäksi. (Taulukko 17.)

Useissa vastauksissa opetustyö nähtiin erittäin tärkeänä sekä oman ammatillisen että koko kansanmusiikin kehityksen kannalta. Opettaminen avaa uusia näkökulmia omaan työskentelyyn ja auttaa instrumentin hallinnassa. Se on tapa siirtää perinnettä eteenpäin, mutta opettamalla pystyy myös paremmin seuraamaan kansanmusiikissa tapahtuvia muutoksia ja uusia virtauksia. Lisäksi opetustyön katsottiin nostavan kansanmusiikin tasoa, mikä puolestaan lisää harrastajien määrää ja yleistä kiinnostusta kansanmusiikkiin.

Kansanmusiikin kentän näkökulmasta opettaminen liittyy sekä kentän jo olemassaolevien rakenteiden uusintamiseen että niiden muutokseen. Kansanmusiikin vakiintuneet oppilaitokset tarjoavat

institutionalisoitua opetusta, kun taas vapaamuotoisen kansanmusiikin opettamisen voi nähdä osaltaan edustavan kansanmuusikoiden pyrkimystä säilyttää kansanmusiikin määrittelyvaltaa myös instituutioiden ulkopuolella. Tästä huolimatta samat henkilöt voivat toimia sekä vakiintuneissa oppilaitoksissa opettaen niiden opetussuunnitelmien mukaisesti että yksityisesti, noudattaen omia opetusmenetelmiään ja oppimistavoitteitaan.

Taulukko 17. Opetustyön tärkeys kansanmusiikin ammattillisen kehittymisen kannalta ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan

	Muusi- kot %	Opetta- jat %	Opiskelijat & muut %	Naiset %	Miehet %	Pääkaupun- kiseutu %	Muu Suomi %	Kaikki %
Erittäin tärkeä	40,9	70,0	64,5	65,2	46,9	53,2	60,3	57,4
Melko tärkeä	31,8	22,5	16,1	25,8	22,4	25,5	23,5	24,3
Tärkeää	11,4	2,5	9,7	4,5	12,2	12,8	4,4	7,8
Ei lainkaan tärkeää	9,1	2,5	3,2	1,5	10,2	4,3	5,9	5,2
En osaa sanoa	6,8	2,5	6,5	3,0	8,2	4,3	5,9	5,2
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100
n	44	40	31	66	49	47	68	115

Asetelma 3. Vastaajien näkemyksiä opetustyön tärkeydestä kansanmusiikin ammatillisen kehittymisen kannalta

erittäin tärkeää

- ala on nuori, koulutus kehittää muusikkoja ja alan harrastajia – kuulijoita
- alalla tarvitaan monipuolisia ammattilaisia, pelkällä esiintymisellä harva elää
- alan tunnettavuus lisääntyy
- asiat täytyy selittää, pelkkä mutu ei riitä
- asioiden tiedostaminen
- ettei se jäisi muun musiikin varjoon ja unohtuisi
- hyvä opetus ympäri maata on lähtökohta koko kansanmusiikkialan kasvulle, lisäksi tarvitaan valovoimaisia esikuvia
- jonkun pitää valaista opiskelijalle mitä ammattilaisuus tarkoittaa ja kuinka siihen voi tähdätä ja miksi se kannattaa. Opettaja on oikotie osaamiselle ja löytämiselle.
- jos ihmiset ei ymmärrä kansanmusiikkia tai tiedä sen olemassa olosta, niin niitä ei myöskään kiinnosta mennä konserttiin tai ostaa levy

melko tärkeää

- joutuu pitämään ammattitaitoa yllä ja uudistuu
- kyllä omaa muusikkouttaan peilaa myös opetustyössä
- on hyvä aika ajoin kerrata perusasioita oppilaiden kanssa

- opettamisesta oppii itsekin ja kun on mukavat oppilaat työ antaa itsellekin paljon free lancerina myös säännöllinen palkka on mukava
- opetus kulkee rinnalla koko ajan

tärkeää

- opettaessa oppii itsekin, tosin lähinnä opettamisessa, ei niinkään omassa taiteilijuudessaan
- opettajilta olisi aikoinaan itsekin pitänyt kysyä enemmän neuvoja
- opetustyön vuoksi ammattitaitoa pitää pitää yllä koko ajan, koska ei soita vain itseään varten

ei lainkaan tärkeää

- oppia voi myös kisälliaatteella, ehkä paremminkin kuin laitoksessa

en osaa sanoa

- en ole ajatellut asiaa
- riippuu suuntautuuko esiintyväksi taiteilijaksi tai opettajaksi
- miksi se olisi tärkeää?

Tulot

Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2003 lopulla palkansaajien keskimääräiset kuukausitulot olivat 2 372 euroa. Miesten keskimääräinen kuukausiansio oli 2 621 euroa ja naisten 2 107 euroa. Keskimäärin miesten veronalaiset vuositulot olivat 34 789 euroa ja naisten 26 775 euroa. Kaikkien palkansaajien keskimääräiset tulot vuonna 2003 olivat 31 006 euroa. (Palkkarakenne 2003, Suomen tilastollinen... 2005.)

Useista muista palkansaajaryhmistä poiketen kansanmuusikoiden, sen paremmin kuin muidenkaan säveltaiteilijoiden tai yleensä eri alojen taiteilijoiden, tuloista ei ole olemassa valmiita tilastoja. Taiteen keskustoimikunnan selvitysten mukaan taiteilijoiden tulot koostuvat useista eri lähteistä, vaihtelevat vuosittain ja lisäksi sisältävät monissa tapauksissa verovapaita apurahoja. Taideammateissa tulotason vaikuttavat tärkeimmät tekijät ovat taiteenala, sukupuoli, ikä, koulutus ja työmarkkina-asema. Vanhemmilla työsuhteessa tai yrittäjänä toimivilla taiteilijoilla oli keskimääräistä parempi tulotaso. Sukupuoli vaikutti tulotason eniten. Sukupuolten väliset tuloerot ovat kasvaneet taiteessa viime vuosina, samalla kun naisten osuuden kasvu on laskenut taiteilijoiden keskituloa entistä alemmaksi. (Rensujeff 2004: 117.)

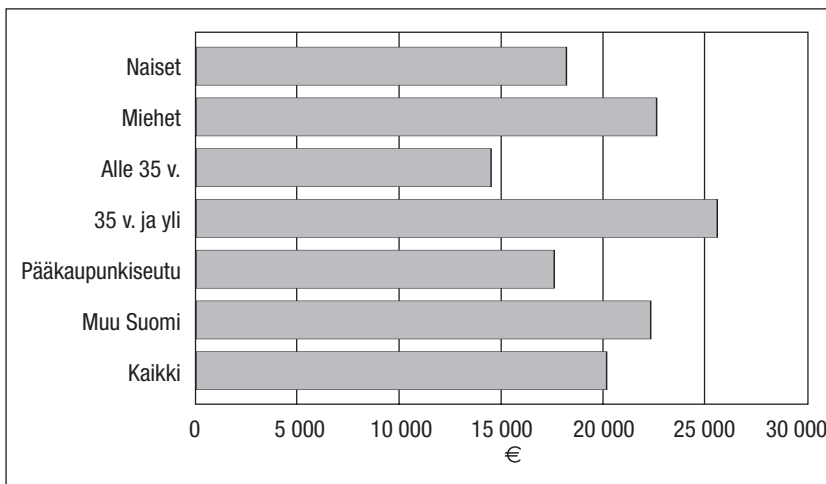
Vuonna 2000 säveltaiteilijoiden keskimääräiset veronalaiset tulot olivat noin 26 000 euroa ja taiteenaloittaisessa vertailussa se oli kolmanneksi korkein tulotaso. Säveltaiteilijoiden enemmistön veronalaiset tulot olivat 10 000–40 000 euroa ja vain noin kymmenesosalla tulot sijoittuivat näiden rajojen ala- ja yläpuolelle. Naisten verotettavat tulot olivat 77 prosenttia miesten verotettavista tuloista. Tulotason vaikuttaa enemmän musiikin laji kuin se, toimiiko taiteilija freelancerina vai työsuhteessa. (Rensujeff 2003: 51, 59, 62–63, Karhunen 1997.)

Jazzmuusikot ylsivät vuonna 2001 keskimäärin noin 20 200–26 900 euron bruttotuloihin. Lukuihin sisältyivät myös mahdolliset apurahat. Suurin osa, 57 prosenttia vastanneista jazzmuusikoista ansaitsi vähintään 20 200 euroa, ja noin joka kymmenes ilmoitti vuositulojen jääneen alle 10 000 euron vuonna 2001. Esiintymispalkkioiden osuus vuosiansioista oli keskimäärin 60–70 prosenttia ja 20–30 prosenttia tuloista kertyi opetustyöstä. Lisäksi tekijänoikeuskorvausten osuus muusikoiden vuosituloista oli keskimäärin noin 10–20 prosenttia. (Kaakkunen 2001: 13, 17.)

Keveyen musiikin säveltäjiä, sanoittajia ja sovittajia koskeneen tutkimuksen mukaan alalla työskentelevien vuotuiset kokonaistulot vaihtelivat vuonna 1999 noin 1 200–26 240 euron välillä. Korkeimmat tulot olivat jatkuvassa työ- tai virkasuhteessa olevilla sekä niillä, jotka tekivät samanaikaisesti pätkä- ja free lance -töitä. Kokonaistulojen mediaani oli noin 24 800 euroa, mutta pelkästään pätkä- ja freelance -töitä tekevillä tulojen mediaani oli 20 250 euroa. Kokonaistuloihin sisältyy kuitenkin myös muita kuin verotettavia tuloja, kuten apurahat ja palkinnot. (Hansén 2001: 59.)

Kyselyyn vastanneista 118 kansanmusiikin ammattilaisesta 78 prosenttia ilmoitti vuoden 2003 verotettavat bruttotulonsa. Annettujen tietojen perusteella keskimääräiset bruttotulot olivat 20 130 euroa. Suurimmat keskimääräiset bruttotulot olivat vanhemmilla, 35 vuotta täyttäneillä ammattilaisilla. Palkansaajien ja muiden taiteenalojen tapaan kansanmusiikin ammattilaisistakin naiset ansaitsivat vähemmän kuin miehet. Naisten ansiotaso oli 80 prosenttia miesten bruttotuloista. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Kansanmusiikin ammattilaisten keskimääräiset verotettavat bruttotulot sukupuolen, ikäryhmän ja asuinalueen mukaan vuonna 2003

Eri ammattilaisryhmien ja sukupuolten välillä oli kuitenkin selkeitä eroja. Samoin vanhempien, 35 vuotta täyttäneiden, ammattilaisten ansiotaso oli huomattavasti korkeampi kuin vuoden 1970 jälkeen syntyneillä. Kansanmusiikin järjestö- ja muissa tehtävissä toimivat ansaitsivat parhaiten ja pienimmät tulot oli alle 35-vuotiailla muusikoilla. Muualla Suomessa asuvilla muusikoilla keskimääräiset verotettavat bruttotulot olivat suuremmat kuin pääkaupunkiseudulla. Sen sijaan opettajat ansaitsivat pääkaupunkiseudulla paremmin kuin muualla Suomessa. Suurimmat tulot oli pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvilla kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivilla henkilöillä. Tähän ryhmään kuuluvista osa oli kansanmusiikin puoliammattilaisia, jotka saivat pääasiallisen toimeentulonsa muusta kuin kansanmusiikkiin liittyvästä toiminnasta. (Taulukko 18.)

Taulukko 18. Kansanmusiikin ammattilaisryhmien keskimääräiset verotettavat bruttotulot sukupuolen, ikäryhmän ja asuinalueen mukaan vuonna 2003

<i>Ammattilaisryhmä</i>	<i>Naiset (€)</i>	<i>Miehet (€)</i>	<i>Alle 35 v. (€)</i>	<i>35 v. ja yli (€)</i>	<i>Pääkaupunkiseutu (€)</i>	<i>Muu Suomi (€)</i>	<i>Kaikki (€)</i>
Muusikko	17 415	23 126	16 010	23 456	19 703	21 534	20 783
Opettaja	23 200	24 480	17 213	27 955	26 235	22 076	23 511
Opiskelija	4 430	5 780	4 843	–	5 080	2 000	4 843
Muut	24 340	28 485	26 233	27 870	25 335	29 850	26 977
Kaikki	18 160	22 580	14 468	25 553	17 563	22 290	20 130

Naisten tulot jäivät kaikissa ryhmissä sekä miesten että kaikkien kansanmusiikin ammattilaisten keskimääräisten bruttotulojen alapuolelle. Kaikista vuoden 2003 bruttotuloja koskevaan kysymykseen vastanneista joka neljännen tulot olivat 15 000–19 999 euroa vuonna 2003. Vähintään 20 000 euron vuositulot oli joka toisella vastanneella. Suurimmalla osalla naisista bruttotulot jäivät kuitenkin alle 20 000 euron ja vain noin 16 prosenttia ylsi vähintään 30 000 euron tuloihin. Sen sijaan lähes kahdella kolmasosalla miehistä tulot olivat vähintään 20 000 euroa. Lisäksi joka kolmannen miehen bruttotulot olivat vähintään 30 000 euroa. (Taulukko 19.)

Pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä ei vastaavaa eroa ollut, vaikka alimpiin, alle 5 000 euron, tuloluokkiin kuuluvia oli pääkaupunkiseudulla muuta Suomea enemmän. Tämä selittyy opiskelijoiden asuipaikalla. Lisäksi opiskelijoiden enemmistö oli naisia ja he olivat nuorempia kuin miehet, mikä näkyy myös naisten tulojakoumassa. Vuoden 1970 jälkeen syntyneiden ansiotaso jäi yleisesti alle 20 000 euron, kun puolestaan valtaosalla 35 vuotta täyttäneistä kansanmusiikin ammattilaisista verotettavat bruttotulot olivat vähintään 20 000 euroa vuonna 2003. (Taulukko 19.)

Taulukko 19. Kansanmusiikin ammattilaisten verotettavat bruttotuloluokat sukupuolen, ikäryhmän ja asuinalueen mukaan vuonna 2003

Tuloluokka €	Naiset %	Miehet %	Alle 35 v. %	35 v. ja yli %	Pääkaupun- kiseutu %	Muu Suo- mi %	Kaikki %
-2 500	11,8	-	11,1	2,1	10,5	4,4	6,5
2 500-4 999	2,0	7,3	6,7	2,1	5,3	4,4	4,3
5 000-9 999	9,8	9,8	17,8	2,1	7,9	6,7	9,8
10 000-14 999	13,7	4,9	11,1	8,5	13,2	8,9	9,8
15 000-19 999	19,6	19,5	28,9	10,6	21,1	22,2	19,6
20 000-24 999	13,7	19,5	8,9	23,4	13,2	22,2	16,3
25 000-29 999	13,7	7,3	8,9	12,8	13,2	11,1	10,9
30 000-34 999	5,9	14,6	2,2	17,0	15,8	6,7	9,8
35 000-39 999	5,9	4,9	2,2	8,5	7,9	4,4	5,4
40 000-44 999	2,0	7,3	2,2	6,4	-	8,9	4,3
45 000-	2,0	4,9	-	6,4	2,6	4,4	3,3
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n	51	41	45	47	38	45	92

Vuonna 2003 kansanmusiikin ammattilaisten keskimääräiset veronalaiset bruttotulot olivat noin 6 000 euroa pienemmät kuin kaikilla säveltaiteilijoilla kolme vuotta aiemmin. Yli 70 prosenttia niin kansanmusiikin ammattilaisista kuin säveltaiteilijoista sijoittui 10 000–40 000 euroa vuodessa ansaitsevien tuloluokkiin. Säveltaiteilijoista vain noin kymmenesosalla, mutta kyselyyn vastanneista kansanmusiikin ammattilaisista joka viidennen tulot jäivät alle 10 000 euron. Syynä oli kansanmusiikin opiskelijoiden alhainen tulotaso, sillä esimerkiksi alan muusikoista ja opettajista alimpiin tuloluokkiin kuuluvien osuus oli vain noin 13 prosenttia.

Suurimmalla osalla alle viisi vuotta ammatissa toimineista tulot olivat alle 15 000 euroa. Kansanmusiikin ammattilaisena 5–10 vuotta olleistakin lähes kahdella kolmasosalla (57,5 %) vuoden 2003 bruttotulot jäivät alle 20 000 euron. Ainoastaan runsas neljäsosa ansaitsi 25 000 euroa tai enemmän. Ammattilaisvuosien lisääntyessä noin kahdella kolmesta bruttotulot olivat kasvaneet yli 20 000 euron, mutta vasta 20 työvuoden jälkeen vastanneiden enemmistö ilmoitti tuloikseen vähintään 30 000 euroa.

Muusikoista pääosa oli ollut ammattilaisena 5–15 vuotta, mutta vähintään 20 000 euron bruttotuloihin ylsi vain noin kolmasosa vastanneista. Joka toisella opettajalla tulot olivat vähintään 20 000 euroa, vaikka 60 prosentilla oli takanaan 5–10 ammattilaisvuotta. Opiskelijat ylsivät parhaimmillaan noin 10 000 euron bruttotuloihin, mutta heistä yli puolet ansaitsi vuodessa alle 5 000 euroa. Joka neljäs opiskelija oli kuitenkin ollut ammattilaisena vasta alle viisi vuotta.

Kansanmusiikin muissa tehtävissä toimineiden ammattilaisten ryhmässä 15 000 euroa vuodessa ansaitsevia ei ollut yhtään ja vähemmän kuin 20 000 euron tulot oli vain noin kymmenesosalla. Vastausten perusteella useimpien tulot olivat vähintään 30 000 euroa vuonna 2003 ja ammattilaisvuosien määrä jakautui tasaisesti 5–20 vuoden välille. Opiskelijoiden ja muissa tehtävissä toimineiden ryhmissä vastauksia oli yksiselitteisten johtopäätösten kannalta kuitenkin liian vähän.

Taiteilijan asema -tutkimuksen mukaan 45 prosentilla säveltaiteilijoista oli vuonna 2000 työsuhte pääasiassa orkestereissa ja muissa taidelaitoksissa. Lähes yhtä moni toimi freelancerina ja joka viides kyselyyn vastannut ilmoitti olevansa vapaa taiteilija ja noin kymmenesosa oli yrittäjänä. Pelkästään taiteellista työtä ilmoitti tekevänsä 37 prosenttia säveltaiteilijoista. Puolet vastanneista teki myös taiteelliseen työhön liittyvää työtä ja vajaa viidesosa muuta taiteenalan ulkopuolista, ei-taiteellista työtä. Koulutusta vastaavan taiteellisen työn ohella opetustyöstä oli kokemusta lähes puolella muuta työtä tehneistä. (Rensujeff 2003: 77.)

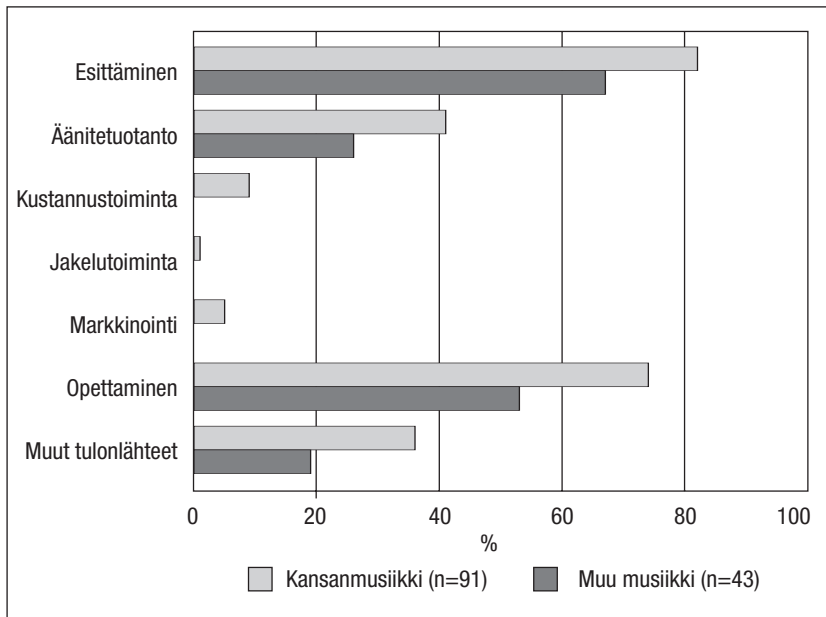
Taideammateissa toimivat joutuvat usein tekemään useaa työtä samanaikaisesti, mutta taloudellinen tilanne on vain yksi moniammatillisuuden syy. Työntekeminen ei aina tarkoita toimeentulon hankkimista, vaan taiteellista työtä tehdään usein ilman tuloja tai taiteilija saa tuloja vasta myöhemmin esimerkiksi myyntituloina ja tekijänoikeusmaksuina. Taiteelliseen työhön liittyvästä työstä, kuten opettamisesta, ja ei-taiteellisesta työstä saaduilla tuloilla ja apurahoilla on huomattava merkitys toimeentulon kannalta etenkin ei-kaupallisten taidemuotojen alueella työskenteleville. (Rensujeff 2004: 111–112.)

Vuonna 2001 koulutustaan vastaavaa työtä teki 67 prosenttia jazzmuusikoista. Joka neljäs oli jossakin muussa taiteellisen alan työssä ja ainoastaan seitsemällä prosentilla työtehtävät liittyivät muuhun työhön. Pääasialliset tulonsa jazzmuusikot saivat esiintymällä, mutta 80 prosenttia vastanneista ilmoitti toimeentulon edellyttävän jazzin lisäksi myös muun musiikin, kuten esimerkiksi tanssimusiikin soittamista. Muita kuin jazzkeikkoja oli paremmin tarjolla ja palkkiot korkeampia. Musiikillinen monipuolisuus nähtiin rikastuttavana tekijänä, vaikka muuta kuin jazzin soittamista pidettiin taiteellisesti vähempiarvoisena. (Kaakkunen 2001: 3–5.)

Kansanmusiikin ammattilaisten tulolähteitä kysyttäessä 82 prosenttia ilmoitti saaneensa vuonna 2003 tuloja kansanmusiikin esittämisestä ja opetustyöstä oli tuloja kolmella neljäsosalla kysymykseen vastanneista. Kansanmusiikkiin liittyvä äänitetuotanto oli ollut joko kokonaan tai osittain toimeentulon lähde kahdelle viidesosalle. Lisäksi runsaalla kolmasosalla oli muita tulonlähteitä, kuten esimerkiksi apurahat, säveltämisestä ja sovittamisesta saadut palkkiot sekä työ järjestötehtävissä. Kansanmusiikin kustannus- tai jakelutoiminnan ja markkinoinnin merkitys toimeentulon lähteinä oli vähäinen. (Kuvio 5.)

Muun kuin kansanmusiikin esittämisestä oli ansiotuloja 67 prosentilla kysymykseen vastanneista. Opettamalla toimeentuloa oli hankkinut hieman yli puolet ammattilaisista. Äänitetuotanto muun musiikin alueella tarjosi toimeentulon mahdollisuuksia neljäsosalle ja muu toiminta noin joka viidennelle kysymykseen vastanneista. Muuhun kuin kansanmusiikkiin liittyvästä markkinoinnista, kustannus- tai jakelutoiminnasta ei kukaan kansanmusiikin ammattilainen ilmoittanut saaneensa toimeentuloa vuonna 2003. Muut tulonlähteet sisältää pääasiassa ei-taiteellisesta työstä, kuten järjestötoiminnasta, työttömyys- ja sairausvakuutuksesta sekä opintotuesta saatuja tuloja. Tällaisia tuloja oli noin 13 prosentilla ammattilaisista. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Ammattilaisten tulonlähteet kansanmusiikin ja muun musiikin alueella (tulonlähteen maininneiden osuus prosentteina)

Esiintymispalkkiot ja tekijänoikeuskorvaukset, etenkin säveltäjille, sanoittajille ja sovittajille tilitettävänä Teosto-maksuina ja esiintyjille maksettavina Gramex-maksuina, olivat useimpien muusikoiden tulonlähteitä. Opetuksesta saatuja tuloja oli 65 prosentilla muusikoista ja lähes kahdella viidesosalla oli apuraha vuonna 2004. Opettajistakin kahdella kolmasosalla oli esiintymispalkkioita ja kaksi viidestä oli saanut tekijänoikeuskorvauksia.

Opiskelijoiden yleisimmät tulonlähteet olivat esiintymispalkkiot ja opetustulot, mutta noin joka kolmannella tuloja kertyi myös Teosto-maksuina tai apurahana. Kansanmusiikin muiden ammattilaisten tulonlähteinä mainittiin yleisimmin esiintymispalkkiot ja opetustulot. Li-

säksi tässä ammattiryhmässä muiden tulojen osuus oli suurempi kuin muusikoiden, opettajien ja opiskelijoiden joukossa. (Taulukko 20.)

Taulukko 20. Kansanmusiikin ammattilaisten tulolähteet ammattiryhmittäin vuonna 2003 (tulolähteen maininneiden osuus prosentteina)

<i>Tulolähde</i>	<i>Muusikko</i>	<i>Opettaja</i>	<i>Opiskelija</i>	<i>Muut</i>	<i>Kaikki</i>
Esiintymispalkkiot	80,4	60,0	76,5	46,7	82,7
Apurahat	37,0	22,5	29,4	13,3	33,7
Muut palkkiot	23,9	12,5	17,6	26,7	23,5
Teosto-maksut	71,7	40,0	35,3	33,3	61,2
Gramex-maksut	63,0	40,0	23,5	33,3	55,1
Rojaltit	23,9	5,0	11,8	-	15,3
Opetustulot	65,2	77,5	52,9	46,7	78,6
Myyntitulot	13,0	2,5	5,9	6,7	9,2
Muut tulot	15,2	17,5	17,6	40,0	23,5
n	41	31	14	12	98

Vastanneista naisista 83 prosenttia oli saanut tuloja opettamisesta ja esiintymispalkkiota oli noin 80 prosentilla. Sen sijaan miehistä vain 16 prosentilla oli ollut opetustuloja, mutta 86 prosentilla oli esiintymispalkkioita. Apurahat, muut palkkiot ja myyntitulot sekä tekijänoikeustulot, ja niistä etenkin muun muassa äänitemyyntistä maksettavat rojaltit, olivat miehillä selvästi yleisempiä kuin naisilla. (Taulukko 21.)

Taulukko 21. Kansanmusiikin ammattilaisten tulolähteet sukupuolen, ikäryhmän ja asuinalueen mukaan vuonna 2003 (tulolähteen maininneiden osuus prosentteina)

<i>Tulolähde</i>	<i>Naiset</i>	<i>Miehet</i>	<i>Alle 35 v.</i>	<i>35 v. ja yli</i>	<i>Pääkaupunkiseutu</i>	<i>Muu Suomi</i>	<i>Kaikki</i>
Esiintymispalkkiot	79,6	86,4	88,4	78,2	82,9	82,5	82,7
Apurahat	29,6	38,6	34,9	32,7	34,1	33,3	33,7
Muut palkkiot	18,5	29,5	27,9	20,0	36,6	14,0	23,5
Teosto-maksut	53,7	70,5	53,5	67,3	58,5	63,2	61,2
Gramex-maksut	48,1	72,7	37,2	69,1	48,8	78,9	55,1
Rojaltit	9,3	63,6	11,6	18,2	19,5	59,6	15,3
Opetustulot	83,3	15,9	74,4	81,8	78,0	10,5	78,6
Myyntitulot	3,7	22,7	9,3	9,1	7,3	12,3	9,2
Muut tulot	22,2	25,0	18,6	27,3	24,4	22,8	23,5
n	54	44	43	55	41	57	98

Nuorempien, alle 35-vuotiaiden, ikäryhmässä esiintymispalkkiot ja opetustulot olivat yleisempiä tulolähteitä. Niiden lisäksi sekä Teosto-että Gramex-maksut olivat useimpien 35 vuotta täyttäneiden ammattilaisten keskeisimmät tulolähteet. Alueellisesti vastaajien ilmoittamat tulolähteet jakaantuivat tasaisemmin. Pääkaupunkiseudulla mahdollisuus muihin palkkioihin ja etenkin opetustyöhön oli selvästi yleisempää. Osittain tämä johtuu aineistossa mukana olleista Sibelius-Akatemian opettajista ja opiskelijoista, mutta kansanmusiikin opetus-tehtäviä on muualla tarjolla vähemmän, samoin muita kuin esiintymiseen liittyviä työtilaisuuksia. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvilla puolestaan erilaiset tekijänoikeustulot ja myyntitulot olivat selvästi useampien tulolähteinä. (Taulukko 21.)

Vastanneiden kansanmusiikin ammattilaisten yksi keskeinen yksittäinen tulolähde oli opettaminen. Ainoastaan muusikoilla esiintymispalkkioiden keskimääräinen osuus oli opetustyötä suurempi. Kaikissa ryhmissä, opettajia lukuun ottamatta, muiden tulojen keskimääräinen osuus ansiolähteenä oli suurin. Muusikoilla tämä johtuu siitä, että osa vastanneista sai kuukausipalkkaa kansanmusiikin työstä tai työttömyyskorvausta.

Opiskelijoilla puolestaan opintotuki kasvatti muiden tulojen osuutta. Kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivilla pääosa tuloista kertyi varsinaisesta työstä, vaikka esiintymis- ja muiden palkkioiden sekä opettamisen osuudet muodostivat keskimäärin kolmasosan ansiotuloista. Teosto- ja Gramex-maksujen sekä rojaltien keskimääräisiä osuuksia kokonaistuloista ei ole vastausten pienen lukumäärän vuoksi eritelty. Monet kansanmusiikin ammattilaiset saivat tekijänoikeuskorvauksia, mutta niiden merkitys tulolähteenä jäi vähäiseksi. (Taulukko 22, vrt. myös Taulukko 20.)

Taulukko 22. Kansanmusiikin ammattilaisten arvioimat tulolähteidensä %-osuudet kokonaistuloista keskimäärin vuonna 2003 ammattiryhmittäin

<i>Tulolähde</i>	<i>Muusikko</i>	<i>Opettaja</i>	<i>Opiskelija</i>	<i>Muut</i>	<i>Kaikki</i>
Esiintymispalkkiot	40,0	13,3	16,8	30,7	32,3
Apurahat	20,6	30,0	15,0	5,5	21,4
Muut palkkiot	16,5	4,6	15,0	29,3	16,0
Opettaminen	30,0	64,1	32,4	31,7	44,1
Tekijänoikeus- korvaukset*	7,5	3,9	6,8	5,3	6,3
Myyntitulot	7,0	5,0	–	–	6,1
Muut tulot	52,5	40,9	67,7	48,8	50,7

*) sis. Teosto- ja Gramex-maksut sekä rojaltit

Opetustulojen ohella kansanmusiikin ammattilaisten yleisin tulonlähde oli esiintymispalkkiot. Niiden keskimääräinen osuus oli kuitenkin noin kolmasosa vuoden 2003 kokonaistuloista. Muualla Suomessa asuvien ammattilaisten tuloista vain noin neljäsosa koostui esiintymispalkkioista, vaikka kyseisellä alueella ne olivat yleisin tulonlähde (vrt. Taulukko 21.). Opetustyön osuus oli sekä naisilla että pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvilla keskimäärin yli puolet ansiotuloista. Apurahojen merkitys tulolähteenä korostui vanhempien, 35 vuotta täyttäneiden ammattilaisten ryhmässä. (Taulukko 23.)

Sen sijaan miehillä ja pääkaupunkiseudulla asuvilla kansanmusiikin ammattilaisilla opettaminen muodosti keskimäärin kolmasosan tuloista. Näillä ammattilaisryhmillä muiden tulojen keskimääräinen osuus kokonaistuloista oli huomattavasti esiintymispalkkioita suurempi. Taustalla ovat jo edellä mainitut syyt, kuten esimerkiksi kuu-kausipalkkaiset ammattimuusikot ja, erityisesti alle 35-vuotiaiden ryhmässä, opiskelijoiden opintotuki sekä muusta ei-taiteellisesta työstä saadut tulot. Muita tuloja oli kuitenkin vain noin viidesosalla kaikista vastanneista, kuten taulukosta 21 ilmenee. (Taulukko 23.)

Taulukko 23. Kansanmusiikin ammattilaisten arvioimat tulolähteidensä %-osuudet kokonaistuloista keskimäärin vuonna 2003 sukupuolen, ikäryhmän ja asuinalueen mukaan

<i>Tulolähde</i>	<i>Naiset</i>	<i>Miehet</i>	<i>Alle 35 v.</i>	<i>35 v. ja yli</i>	<i>Pääkaupunkiseutu</i>	<i>Muu Suomi</i>	<i>Kaikki</i>
Esiintymispalkkiot	27,5	37,9	41,6	24,2	44,3	23,8	32,3
Apurahat	17,1	25,4	9,9	31,0	17,9	24,0	21,4
Muut palkkiot	22,6	10,8	20,8	10,6	15,8	16,1	16,0
Opettaminen	53,4	31,1	40,4	46,8	31,7	52,9	44,1
Tekijänoikeuskorvaukset*	6,2	6,4	7,1	5,9	6,0	6,5	6,3
Myyntitulot	5,0	6,4	3,8	8,0	4,0	7,2	6,1
Muut tulot	39,8	62,6	52,6	49,7	49,4	51,8	50,7
n	54	44	43	55	41	57	98

*) sis. Teosto- ja Gramex-maksut sekä rojaltit

Useimmilla ammattilaisilla tulot koostuvat monista eri lähteistä, ja pelkästään kansanmusiikkia esittämällä tulee toimeen vain hyvin pieni osa vastanneista. Esiintymispalkkioiden ja muiden palkkioiden keskimääräinen osuus kokonaistuloista oli pieni. Se vahvistaa monissa kyselyvastauksissa esille tuotua palkkioiden alihinnoitteluongelmaa sekä käsitystä kansanmuusikon ja -musiikin riittämättömästä ar-

vostuksesta. Ainoastaan opettajat saivat pääosan tuloistaan ensisijaisesta opettajan työstään.

Kansanmusiikin ammattilaisista suurimmat keskimääräiset bruttotulot vuonna 2003 oli pianoa ensisijaisena soittimena soittavilla opettajilla ja muusikoilla sekä muiden ammattilaisten viulisteilla. Opiskelijat ansaitsivat parhaiten laulamalla, mutta muusikoiden ryhmässä laulajien keskimääräiset tulot olivat pienimmät. (Taulukko 24.)

Taulukko 24. Kansanmusiikin ammattilaisten keskimääräiset verotettavat bruttotulot ammattiryhmän ja soittimen mukaan vuonna 2003

Soitin	Muusikko €/vuosi	Opettaja €/vuosi	Opiskelija €/vuosi	Muut €/vuosi	Kaikki €/vuosi
Haitari	20 845	19 410	4 430	26 120	18 590
Kantele	17 330	24 810	5 500	22 000	21 050
Kitara	22 800	12 000	5 410	15 000	17 660
Laulu	13 630	27 250	11 000	-	15 830
Piano	32 000	42 200	-	-	38 120
Viulu	22 915	17 300	3 080	33 470	19 840
Muut soittimet	19 430	21 105	4 330	27 000	18 470
Kaikki	20 780	23 510	4 840	26 980	20 130

Pianoa soittavilla kansanmusiikin ammattilaisilla oli korkeimmat keskimääräiset bruttotulot myös sukupuolen ja asuinalueen mukaan tarkasteltuna. Ainoastaan viulua sekä muita soittimia soittavien miesten keskimääräinen ansiotaso oli suurempi kuin naisilla. Tästä huolimatta kaikkien naisten keskimääräiset bruttotulot vuonna 2003 olivat pienemmät kuin miehillä. Muualla Suomessa asuvien ammattilaisten keskimääräiset tulot olivat muita soittimia lukuun ottamatta selvästi suuremmat kuin pääkaupunkiseudulla. Erityisen huomattava ero keskimääräisessä tulotasossa oli sekä naisten ja miesten että pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä niiden vastaajien joukossa jotka ilmoittivat pianon ensisijaiseksi soittimekseen. (Taulukko 25.)

Puolet kaikista kysymykseen vastanneista (n=112) ilmoitti hakeensa jotain kansanmusiikkiin liittyviä apurahoja vuonna 2004. Kaikkiaan kyseisenä vuonna jonkin apurahan oli saanut 42,4 prosenttia vastanneista. Valtion taiteilija- tai kohdeapurahan lisäksi vastauksissa mainittiin useimmin Suomen Kulttuurirahastolta, Kordelinin säätiöltä sekä Esekiltä ja Lusesilta saadut avustukset. Apurahat ovat saajalleen verotonta tuloa, joten ne eivät sisälly verotettavien bruttotulojen kokonaissummaan. Apurahan suuruutta ei kysytty, mutta vuonna 2003 apurahan osuus oli noin viidesosa vastanneiden kokonaistuloista. Sen perusteella apurahan voi arvioida olleen keskimää-

rin noin 3 000 euroa ja tyypillisen mediaanin mukaisen apurahan ai-noastaan noin 1 200 euroa.

Taulukko 25. Kansanmusiikin ammattilaisten keskimääräiset verotettavat bruttotulot sukupuolen, asuinalueen ja soittimen mukaan vuonna 2003

Soitin	Naiset	Miehet	Pääkaupun- kiseutu	Muu Suomi	Kaikki
	€/vuosi	€/vuosi	€/vuosi	€/vuosi	€/vuosi
Haitari	19 450	17 515	16 375	20 360	18 590
Kantele	21 390	18 500	18 240	25 070	21 050
Kitara	–	17 660	13 600	23 065	17 660
Laulu	15 830	–	11 000	17 040	15 830
Piano	41 300	36 000	30 000	40 150	38 120
Viulu	13 755	25 923	16 040	21 465	19 840
Muut soittimet	12 400	23 440	19 380	17 100	18 470
Kaikki	18 163	22 590	17 560	22 290	20 130

Yleisintä apurahojen hakeminen ja saaminen oli muusikoiden ja opiskelijoiden ryhmässä. Kaksi kolmesta muusikosta oli hakenut apurahaa ja noin 56 prosenttia oli saanut apurahan. Opiskelijoista noin puolet oli hakenut ja saanut jonkin apurahan. Vähiten apurahan saajia oli kansanmusiikin muissa tehtävissä työskentelevien ryhmässä.

Apurahan hakijoiden ja saaneiden enemmistö oli naisia. Hakijoista 64,4 prosenttia oli pääkaupunkiseudun ulkopuolelta ja saajistakin kaksi kolmasosaa. Kaikissa ryhmissä, opiskelijoita lukuun ottamatta, useimmat apurahan saajat asuivatkin muualla Suomessa. Etenkin opettajien, mutta myös muusikoiden ammattiryhmässä, pääosa apurahan saaneista oli täyttänyt 35 vuotta. Näissä ammattiryhmissä myös enemmistö vastanneista oli ennen vuotta 1970 syntyneitä. (vrt. Taulukot 5–8.) Opiskelijoiden ja kansanmusiikin muiden ammattilaisten saamia apurahoja ei ole taulukoitu erikseen niiden pienen lukumäärän vuoksi. Opiskelijoiden osuus kaikista apurahan saaneista oli kuitenkin noin 16 prosenttia. (Taulukko 26.)

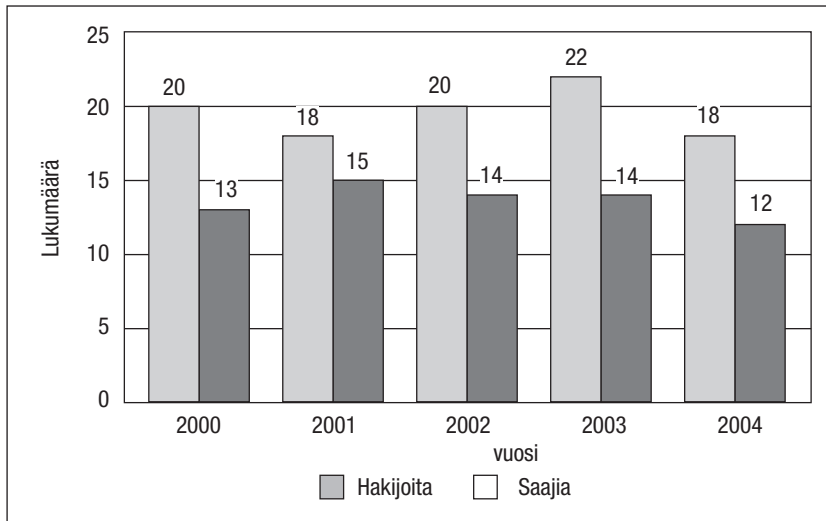
Kaikissa ammattiryhmissä valtaosa apurahan saaneista vastaajista oli naisia. Apurahaa hakeneista naisista 52 prosenttia ja apurahan saaneista naisista 48 prosenttia oli syntynyt ennen vuotta 1970. Miesten joukossa apurahan hakeminen oli hieman yleisempää kuin naisilla ja hakijoista 53 prosenttia oli yli 35-vuotiaita. Apurahan saaneista miehistä kuitenkin vain 36 prosenttia oli syntynyt vuonna 1970 tai sitä ennen.

Taulukko 26. Kansanmusiikin ammattilaisten ilmoittamat apurahat sukupuolen, ikäryhmän ja asuinalueen mukaan ammattiryhmittäin vuonna 2004 (apurahan saaneiden osuus prosentteina)

Ammattiryhmä	Naiset	Miehet	alle 35 v.	35 v. ja yli	Pääkaupunki-seutu	Muu Suomi
Muusikot (n=25)	52,0	48,0	48,0	52,0	32,0	68,0
Opettajat (n=13)	61,5	38,5	15,4	84,6	38,5	61,5
Opiskelijat & muut(n=12)	58,3	41,7	91,7	8,3	58,3	41,7
Kaikki (n=50)	56,0	44,0	50,0	50,0	40,0	60,0

Kansanmusiikkijoiden valtion taidetoimikuntalaitokselta hakemien ja saamien apurahojen lukumäärä on pysynyt tasaisena koko 2000-luvun alun. Hakijoita on vuosittain ollut noin kaksikymmentä ja keskimäärin 70 prosenttia hakijoista on saanut jonkin apurahan. (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Taiteen keskustoimikunnan kansanmusiikin apurahojen hakijoiden ja saajien lukumäärä vuosina 2000–2004

Lähde: Karhunen 2004a¹

Ammatin arvostus

Useimmat vastaajat arvioivat kansanmusiikin ammatin arvostuksen melko hyväksi ja pääosan mielestä se olikin vähintään melko hyvä. Neljäsosa katsoi kuitenkin arvostuksen korkeintaan melko huonoksi. Opiskelijoiden ja kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivien ryhmässä oli muita ammattilaisryhmiä enemmän vastauksia joissa arvos-

tus arvoitiin erittäin hyväksi, mutta joka kolmas koki arvostuksen korkeintaan melko huonoksi.

Vähiten ammatin arvostuksen erittäin hyväksi, melko hyväksi tai hyväksi kokeneita oli muusikoiden ryhmässä, mutta lähes joka viides ei osannut sanoa arviotaan. Naisten ja muualla Suomessa asuvien ryhmissä noin joka neljännen vastanneen mukaan arvostus on melko huono, huono tai erittäin huono. Samaa mieltä oli runsas viidesosa miehistä ja pääkaupunkiseudulla asuvista. Taulukossa 27 joidenkin sarakkeiden summa on yli sata prosenttia, koska vastaajat olivat valinneet kaksi annettua vastausvaihtoehtoa. (Taulukko 27.)

Taulukko 27. Ammatin arvostuksen kokeminen ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan

<i>Arvostuksen aste</i>	<i>Muusikot</i> %	<i>Opettajat</i> %	<i>Opiskelijat & muut</i> %	<i>Naiset</i> %	<i>Miehet</i> %	<i>Pääkaupunkiseutu</i> %	<i>Muu Suomi</i> %	<i>Kaikki</i> %
Erittäin hyvä	–	–	6,3	3,0	2,0	2,0	2,9	2,5
Hyvä	11,1	27,5	21,9	22,4	15,7	24,5	15,9	19,5
Melko hyvä	46,7	42,5	43,8	41,8	47,1	40,8	46,4	44,1
Melko huono	20,0	10,0	21,9	17,9	15,7	16,3	17,4	16,9
Huono	2,2	10,0	6,3	7,5	3,9	6,1	5,8	5,9
Erittäin huono	2,2	–	3,1	1,5	2,0	–	2,9	1,7
En osaa sanoa	17,8	10,0	3,1	9,0	13,7	10,2	11,6	11,0
n	44	40	31	67	51	49	69	118

Kansanmuusikon ammatin arvostukseen vaikuttavina tekijöinä useimmat mainitsivat korkeatasoisen ammattitaidon ja osaamisen niin soittoteknisesti kuin esiintyjänä. Persoonallisuuden ohella siinä tarvitaan sosiaalisia taitoja sekä yhteistyö- ja muuntautumiskykyä. Monet toivat esiin koulutuksen tärkeyden, mutta myös perinteen vaalimisen katsottiin lisäävän arvostusta, samoin kuin kansanmusiikin nostamisen julkisuuden avulla entistä useampien tietoisuuteen.

- 1 Tiedot on koottu Opetusministeriön ja Taiteen keskustoimikunnan Hara-va-tietokannan (Harkinnanvaraiset valtionavustukset) apuraharekisteristä hakijan ilmoittaman ammatin ja hakemuksen kohteen perusteella käytämällä hakusanoja kansanmusiikki, folk ja kantele. Kansanmusiikille ei rekisterissä ole omaa alaryhmää, koska hakijat ja saajat kirjataan pääasiasa-ainoastaan taiteenalan mukaan. Luvuissa eivät ole mukana ne kansanmuusikot jotka ovat hakeneet apurahaa pelkästään muusikkona, mutta myöskään kaikki kanteleen soittajat eivät ole kansanmusiikkoja. Tarkkojen lukumäärien selvittäminen vaatisi kaikkien hakemusten ja myöntöpäätösten arviointia erikseen. (Karhunen 2004a.)

Ammatin saaman huonon arvostuksen syinä mainittiin musiikin huono taso, koska on keskitytty liikaa harrastajiin ja mahdollisuus ammatilliseen koulutukseen on vielä suhteellisen uutta. Vastaajat kokivat yleisen asenteen kansanmusiikkia kohtaan edelleen vähätteleväksi ja kansanmusiikin osuuden julkisesta kulttuurirahoituksesta liian pieneksi. Eräiden vastausten mukaan kansanmuusikot eivät ole kyenneet uudistumaan riittävästi ja siten vastaamaan nuoren yleisön vaatimuksiin.

Suurin osa vastaajista tunsivat henkilökohtaisesti saavansa riittävästi arvostusta omalle kansanmuusikon työlleen. Kysymykseen vastanneista muusikoista ja naisista yli kolmasosa ei kuitenkaan kokenut saavansa riittävästi arvostusta työlleen. Miehistä noin kolme neljästä ilmoitti saaneensa riittävästi arvostusta. Samoin muualla Suomessa asuvien vastauksissa oli muita tarkasteltuja ryhmiä enemmän niitä, jotka olivat saaneet riittävästi arvostusta omalle työlleen kansanmusiikin parissa. Huomattava osa ei kuitenkaan osannut vastata kysymykseen. Opiskelijoista ja kansanmusiikin muissa tehtävissä olevista ammattilaisista, naisista sekä pääkaupunkiseudulla asuvista noin joka kolmas vastannut valitsi en osaa sanoa -vaihtoehdon.

Ammattilaisten vastauksista nousi keskeisesti esille kaksi näkökulmaa kysyttäessä mitkä tekijät vastaajien mielestä vaikuttavat kansanmuusikon ammatilliseen arvostukseen. Ensimmäisessä näkökulmassa yhdistyvät kansanmusiikin näkyvyys ja sen saama julkisuus sekä kansanmusiikin arvostus ja asenteet kansanmusiikkia kohtaan.

Alan näkyvyys julkisuudessa, tiedotusvälineissä, yleinen kansanmuusikkojen taiteellinen taso, saadut tunnustukset, julkiset palkitsemiset yms. (mies, opettaja, pääkaupunkiseutu)

Kansanmusiikin näkyvyys mediassa, muusikoiden palkitseminen, positiiviset arviot eri yhteyksissä (mies, muusikko, muu Suomi)

Saamelaisalueella on ehkä eri arvostukset kuin etelässä... saamelaisalueella vaikuttavat sukutaustatkin ja asema yhteisössä. Tietysti taito, osaaminen [vaikuttavat]kaikki. Saamelaisalueella joikaaajia arvostellaan eri lähtökohdista kuin etelässä ja ankarammin. Etelässä kelpaa lähes kaikki. Toisaalta siellä musiikkityyli on vieras ja varsinkin eri alan muusikot voivat väheksyä "lollottelua" (nainen, muusikko, muu Suomi)

Toisessa näkökulmassa kansanmuusikon ammatilliseen arvostukseen vaikuttavina tekijöinä mainittiin muusikon osaaminen ja ammattitaito sekä koulutus.

Ammatillinen tinkimättömyys, laaja-alaisuus ja -katseisuus sekä osaaminen. Ihan kuin missä tahansa muussa työssä – korkeatasoisuus (nainen, kansanlaulaja, muu Suomi)

Hyvä koulutus, yleensä arvostetaan Sibelius-Akatemian nimeä (nainen, opiskelija, pääkaupunkiseutu)

Perinteenkantajia jossain määrin arvostetaan, kansanmuusikoiden taso on 10 vuoden aikana myös huomattavasti noussut, mikä taas parantaa arvostusta muiden muusikoiden keskuudessa (mies, opettaja/muusikko, muu Suomi)

Tietoisuuden lisääntyminen, cross over -projektit, ammatillinen pätevyys, huippuosaaminen (mies, harrastaja, muu Suomi)

Vastaajien arvioihin kansanmuusikon ammatillisesta arvostuksesta näyttäisi kiinteästi liittyvän luottamus omaan osaamiseen ja kyky toimia määrätietoisesti tavoitteiden saavuttamiseksi. Epävarmoissa tilanteissa toimivan muusikon asemaa on Eero Heinonen kuvaillut seuraavasti:

”Musiikin opiskelu, ammattimuusikoksi tuleminen... pysähtyessäni ajattelemaan tähän prosessiin ryhtyvää nuorta taiteilijaa – sillä taiteilija hän on jo päätöksen tehdessään – tunnen suurta ihailua ja kunnioitusta. Nykyaikana se on rohkeutta ja sankaruutta vaativa tie.

En tarkoita tällä nyt sitä ”epävarmuutta”, josta minua monelta taholta varoitettiin alalle ryhtyessäni, sillä muusikoiden sosiaalinen status ja rahallinen turvallisuus yksilö- ja yhteisötasolla ovat kuitenkin muuttuneet muutamassa kymmenessä vuodessa ratkaisevasti, vaikka parantamisen varaa vielä onkin. Tarkoitan sitä psyykkistä prosessia, minuuden matkaa, jossa ihminen vuodesta toiseen joutuu kohtaamaan itselleen uhkaavia tilanteita – silloinkin kun jo varhain lapsena syntynyt rakkaus musiikkiin ja sen tuottamiseen säilyy.” (Heinonen 1995: 133.)

Arvostusta kokivatkin saavansa juuri ne, joille jatkuvasta kamppailusta omien ammatillisten ambitioiden saavuttamiseksi on tullut realiteetti. He käyvät tätä kamppailua saavuttaakseen kansanmusiikin kentällä arvokasta sosiaalista ja symbolista pääomaa.

Ammattilaiset eivät koe saavansa tarpeeksi arvostusta kansanmuusikon työlleen, koska kansanmusiikin yleinen arvostus on vähäistä sen oman piirin ulkopuolella. Vastaajien mukaan kansanmusiikkiin suhtaudutaan usein enemmänkin harrastuksena ja hauskanpitoa kuin ansioihin tähtäävänä toimintana. Tämä näkyy esimerkiksi pieninä esiintymispalkkioina.

En osaa sanoa; kansanmusiikilla on negatiivinen sävy. Uudet nuoret ammattilaiset eivät halua liikutella yleisömassoja vaan pitävät homman pienissä piireissä. Näin ite uudistusmielisenä on aika rankkaa, kun ammattikoulutuksen saaneet eivät ryhdy rintamaan, vaan ovat periaatteessa vastaan suuntauksia, jotka tulevat akatemian ulkopuolelta (mies, opiskelija, muu Suomi)

Koska alalla on paljon harrastajia, jotka myös esiintyvät, vieläpä usein ilmaiseksi, johtaa tämä siihen, että usein töistä tarjotulle palkkiolle ei voi kuin itkeä tai nauraa. Ihmiset eivät ymmärrä, että tällä työllä pitäisi elää. Tällaisessa tapauksessa en koe saavani työlleni arvostusta (nainen, muusikko, muu Suomi)

Sitä joutuu aina selittelemään ja olen monasti havainnut epäilyä ja ennakkoluuloja – kansanmusiikin tekeminen kai ylipäätään on vähän

epäilyttävää ja "naurettavaa". Jotkut "pelkäävät", olen vieraasta maailmasta, ihmiset eivät tiedä kuinka suhtautua. Paljon ennakkoluuloja ja toisaalta joskus sellaista omituista "jalustalle nostamista" (nainen, muusikko, muu Suomi)

Kansanmusiikin jääminen kulttuurijulkisuudessa marginaaliin voi osaltaan johtua kentän heterogeenisestä luonteesta. Samanaikaisesti vaikuttavat mielikuvat perinteisestä ja uudesta kansanmusiikista tekevät myös yhtenäisen kansanmusiikin kuvan muodostamisen vaikeaksi.

Kansanmusiikin ammattilaisten kokemukset ammattinsa arvostuksesta ja näkemykset arvostuksen lisäämisestä olivat samansuuntaisia kuin jazzmuusikoilla, jotka kokivat saavansa arvostusta ammatilleen kollegoilta ja 'jazzia ymmärtävältä' yleisöltä. Koulutus nostaa muusikoiden tasoa ja menestyminen ulkomailla lisää arvostusta. Osa vastanneista piti jazzmuusikon ammatin arvostusta heikkona yleisön, konsertti- ja festivaalijärjestäjien sekä erityisesti kulttuurihallinnon ja järjestöjen taholta. Jazzmuusikkoja ei nähdä vakavasti otettavina taiteilijoina, vaan viihdyttäjinä. Arvostuksen puutteen vastaajat katsoivat ilmenevän myös alhaisena palkkatasona, huonoina konserttitiloina ja esiintymistilaisuuksien vähäisyytenä. (Kaakkunen 2001: 20.)

Suomalainen jazzelämä oli vastaajien mielestä aktiivista, mutta hieman sisäänpäin kääntynyttä pienten piirien toimintaa. Soittajien ja koulutuksen tasoa jazzmuusikot pitivät hyvänä. Yleisön vähäisyys nähtiin ongelmaksi nykyisten ja oppilaitoksista valmistuvien muusikoiden työllistymisen kannalta etenkin tulevaisuudessa. Esiintymistilaisuuksia ei ole tarpeeksi ja ne painottuivat liikaa pääkaupunkiseudulle. Erityisesti alalle kaivattiin ammattimaisempaa manageri- ja ohjelmatoimintaa. Lisäksi jazzin markkinointia ja vientiä tulisi kehittää. Yleisen asenteen ja kiinnostuksen parantamisen muusikot katsoivat vaativan lisäksi jazzin näkyvyyden lisäämistä tiedotusvälineissä. (Kaakkunen 2001: 21–28.)

Kansanmusiikin tuotanto

Kansanmusiikin arvostukseen ammattina vaikuttaa sen saama julkisuus. Sen saavuttamiseksi on käytettävissä useita toisiaan tukevia tiedonvälityskanavia, joista yleisimpiä ovat ohjelma- ja äänitetuotanto. Niiden merkitys kansanmusiikin tuomisessa yleisön tietoisuuteen esiintymistilaisuuksien ja levyjen kautta on tärkeä, etenkin mikäli tavoitteena on paikallista laajempi kuulijakunta.

Suuri osa vastaajista ei kuitenkaan ollut henkilökohtaisesti mukana kansanmusiikin tuotannon millään kysytyllä osa-alueella. Kaksi viidesosaa ilmoitti työskentelevänsä ja seitsemän prosenttia oli aiemmin työskennellyt äänitetuotantoon liittyvissä tehtävissä. Ohjelma-

tuotannossa työskenteli joka kolmas kansanmusiikin ammattilainen. Muilla tuotannon osa-alueilla, kuten kustannus-, julkaisu- ja jakelutoiminnassa tai markkinoinnissa työskenteli noin joka neljäs tai viides vastannut. (Taulukko 28.)

Ammattiryhmistä muusikot olivat selvästi muita yleisemmin mukana etenkin äänitetuotannossa, mutta myös ohjelmatuotannossa ja kustannustoiminnassa. Kysymykseen vastanneista miehistä noin kaksi kolmasosaa työskenteli kansanmusiikin äänitetuotantoon ja kaksi viidesosaa ohjelmatuotantoon liittyvissä tehtävissä. Sen sijaan naisista äänitetuotannossa vastasi työskentelevänsä vain joka neljäs ja ohjelmatoiminnan parissa joka viides. Miehistä noin joka kolmas työskenteli myös muilla tuotannon osa-alueilla, mutta naisista vain runsas kymmenesosa. (Taulukko 28.)

Taulukko 28. Kansanmusiikin tuotantoon liittyvissä tehtävissä työskentelevät ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan

Tuotantoalue	Muusikot %	Opettajat %	Opiskelijat & muut %	Naiset %	Miehet %	Pääkaupunkiseutu %	Muu Suomi %	Kaikki %
Ohjelmatuotanto	37,2	19,5	26,7	20,0	40,8	20,8	34,8	28,9
Äänitetuotanto	58,1	24,4	33,3	26,2	59,2	31,3	47,0	40,4
Kustannustoiminta	30,2	17,1	13,3	13,8	30,6	16,7	24,2	21,1
Julkaisu- toiminta	27,9	24,4	6,7	15,4	28,6	10,4	28,8	21,1
Jakelutoiminta	18,6	12,2	16,7	6,2	28,6	12,5	18,2	15,8
Markkinointi	27,9	19,5	26,7	15,4	36,7	20,8	27,3	24,6
Muu	2,3	7,3	6,7	1,5	12,2	6,3	4,5	5,3
n	43	41	30	65	49	48	66	114

Muualla Suomessa kansanmusiikin tuotantoon liittyvissä tehtävissä työskenteleminen oli yleisempää kuin pääkaupunkiseudulla. Tämä koski kaikkia tuotannon osa-alueita, mutta ohjelma- ja äänitetuotannon lisäksi erityisesti julkaisu- ja jakelutoimintaa. Osittain taustalla vaikuttaa opiskelijoiden sijoittuminen pääkaupunkiseudulle ja opiskelijoiden vastaukset heijastuvat myös tuotannon piirissä työskentelevien naisten vähäiseen osuuteen.

Saatujen vastausten perusteella kansanmusiikin tuotantoon liittyvissä tehtävissä työskentely ei ammattilaisten keskuudessa ollut yleistä. Tästä huolimatta hyvin yksimielisesti ammattiryhmästä, sukupuolesta tai asuinalueesta riippumatta tuotantoa sen kaikilla osa-alueilla pidettiin liian vähäisenä. Vastanneiden mielestä etenkin kansanmusiikin markkinointia, jakelutoimintaa ja ohjelmatuotantoa on Suomessa liian vähän. Ainoastaan äänitetuotannon määrä oli useim-

pien mielestä riittävä, vaikka liian vähäisenä sitäkin piti kaksi viidesosaa vastanneista. (Taulukko 29.)

Taulukko 29. Kansanmusiikin tuotannon riittävyys Suomessa kyselyyn vastanneiden mielestä (n=116)

Tuotantoalue	Liian vähän	Riittävästi	Liikaa	Ei osaa sanoa
Ohjelmatuotanto	78,4	12,9	–	8,6
Äänitetuotanto	40,5	46,6	2,6	8,6
Kustannustoiminta	49,1	31,9	0,9	15,5
Julkaisutoiminta	63,8	22,4	0,9	11,2
Jakelutoiminta	83,6	7,8	0,9	5,2
Markkinointi	85,3	5,2	1,7	5,2
Muu	0,9	–	–	2,6

Noin kaksi kolmasosaa muusikoista sekä miehistä työskenteli kansanmusiikin tuotantoon liittyvissä tehtävissä. Näiden ryhmien näkemykset poikkesivat yleisestä linjasta siten, että yli puolet vastanneista piti äänitetuotantoa riittävänä. Lisäksi muusikoista seitsemän prosenttia ja miehistä kuusi prosenttia oli sitä mieltä, että äänitetuotanto on liikaa. Lähes puolet muusikoista katsoi myös kustannustoiminnan riittäväksi. Muualla Suomessa asuvien vastauksissa oli pääkaupunki-seutua hieman enemmän niitä, joiden mielestä ohjelma-, kustannus- ja jakelutoimintaa on riittävästi. Vastausten mukaan näillä tuotannon osa-alueilla, etenkin kustannus- ja jakelutoiminnassa, työskentelevien osuus olikin muualla Suomessa selvästi suurempi kuin pääkaupunki-seudulla.

Vastauksissa korostuivat useat toivottavat kehityssuunnat kansanmusiikin tuotannolle Suomessa. Keskeisessä asemassa olivat näkemykset, joiden mukaan kansanmusiikin tuotannon tulisi olla entistä ammattimaisempaa, kansanmusiikin yleistä näkyvyyttä ja julkaisuutta tulisi lisätä, samoin kuin markkinointia.

Jazzliiton kaltainen ammattilaisten organisaatio joka markkinoisi ja organisoisi kiertueita olisi tarpeen (nainen, muusikko, muu Suomi)

Ammattimaiseksi, tekijöitä puuttuu, niitä ei ole, valjastetaan markkinat kansanmusiikille. Vanhanaikaista mummon kansanmusiaa on turha myydä, panostetaan nuoriin ja uudistusmielisyyteen (mies, opiskelija, muu Suomi)

Erityisen kipeästi tarvittaisiin keikkamyymiä, managereita, ohjelmatöimistöjä jotka myisivät artisteja. Kaupalliset levy-yhtiöt saisivat kiinnostua kansanmusiikin julkaisemisesta ja markkinoinnista (mies, opiskelija, pääkaupunkiseutu)

Markkinointi on pullonkaula. Kun radioasemat eivät soita levyjä, eikä televisio ole kiinnostunut esittelemään kansanmusiikkibändejä ja -artistejä, keikoilla yleisö tulee jatkuvasti kyselemään, miksi tällaista musiikkia ei kuule mistään (mies, muusikko/yrittäjä, muu Suomi)

Få bevarat olika stilar – likriktning är dålig, svårt att få ut skivor på marknaden om man ej hör till ett stort skivbolag, låtar spelas alltför sällan i radion, vet inte vart musikvideon skall sendas, distributionen skall jag inte sköta men skivbolaget klarar det inte (nainen, opettaja, muu Suomi)

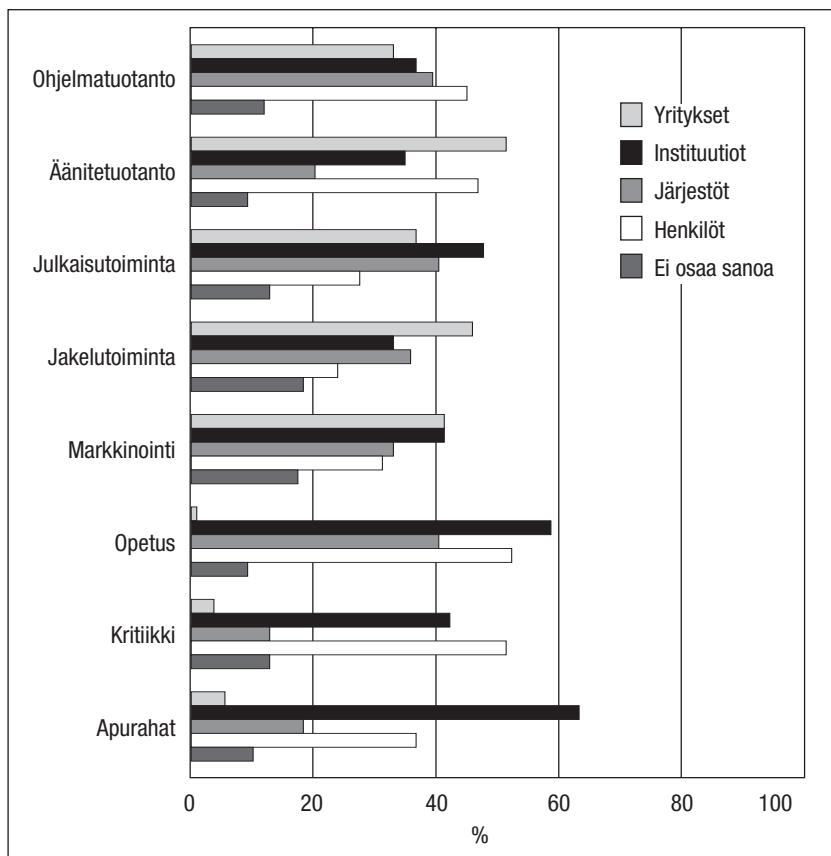
Kansanmusiikin kenttää luonnehtii edelleen suureksi osaksi tuotannollinen jäsentymättömyys. Tuotantorakenteiden epätasainen kehitys taas on johtanut siihen, että muusikoilla, joilla on kentällä tarvittavaa sosiaalista ja symbolista pääomaa, on myös suurimmat edellytykset hyötyä olemassa olevista tuotantorakenteista.

Kansanmusiikissa, kuten muillakin yhteiskunnan alueilla, on yhteisöjä, instituutioita ja henkilöitä, jotka toiminnallaan vaikuttavat kansanmusiikin eri osa-alueilla ja ohjaavat kehitystä. Ammattilaisilta kysyttiin heidän käsitystään keskeisistä vaikuttajista myös muilla kuin kansanmusiikin tuotannon alueilla. Vastausvaihtoehtoja täydennettiin antamalla yrityksistä esimerkkeinä levy-yhtiöt, ohjelmatoimistot ja musiikkikustantajat. Instituutioiden kohdalla mainittiin taidehallinto, säätiot ja rahastot sekä lehdistö ja muut tiedotusvälineet. Järjestöt rajattiin kansanmusiikkijärjestöihin ja -yhdistyksiin, koska selvityksessä on kyse kansanmusiikin ammattilaisista.

Vastanneiden enemmistön mielestä yritysten vaikutus on keskeistä äänitetuotannossa. Opetusta hallitsevat instituutiot ja henkilöt, kritiikkiä henkilöt ja apurahoja instituutiot. Useimpien vastaajien mielestä henkilöt ovat keskeisiä vaikuttajia myös ohjelmatuotannossa. Instituutioiden vaikutus on keskeistä myös sekä julkaisutoiminnassa että yritysten ohella markkinoinnissa. Samoin useimmissa vastauksissa yritysten katsottiin olevan jakelutoiminnan keskeisiä vaikuttajia. Järjestöt oli ainoa kansanmusiikin toimija jonka vaikutus ei tullut vastauksista esiin yhtä selvästi. Tästä huolimatta kaksi viidesosaa vastaajista piti niiden vaikutusta keskeisenä niin opetuksessa, julkaisutoiminnassa kuin ohjelmatuotannossa. (Kuvio 8.)

Ammattilaisten mielestä instituutiot ovat keskeisimpiä vaikuttajia useilla kansanmusiikin osa-alueilla. Tällöin myös toiminnan ja asioiden koetaan usein henkilöityvän ja henkilöt nähtiinkin merkittävinä vaikuttajina samoilla osa-alueilla instituutioiden kanssa. Selkeimmin tämä tuli esiin opetuksen, kritiikin ja apurahojen kohdalla, mutta lisäksi kansanmusiikin äänite- ja ohjelmatuotanto ovat vahvasti henkilöityneitä.

Kuio 8. Ammattilaisten mielestä keskeisimpien vaikuttajatahojen merkitys kansanmusiikin tuotannon osa-alueilla (n=109)

Järjestöt vastaajat katsoivat keskeisiksi vaikuttajiksi juuri ammattilaisille taloudellisesti tärkeillä osa-alueilla, kuten ohjelmatuotannossa sekä julkaisu- ja jakelutoiminnassa. Yritysten merkitys nousi selkeimmin esiin ainoastaan jakelutoiminnassa. Joidenkin vastausten mukaan yritysten vaikutus ulottuu myös opetukseen, kritiikkiin ja apurahiin.

Henkilöiden korostunut merkitys vaikuttajina on tyypillistä suhteellisen pienessä yhteisössä, jossa henkilövoimavarat ovat rajalliset. Kansanmusiikin kentällä tämä koskee niin järjestöjä kuin instituutioita, mutta myös tuotannosta vastaavat yritykset ovat yleensä yhden henkilön aktiivisuuden varassa. Tehtävät ja vastuu kerääntyvät samoille osaaville ja asiasta kiinnostuneille henkilöille. Heidän vaikutuksensa ulottuu samanaikaisesti monille osa-alueille ja nämä henkilöt toimivat portinvartijoina, joiden näkemykset ja arviot ovat ratkaisevia kansanmusiikin julkaisuuskuvan ja tulevaisuuden kannalta.

Suomen kaltaisessa pienessä maassa tietyillä kulttuurin kentillä kuten kansanmusiikissa institutionaalinen valta ja yksittäisten henki-

löiden valta limittyvät usein niin, että niiden välillä on mahdotonta tehdä eroa. Seurauksena tästä saattaa olla esimerkiksi se, että instituutioissa tehtyjä päätöksiä arvioidaan yksilötason päätöksinä. Tämän seurauksena henkilökohtaisilla suhteilla arvioidaan olevan enemmän merkitystä esimerkiksi apurahapäätöksiä tehtäessä kuin niillä itse asiassa on.

Järjestötoiminta

Kansainvälisesti verrattuna suomalaisten taiteilijoiden järjestäytymisaste on ollut korkea. Viime vuosina etenkin nuorten ja uusia taiteenaloja edustavien taiteilijoiden keskuudessa kiinnostus valtakunnallisiin taiteilijajärjestöihin näyttäisi olevan vähenemässä. Taiteilijat kuitenkin tarvitsevat järjestöjen tukea esimerkiksi verotuksen, sosiaaliturvan ja tekijänoikeuden usein monimutkaisissa kysymyksissä. Useilla järjestöillä on edelleen merkittävä rooli taidehallintojärjestelmässä, ja järjestäytyminen tuo näkyvyyttä ja sananvaltaa valtion apurahoja ja avustuksia jaettaessa. (Karttunen 2004: 18.)

Suomessa on kuusi valtakunnallista kansanmusiikkijärjestöä. Niistä suurimpaan, Suomen Kansanmusiikkiliittoon kuuluu 18 maakunnallista kansanmusiikkiyhdistystä. Pelimannikillan jäsenenä ovat yksittäiset pelimannit ja yhtyeet, Kanteleliitossa kanteleyhtyeet ja Suomen Harmonikkaliitossa harmonikkayhtyeet. Finlands svenska spelmannsförbundin jäsenenä ovat pääasiassa kansanmusiikkiyhtyeet. Lisäksi Kansanmusiikin Keskusliitto kokoaa yhteen kaikki valtakunnalliset kansanmusiikki- ja kansantanssijärjestöt. Kaikki järjestöt ovat luonteelta harrastajajärjestöjä, jotka ovat suuntautuneet kansanmusiikkiharrastuksen edistämiseen ja toimimaan harrastajien etujärjestöinä. Niiden tehtäviin ei kuulu kansanmusiikin ammattilaisten edunvalvonta.

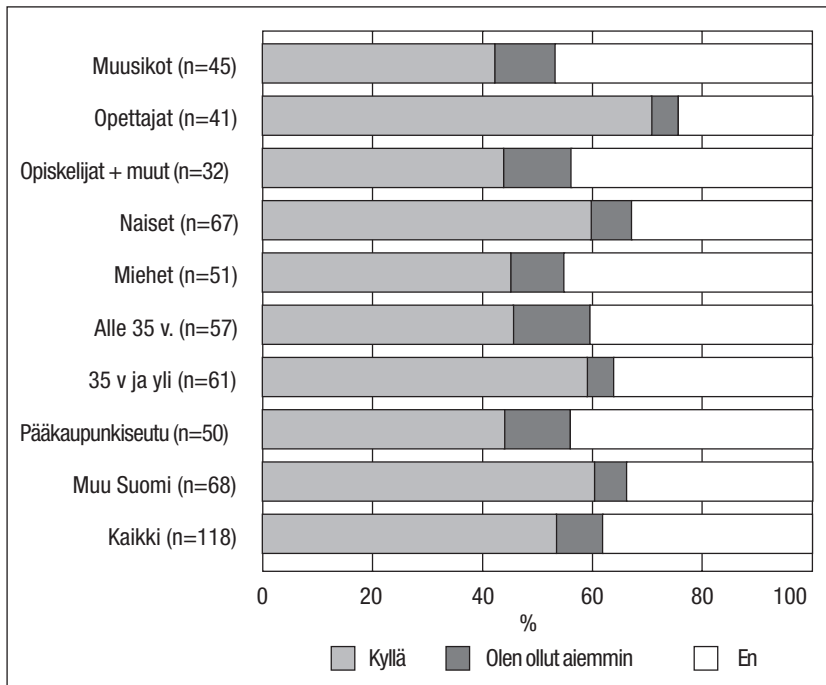
Maakunnallisten yhdistysten ohella yhdistysrekisteristä ja internetistä löytyy kaikkiaan lähes 90 suomalaista, suomenruotsalaista ja saamelasta kansanmusiikkijärjestöä. Suomen Kansanmusiikkiliitossa on noin 90 kannattajajäsentä, mutta 18 maakunnallisen yhteisöjäsenen kautta siihen kuuluu noin 3500 henkilöä. Kanteleliiton jäsenmäärä on noin 900 henkilöä. Kaikkien kansanmusiikkijärjestöjen kokonaisjäsenmäärästä, jäsenistön ikä- ja sukupuolirakenteesta tai sijainnista ei ole saatavissa tarkkoja tietoja.

Kaikille vastanneille käsite kansanmusiikkijärjestö ei ilmeisesti ollut aivan yksiselitteinen, sillä kysyttäessä tarkemmin järjestön nimeä, vastauksissa mainittiin myös opettajajärjestöjä sekä musiikin yleisjärjestöjä. Kysymyksessä tarkoitettuihin kansanmusiikkijärjestöihin ilmoitti kuuluvansa 53 prosenttia kyselyyn vastanneista. Lisäksi vajaa kymmenesosa oli ollut jäsenenä aiemmin. Kaikkiaan vastanneet ni-

mesivät noin 40 järjestöä, joista Suomen Kansanmusiikkiliitto ja Kan-teleliitto olivat selvästi yleisimmät, vaikka Suomen Kansanmusiikki-liiton jäsenyys on mahdollista ensisijaisesti jäsenjärjestöjen kautta. Kahteen tai useampaan kansanmusiikkijärjestöön kuuluminen ei ollut yleistä.

Opettajat olivat järjestäytyneet aktiivisimmin. Heistä vain joka neljäs ei ollut minkään kansanmusiikkijärjestön jäsen, kun muusikoista lähes puolet ja opiskelijoista ja kansanmusiikin muista ammattilaista kaksi viidesosaa ei kuulunut alan järjestöihin. Vanhemmat, 35 vuotta täyttäneet, ammattilaiset olivat paremmin järjestäytyneet kansanmu-siikin järjestöihin kuin vuoden 1970 jälkeen syntyneet. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Kansanmusiikin ammattilaisten jäsenyys kansanmusiikkijärjes-töissä ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan

Naisten järjestäytymisaste oli suurempi kuin miesten ja myös muualla Suomessa asuvien ryhmässä kansanmusiikkijärjestöihin kuuluneiden osuus oli huomattavasti suurempi kuin pääkaupunkiseudulla asuvien. Sen sijaan pääkaupunkiseudulla asuvista joka kolmas oli aktiivisesti mukana järjestötoiminnassa, kun muualla Suomessa asuvista heitä oli neljäsosa vastanneista.

Kaikista vastanneista vajaa kolmasosa oli aktiivisesti mukana järjestötoiminnassa ja joka kymmenes oli ollut aiemmin. Naisten ja opettajien ryhmässä järjestöaktiivien osuus oli suurin. Järjestötoiminnassa

mukana olevien osuus oli pienin miesten ryhmässä, mutta lähes viidesosa ilmoitti olleensa aiemmin jonkin kansanmusiikkijärjestön aktiivijäsen. Vastanneet toimivat tai olivat toimineet aiemmin yleensä sen järjestön hallituksessa jonka jäsenenä he olivat.

Kansanmusiikkijärjestöjen ohella noin puolet vastanneista oli myös jonkin muun musiikkijärjestön jäsen. Näiden järjestöjen jäsenyys oli yleisintä muusikoiden keskuudessa. Heistä lähes kaksi kolmasosaa kuului myös johonkin muuhun kuin kansanmusiikkijärjestöön ja opettajistakin lähes puolet. Useimmat muusikot ilmoittivat olevansa jäsenenä Suomen Muusikkojen liitto ry:ssä, Teosto ry:ssä, Gramex ry:ssä tai Elvis ry:ssä. Opettajien yleisin järjestö oli Suomen Musiikin Opettajien Liitto ry. (Kuvio 9.)

Muusikoiden sekä miesten jäsenyys jossakin muussa kuin kansanmusiikkijärjestössä oli selvästi yleisempää kuin muissa tarkastelun kohteena olleissa ryhmissä. Opiskelijoiden ja kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivien ammattilaisten sekä naisten ja pääkaupunkiseudulla asuvien keskuudessa muiden järjestöjen jäsenyys oli puolestaan vähäisempää. Yli puolet alle 35-vuotiaista vastanneista ei kuulunut mihinkään kansanmusiikkijärjestöjen ulkopuoliseen musiikkijärjestöön. Ennen vuotta 1970 syntyneistä vajaa kaksi viidesosaa ei myöskään ollut mihinkään kansanmusiikkijärjestöjen ulkopuolisen musiikkijärjestön jäsen, mutta heistä noin 12 prosenttia oli aiemmin ollut jonkin muun kuin kansanmusiikkijärjestön jäsen. (Kuvio 10.)

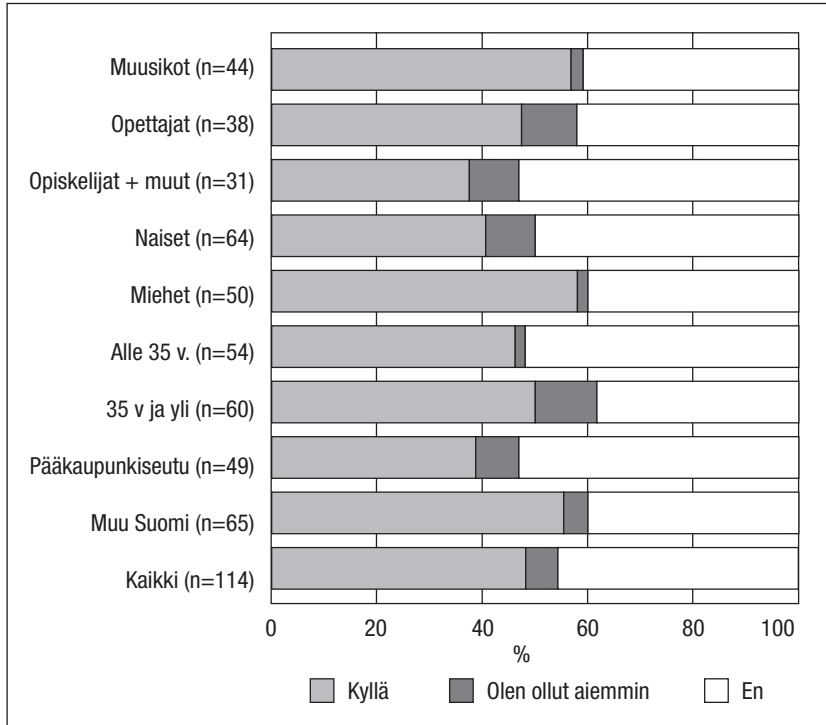
Kansanmusiikkijärjestöihin kuuluneista noin joka neljäs oli jäsenenä myös muissa musiikkijärjestöissä ja viidesosa vastanneista ei kuulunut mihinkään musiikkijärjestöön. Noin viidesosa muusikoista, naisista sekä opiskelijoista ja muista kansanmusiikin ammattilaisista ei ollut minkään musiikkijärjestön jäsen. Muusikoista viidesosa kuului sekä kansanmusiikkijärjestöön että johonkin muuhun musiikinalan järjestöön.

Sen sijaan opettajista ainoastaan 15 prosenttia ei kuulunut järjestöihin lainkaan, mutta runsas kolmasosa oli jäsenenä sekä kansanmusiikki- että muissa musiikkijärjestöissä. Useampaan järjestöön kuulumisen kansanmusiikkijärjestöjen ohella oli naisten keskuudessa miehiä yleisempää. Samoin muualla Suomessa asuvien samanaikainen jäsenyys kansanmusiikki- ja muissa musiikkijärjestöissä oli yleisempää kuin pääkaupunkiseudulla. Opiskelijoiden sijoittuminen pääkaupunkiseudulle näkyy kaikissa järjestöjäsenyyttä koskevissa vastauksissa alueen järjestäytymisastetta alentavasti.

Kansanmusiikkijärjestöjen merkityksen oman muusikon työn kannalta enemmistö vastanneista katsoi vähintään tärkeäksi. Joka kolmas kansanmusiikin ammattilainen arvioi järjestöjen merkityksen erittäin tärkeäksi. Ainoastaan runsas viidesosa ei pitänyt järjestöjä lainkaan tärkeänä. Opiskelijoista ja muissa tehtävissä toimivista ammattilaisista, opettajista, miehistä sekä pääkaupunkiseudulla asuvista noin kol-

masosa näki kansanmusiikkijärjestöjen merkityksen melko tärkeänä. Järjestöjä ei pitänyt lainkaan tärkeänä oman muusikon työn kannalta neljäsosa muusikoista ja opettajista, muualla Suomessa asuvista sekä naisista.

Kuutio 10. Kansanmusiikin ammattilaisten jäsenyys muissa musiikkijärjestöissä ammattiryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan

Vastanneiden mielestä kansanmusiikkijärjestöt ovat tärkeitä alan tiedotuksen, markkinoinnin ja yleensä kansanmusiikin tunnetuksi tekemisen kannalta. Järjestöt tavoittavat sekä ammattilaiset että harrastajat. Niiden kautta yksittäiset ammattilaiset voivat verkostoitua ja yhteistyö tuo paremmin näkyvyyttä ja uskottavuutta alalle. Järjestöt ovat tärkeitä tapahtumien, esiintymis- ja koulutustilaisuuksien organisoinnissa ja rahoituksen järjestämisessä. Siten ne toimivat myös työllistäjinä.

Ne, joiden mielestä kansanmusiikkijärjestöjen merkitys oman muusikon työn kannalta ei ollut lainkaan tärkeää katsoivat järjestöjen keskittyvän liikaa harrastustoimintaan. Monille vastaajille oma aktiivisuus oli tuonut järjestöjä paremmin työtilaisuuksia. Nykyisiltä järjestöiltä kaivattiin myös apua lakiasioissa, tietoja työpaikoista ja -tilaisuuksista ja niiden toivottiin paneutuvan enemmän alan epäkohtien

parantamiseen. Kansanmusiikin ammattilaisille kaivattiin esimerkiksi Suomen Jazzliitto ry:n tapaista omaa järjestöä.

Yleisesti järjestöjen merkitys kansanmusiikille ja -muusikoille arviointiin selvästi paremmaksi kuin oman työn kannalta. Kolmasosa vastanneista piti järjestöjä erittäin tärkeänä ja vain runsaan neljän prosentin mielestä ne eivät olleet lainkaan tärkeitä. Muusikoiden ryhmässä oli vähiten niitä jotka katsoivat järjestöjen toiminnan erittäin tärkeäksi, ja vastaavasti eniten sellaisia vastauksia joissa järjestöjä ei pidetty lainkaan tärkeinä.

Kansanmusiikkijärjestöjä ammattilaiset pitivät erittäin tärkeinä harrastajille, mutta yksittäisen ammattilaisen toiminnan kannalta konkreettinen merkitys jää vähäisemmäksi ja sitä on vaikea todentaa. Alan edustamisella ja tunnetuksi tekemisellä ei koettu olevan suoraa ja välitöntä vaikutusta kansanmusiikin ammattilaisen työllistymiseen. Vastausten mukaan kansanmusiikkia esitetään ja tuotetaan ilman järjestöjäkin, mutta ne mahdollistavat monipuolisemman harrastus-, koulutus- ja festivaalitoiminnan. Lisäksi yhteistoiminta tuo mukanaan laajemmat kontaktit ja vaikutteiden leviämisen. Järjestöjä tarvitaan luomaan alalle uskottavuutta ja edustamaan kansanmusiikkia julkisuudessa. Ongelmiksi koettiin niiden pienuus ja hajanaisuus sekä kykenemättömyys vastata riittävän nopeasti kansanmusiikissa tapahtuviin muutoksiin.

Institutionaalisina toimijoina kansanmusiikkijärjestöt näyttäytyvät suomalaisen kansanmusiikin kentällä tietyllä tapaa hahmottomina. Järjestöjen käyttämä valta tunnustetaan kyllä vastauksissa, mutta ne rakenteet, joiden kautta tämä vallankäyttö tapahtuu, eivät ole selkeästi jäsentyneitä. Kolmannen sektorin toimijoille tämänkaltaisen jäsentymättömyys on ominaista ja kansanmusiikin kenttä heijastaa siis yleisempää ilmiötä. Samanaikaisesti käsitykset kansanmusiikkijärjestöjen merkityksestä kuitenkin ilmaisevat myös useiden kansanmusiikin ammattilaisten sitoutumista järjestötoimintaan sekä luottamusta järjestöjen vaikuttavuuteen kansanmusiikin kentällä ja yhteiskunnassa laajemminkin.

Asetelma 4. Vastaajien arvioita kansanmusiikkijärjestöjen merkityksestä muusikon työnsä kannalta

erittäin tärkeää

- järjestöjen kautta leviää tietoa kansanmusiikista yhteiskunnassa
- järjestöt olisivat yhteydessä kansanmuusikoihin, auttaisivat lakipykälissä, ilmoittasivat tulevista työpaikoista jne
- saataisiin asiat selviksi

melko tärkeää

- det är viktigt att kunna utbyta information och att kunna påverka i folk-musikalisk riktning
- järjestötyön näkyvyys, kontaktit

- järjestävät tapahtumia ja tilaisuuksia, mainontaa ja pr-työtä, tutkimus, julkaisut, äänitteet jne.
- järjestöt näyttävät olevan uskottavampia kun haetaan tukirahoja töitten toteuttamiseksi (produktiot, leirit, kurssit, vuokrat, palkat)
- järjestöt toimivat ruohonjuuritasolla ja ovat kosketuksissa parhaiten yksittäisiin pelimanneihin ja saa myös näkyvyyttä paremmin

tärkeää

- järjestöt antavat oman panoksensa kansanmusiikin harrastustoimintaan ja ovat tärkeitä toimijoita mm. tapahtumajärjestäjinä jne.
- järjestöt organisoivat sekä keikka- että opetustilaisuuksia
- luovat esiintymistilaisuuksia, kursseja
- niiden kautta voi joskus tapahtua jotain (tosin harvoin), kansanmusiikki-liitto on työllistänyt kaksi kertaa v. 1980 ja 2004

ei lainkaan tärkeää

- itse saa nykyään tehdä lähes kaikki
- jostain syystä folkrockia vierastetaan puhdashenkisissä kansanmusiikki-piireissä
- järjestöt keskittyneet harrastustoiminnan ylläpitämiseen, ammattilaisille niistä ei ole mitään hyötyä
- järjestöt keskittyvät kokemukseni mukaan harrastetoimintaan
- järjestöt työllistävät kyllä mutta eivät rahasta
- kansanmusiikin parissa toimivien henkilöiden joukko on suhteellisen pieni, joten omalla aktiivisuudella saavuttanee lähes saman tuloksen kuin järjestöjen avittamana

Yhteenveto

Kansanmusiikin ammattilaiset ovat pieni ryhmä sekä kansanmusiikin kentällä että koko musiikkikulttuurissa. Sen vahvuudet ja ongelmat näyttäytyvät pääosin samanlaisina kuin muillakin musiikin marginaalialueilla. Ammattimaisen kansanmusiikin näkyvin osa on Suomessa valtaväestön määrittämää ja se hallitsee niin alan koulutuska-
navia kuin julkisuutta. Perustietoja kansanmusiikin kentällä toimivista kieli- ja kulttuurivähemmistöistä, kuten saamelaisia, romaneja ja maahanmuuttajia edustavista ammattimuusikoista, on vaikeasti saatavissa.

Tämän tutkimuksen perusteella tyypillinen kansanmusiikin ammattilainen on ennen vuotta 1970 syntynyt pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuva suomenkielinen ja usein naispuolinen muusikko. Hän on ollut ammattilaisena lähes 13 vuotta ja suorittanut akateemisen loppututkinnon vuoden 1989 jälkeen Sibelius-Akatemiassa. Etenkin muusikoille on ominaista työllistymisen ja toimeentulon epävarmuudesta johtuva alhainen tulotaso. Lisäansioita on usein hankittava sekä kansanmusiikin ulkopuolelta että opettamalla, mutta myös tekemällä ajoittain kokonaan ei-taiteellista työtä. Se oli kuitenkin harvinaisempaa kuin taiteilijoilla yleensä. Miesten keski-ikä on jonkin verran naisia korkeampi ja miehillä opinnot ovat naisia useammin kesken. Kansanmusiikin soittajana ammattilainen hallitsee haitarin lisäksi yleensä viulun sekä kanteleen. Miehillä kitara on kannelta yleisempi soitin ja laulajia on vähemmän kuin naisten joukossa.

Kyselyyn vastanneiden ammattilaisten omien näkemysten perusteella ammatti-identiteetti määrittyy toisaalta toimeentulon kautta, toisaalta korostetaan koulutuksen ja osaamisen merkitystä. Koke-
muksen myötä saatua osaamista pidetään yhtä arvokkaana kuin muodollista koulutusta. Ammattilaiselta voidaan kuitenkin edellyttää tiettyä osaamisen tasoa, ja suhtautuminen kansanmusiikkiin on vakavaa työtä ja toimeentulon hankintaa. Harrastajalle sallitaan kansanmusiikin tekeminen vain omaksi ja muiden iloksi. Kokonaisuutena kansanmusiikin ammattilaisten ammatti-identiteetti rakentuu suhteessa useisiin erilaisiin työllistymistapoihin ja työtehtäviin.

Kansanmusiikin ammattilaiset, etenkin naiset, ovat hyvin koulutettuja. Monilla muilla musiikin osa-alueilla koulutusta on ollut saatavissa paljon kauemmin, mutta kokonaisuudessaan musiikki on säily-

nyt hyvin miesvaltaisena taiteen alana. Perinteisten orkesterimuusikon tai pianonsoiton opettajan ammattien rinnalle kansanmusiikin koulutus on avannut naisille uusia mahdollisuuksia muusikon ammattiin niin kansanmusiikin kuin laajemmin myös koko populaarimusiikin alueella.

Kansanmusiikin alueella koulutuksen vaikutus näkyikin selkeästi ammattilaisten ikä- ja sukupuolijakaumassa. Merkittävin ero muihin säveltaiteen ammattilaisiin, musiikillisten ominaispiirteiden ohella, oli naisten suuri osuus myös muusikkona toimivien ammattilaisten ryhmässä. Ammattilaisena toimivista kansanmuusikoista naisten osuus oli yli kaksi viidesosaa. Muusikkojen osuus on kasvanut vuosina 1966–1975 syntyneiden naisten ikäryhmissä ja tätä nuorempien keskuudessa kansanmusiikin naisopiskelijoiden osuus on kasvanut huomattavasti.

Naiset joutuvat kuitenkin yleensä osoittamaan ammattitaitonsa joko loppututkinnon suorittamalla tai ainakin opiskelemalla. Miehet puolestaan ammatillistuvat edelleen pääasiassa käytännön työkokemuksen kautta ja hakeutuvat opintojen pariin vasta iän karttuessa. Miehillä opinnot myös jäävät usein kesken lisääntyvien työtehtävien vuoksi. Ammattilaisuus vaatii myös kansanmusiikin alueella nykyisin koulutusta, ja lähes kaikki kyselyyn vastanneet olivatkin saaneet jotain musiikinalan koulutusta.

Kyselyyn vastanneista runsas kolmasosa oli syntynyt vuoden 1970 jälkeen. Kansanmusiikin ammattilaisten keski-ikä olikin 37,8 vuotta, mutta ammattilaisena he olivat toimineet keskimäärin vasta runsaat 12 vuotta. Miehillä ja naisilla ammattilaisvuosia oli takanaan keskimäärin yhtä paljon, vaikka miesten keski-ikä oli noin seitsemän vuotta korkeampi kuin naisten.

Monilla ammattilaisilla oli haitarin, viulun tai kanteleen lisäksi laaja soitinvalikoima. Laulaminen ja perinteisen kansanlaulun elvyttäminen ja kehittäminen ovat olleet keskeinen osa Sibelius-Akatemian kansanmusiikkiosaston koulutusohjelmaa. Osaston alkuvuosien naisopiskelijoista monet ovat profiloituneet laulajina ja uudenlaisen lauluperinteen esikuvina. Laulaminen olikin naisten vastauksissa huomattavasti yleisempää kuin miesten keskuudessa. Miehillä kitara oli kannelta yleisempi soitin ja monet olivat perehtyneet erilaisten soitinten hallintaan. Laajempi soitinvalikoima antaa enemmän työllistymismahdollisuuksia myös muilla musiikin aloilla ja turvaa paremmin toimeentulon, mikä osaltaan saattoi vaikuttaa muusikkona toimivien miesten korkeampaan ansiotasoon.

Kansanmusiikin ammattilaisten keskimääräinen ansiotaso oli 20 130 euroa vuonna 2003. Se oli alempi kuin muiden palkansaajien ja kaikkien säveltaiteilijoiden keskimääräiset veronalaiset tulot. Työelämässä olevien kansanmusiikin ammattilaisten keskimääräiset veronalaiset bruttotulot vaihtelivat 17 400–27 000 euron välillä. Pienimmät

keskimääräiset tulot oli muusikkona toimivilla naisilla ja suurimmat tulot pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuvilla kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivilla ammattilaisilla.

Naisten ansiotaso oli noin viidesosan alempi kuin miesten eli naisten euro on 80 senttiä tälläkin työelämän alueella. Naisista suurempi osa kuin miehistä sijoittui 20 000 euron keskimääräisiä bruttotuloja alempiin tuloluokkiin. Tulotaso nousi ammattilaisvuosien myötä, mutta naisilla se oli yleisesti vielä kymmenenkin vuoden jälkeen alle kansanmusiikin ammattilaisen keskimääräisen ansiotason.

Keskeinen työllistäjä oli kansanmusiikin esittäminen ja se nousikin yleisimmäksi toimeentulon lähteeksi. Tästä huolimatta pelkästään kansanmusiikkia esittämällä tulee toimeen vain pieni osa vastanneista. Naisten ansiot koostuivat pääasiassa opetustyöstä ja miehillä myös muiden kuin kansanmusiikista saatujen tulojen osuus oli huomattava.

Taideammateissa toimivat joutuvatkin toimeentulon vuoksi usein tekemään varsinaisen taiteellisen työn lisäksi muitakin töitä. Useimmille se tarkoittaa opettamista. Kansanmusiikin ammattilaisten pääasiallisimmat toimeentulon lähteet olivat kansanmusiikin esittäminen ja opettaminen, mutta myös muun musiikin esittäminen ja opettaminen oli yleistä. Suurin osa vastanneista oli tehnyt opetustyötä viimeisten 12 kuukauden aikana. Opetustehtäviä oli parhaiten tarjolla pääkaupunkiseudulla, mutta siitä kiinnostuneita oli enemmän muualla Suomessa.

Opettaminen oli merkittävä toimeentulonlähde sukupuolesta riippumatta. Opetustyö oli kansanmusiikissa erityisesti naisten aluetta, vaikka muusikoksi ilmoittautuneita naisia oli yhtä paljon kuin opettajia. Selkeä enemmistö miehistä katsoi olevansa ensisijaisesti muusikko, ja he eivät pitäneet opettamista yhtä tärkeänä kuin naiset. Monet kuitenkin näkivät opettamisen edistävän niin kansanmusiikin kehitystä kuin omaa ammattitaitoa. Kansanmusiikin opettaminen jakautuu virallisten oppilaitosten tarjoamaan opetukseen ja vapaa-muotoisempaan opetukseen, jossa yksittäisellä opettajalla on mahdollisuus vaikuttaa tulevien kansanmusiikkosukupolvien omaksumiin tavoitteisiin ja arvoihin.

Pääkaupunkiseudulla opettajien tulotaso oli muuta Suomea parempi, kun puolestaan muusikot ja kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivat ansaitsivat paremmin muualla Suomessa, jossa asuvilla oli yleisestikin korkeampi tulotaso kuin pääkaupunkiseudulla. Naisten ja pääkaupunkiseudun tulotasoon vaikuttaa kuitenkin myös opiskelijoiden asuinpaikka sekä opiskelijoiden naisvaltaisuus. Useimmilla ammattilaisilla tulot koostuvat monista eri lähteistä ja ainoastaan opettajat saavat pääosan tuloistaan ensisijaisesta työstään, mutta tällöinkään kyse ei ole pelkästään kansanmusiikin opettamisesta.

Keskimääräistä suuremmat tulot oli niillä ammattilaisilla, jotka ilmoittivat pianon ensisijaiseksi soittimekseen. Ilmeisesti heille oli pa-

remmin tarjolla opettajan virkoja ja toimia myös muissa kuin kansanmusiikkipainotteisissa musiikkioppilaitoksissa. Useimmille pääkaupunkiseudulla asuville esiintymispalkkiot ja opetustyö olivat tärkeimmät tulolähteet. Muualla Suomessa asuvista vastaajista monet saivat tuloja esiintymispalkkioiden ohella erilaisista tekijänoikeuskorvauksista. Tästä huolimatta tekijänoikeuskorvausten merkitys jäi vähäiseksi muihin tulolähteisiin verrattuna, ja pääosa myös muualla Suomessa asuvien kokonaistuloista kertyikin opetustyöstä ja muista tuloista.

Erilaisia apurahoja oli saanut runsas kaksi viidesosaa vastanneista, mikä oli selvästi enemmän kuin säveltaiteilijoilla yleensä. Apurahan saajista puolet oli muusikkoja ja neljäsosa opettajia. Kaikissa tutkituissa ammattiryhmissä suurin osa apurahan saajista oli naisia. Apurahojen osuus kokonaistuloista oli suurin 35 vuotta täyttäneillä kansanmusiikin ammattilaisilla. Valtaosa apurahan hakijoista ja saajista asui pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Kansanmusiikin apurahoista päätettäessä instituutiot olivat vastaajien mielestä keskeisessä asemassa.

Kansanmusiikin tarjonnan ja muusikkojen työllistämisen kannalta oleellisilla tuotannon alueilla, kuten jakelussa ja markkinoinnissa, työskenteli vain pieni osa kansanmusiikin ammattilaista. Kyselyyn vastanneiden mielestä kansanmusiikin markkinointia, jakelutoimintaa ja ohjelmatuotantoa olikin liian vähän. Ainoastaan äänitetuotannon määrää pidettiin riittävänä. Tätä mieltä olivat etenkin ne muusikot ja miehet jotka olivat mukana tuotannossa. Äänitetuotannossa ja jakelussa yrityksiä pidettiin keskeisimpinä toimijoina, mutta ohjelmatuotannossa yksittäiset henkilöt nähtiin tärkeinä vaikuttajina.

Suurin osa ammattilaisista halusi toimia ainoastaan esiintyvänä muusikkona. Se osoittautui erittäin suosituksi toimenkuvaksi muusikkojen ohella myös monien opettajien ja kansanmusiikin muissa tehtävissä toimivien henkilöiden keskuudessa. Muualla Suomessa asuvat kansanmusiikin ammattilaisilla oli selvästi enemmän esiintymistilaisuuksia kuin pääkaupunkiseudulla asuvilla. Keskeisimpiä työllistäjiä olivat oppilaitokset ja yhdistykset. Kaupallisten tapahtumien esiintymiset olivat enimmäkseen muualla Suomessa, kun pääkaupunkiseudulla puolestaan esiintymispyyntöjä oli tullut yrityksiltä ja soittotilaisuuksia studioilta. Valtaosa esiintymisistä oli Suomessa, eikä kansanmusiikin kansainvälistyminen siten tullut erityisesti esille, vaikka etenkin pääkaupunkiseudulla asuvilla kansanmusikoilla oli kysyntää myös ulkomailla.

Esiintymistilaisuuksien määrässä ei ehkä ole tapahtunut merkittäviä muutoksia, sillä kyselyyn vastanneiden näkemykset niiden lisääntymisestä tai vähentymisestä menivät lähes tasan. Muusikoiden ja opettajien enemmistö totesi esiintymistilaisuuksien vähentyneen ainakin jonkin verran. Esiintymistilaisuuksien tarjontaa pidettiin kui-

tenkin huonona. Tästä huolimatta suurin osa ammattilaisista koki oman työtilanteensa sekä tällä hetkellä että tulevaisuudessa vähintään hyväksi.

Valoisimpana oman työtilanteensa tällä hetkellä kokivat opettajat, naiset sekä pääkaupunkiseudulla asuvat. Opettajien keskuudessa oli kuitenkin myös vähiten tulevaisuudenuskoa, samoin kuin muualla Suomessa asuvien vastaajien ryhmässä. Koko kansanmusiikkialan tämän hetkisen työtilanteen vastaajat arvioivat selvästi huonommaksi kuin omansa. Sen sijaan tulevaisuudessa tilanteen uskottiin yleisesti olevan parempi.

Tietynlainen positiivinen asennoituminen kansanmusiikin tulevaisuuteen antaa ymmärtää, että suomalaisen kansanmusiikin kenttä pystyy ehkä juuri heterogeenisen luonteensa vuoksi tarjoamaan mahdollisuuksia musiikilliseen ja ammatilliseen kehittymiseen. Voimakkaasti institutionalisoitunut kenttä ei tällaista vapauden potentiaalia sisältäisi, vaan sen rakenteet määräisivät voimakkaammin kulloisenkin kansanmusiikin sisällöllisen ja ammatillisen kehityssuunnan.

Kansanmuusikon ammatin arvostus koettiin melko hyväksi, vaikka osa ammattilaisista toikin esiin huolensa koko alaan kohdistuvasta riittämättömästä arvostuksesta. Korkeatasoisen ammattitaidon ja monipuolisen osaamisen niin soittoteknisesti kuin esiintyjänä nähtiin lisäävän ammatin arvostusta. Huonotasoinen musiikki, keskittyminen liikaa harrastajiin ja ammatillisen koulutuksen uutuus puolestaan vaikuttavat arvostusta alentavasti. Miehet olivat naisia tyytyväisempiä ammattinsa saamaansa arvostukseen.

Kansanmusiikkijärjestöt ovat luonteeltaan ensisijaisesti harrastajajärjestöjä, mutta ne toimivat harrastajia ja ammattilaisia yhdistävänä tekijänä. Järjestöihin liitytään yleensä kansanmusiikin harrastajana ja useimmilla jäsenyys säilyy myös ammattilaiseksi siirtymisen jälkeen. Vastanneista hieman yli puolet ilmoitti kuuluvansa johonkin kansanmusiikkijärjestöön, joista Suomen Kansanmusiikkiliitto ja Kanteleliitto olivat selvästi yleisimmät.

Noin joka neljäs vastaaja oli jäsenenä myös muissa musiikkijärjestöissä. Yleisintä muiden kuin kansanmusiikkijärjestöjen jäsenyys oli muusikoiden keskuudessa. Heistä useimmat ilmoittivat olevansa jäsenenä varsinaisessa musiikin ammattijärjestössä Suomen Muusikkojen liitto ry:ssä, tekijänoikeuksia valvovissa Teosto ry:ssä ja Gramex ry:ssä tai Säveltäjät & Sanoittajat Elvis ry:ssä. Opettajien yleisin järjestö oli Suomen Musiikin Opettajien Liitto ry. Viidesosa kaikista vastanneista ei kuulunut mihinkään musiikkijärjestöön. Järjestöihin kuulumattomuus oli yleisintä nuorimpien, alle 35-vuotiaiden, vastaajien keskuudessa.

Naisten järjestäytymisaste oli suurempi kuin miesten ja muualla Suomessa asuvien ryhmässä kansanmusiikkijärjestöihin kuuluneiden osuus oli huomattavasti suurempi kuin pääkaupunkiseudulla. Pää-

kaupunkiseudulla asuvien keskuudessa puolestaan järjestöjen toiminnassa aktiivisesti mukana olevia oli enemmän kuin muualla Suomessa.

Kansanmusiikkia esittävien harrastajien ja puoliammattilaisten määrä on huomattavan suuri verrattuna muihin marginaalimusiikin aloihin, kuten esimerkiksi jazziin. Esiintyvien harrastajien ja puoliammattilaisten laaja tarjonta osaltaan kaventaa ammattilaisten toimeentulomahdollisuuksia, vaikka harrastajille järjestettävät tapahtumat ja koulutustilaisuudet työllistävät myös ammattilaisia. Kansanmusiikkijärjestöt olivatkin ammattilaisten mielestä tärkeitä harrastajille, mutta yksittäisen ammattilaisen toiminnan kannalta niiden konkreettinen merkitys oli jäänyt vähäisemmäksi ja vaikeasti todennettavaksi. Runsas viidesosa ei pitänyt kansanmusiikkijärjestöjä lainkaan tärkeinä.

Koko kansanmusiikin kannalta järjestöjen merkitys arvioitiin selvästi suuremmaksi kuin oman työn kannalta. Ne edustavat kansanmusiikkia julkisuudessa, ja etenkin isojen keskusjärjestöjen katsottiin tuovan alalle enemmän uskottavuutta. Monet ammattilaiset näkivät kansanmusiikkijärjestöjen vaikutuksen keskeisenä niin opetuksessa, julkaisu- ja toiminnassa kuin ohjelmatuotannossa. Ongelmiksi koettiin kuitenkin niiden pienuus ja hajanaisuus sekä kykynemättömyys vastata riittävän nopeasti kansanmusiikissa tapahtuviin muutoksiin. Kansanmusiikin järjestöjen käyttämä valta tunnustetaan kyllä vastauksissa, mutta ne rakenteet, joiden kautta tämä vallankäyttö tapahtuu, eivät ole selkeästi jäsentyneitä.

Äänitteet ovat ammattilaisille keskeisiä työllistymisen välineitä, jotka välittävät tietoa ammattitaidosta ja osaamisen tasosta. Teknologian kehitys on yksinkertaistanut äänitetuotantoa ja laskenut musiikkituotannon kustannuksia. Se on myös madaltanut ammattilaisten ja harrastajien välistä eroa mahdollisuuksissa toteuttaa luovuuttaan ja tuoda sitä julkisesti kuultavaksi. Internetiä hyödyntämällä oman musiikin maailmanlaajuinen jakelu ei ole nykyisin ylitsepääsemätön ongelma. Ammattimainen kansanmusiikki näyttää kuitenkin omaksuneen pääasiassa viihde- ja taidemusiikin vakiinnuttamien perinteisten esityskäytäntöjen lisäksi myös niiden tuotanto- ja jakelumenetelmät. Toistaiseksi suomalaisilla kansanmusiikin toimijoilla internetin mahdollisuuksien hyödyntäminen on jäänyt suurelta osin vain kotisivujen ylläpidon tasolle. Yhtenä syynä internetin vajaan käyttöön ovat olleet ratkaisemattomat tekijänoikeuskysymykset sekä piratismien uhka.

Kansanmusiikoilla on vaikeuksia löytää toimeentulon kannalta riittävästi oman alansa töitä, vaikka koulutus onkin tuottanut monipuolisia osaajia, joille on töitä tarjolla myös muilta populaarimusiikin aloilta. Koulutuksen tuottaessa lisää ammattilaisia voi kilpailun työtilaisuuksista kuitenkin odottaa jatkuvan tulevaisuudessakin. Pienen yleisöpohjan vuoksi saamelaisien, mutta etenkin romanien ja maahanmuuttajien mahdollisuudet toimia ammattimusiikkona esittä-

mällä julkisesti pelkästään omaan musiikkikulttuuriinsa pohjautuvaa ohjelmistoa ovat pienet.

Maahanmuuttajamuusikoiden esillepäsyä ja työllistymistä jarruttaa myös yhteyksien puuttuminen. Niiden luominen suomalaiseen musiikkielämään ja kulttuurin rahoitusjärjestelmiin vaatii niin kielellisten kuin kulttuuristen esteiden molemminpuolista ylittämistä. Useimmat tunnetuimmista ja näkyvimmistä maahanmuuttajamuusikoista ovat toimineet Suomessa jo vuosikymmeniä. Monet heistä ovat tulleet maahan suomalaismuusikkojen mukana tai kutsumina ja päässeet sitä kautta suoraan osaksi muusikkoverkostoa.

Kansanmusiikin ammatillisen opetuksen lisäämiseen suhtauduttiin varauksella. Monet kyselyyn vastanneet olivat huolissaan jo nykyisistä kahdesta ammattikorkeakoulusta ja Sibelius-Akatemiasta valmistuneiden ja valmistuvien työllisyydestä. Kansanmusiikin opettajan virkojen lisääminen nähtiin yhtenä keinona tähän mennessä valmistuneiden kansanmuusikkojen ja -opettajien työllistämiseksi. Pidemmällä aikavälillä kyse ei ole kovin kestävästä ratkaisusta, koska se nostaa kansanmusiikin opiskelijoiden määrää ja tuottaa lisää kansanmuusikkoja ja -opettajia.

Osa vastaajista tuntuu myös luottaneen liikaa pelkkään kansanmusiikin koulutukseen työsaannin ja säännöllisen toimeentulon takaajana. Kansanmusiikkialan mahdollisuudet työllistäjänä ovat jatkossakin rajalliset. Ala tuskin kykenee saavuttamaan samanlaista kysyntää ja asemaa musiikin valtavirtana kuin pop- ja rockmusiikki tai niin sanottu taidemusiikki. Kansainvälisessä tarjonnassa suomalaisella kansanmusiikilla tulee olemaan marginaalimusiikin asema. Menestymiseen vaikuttaa hyvin paljon se, miten markkinoiden mahdollisuudet osataan hahmottaa ja hyödyntää. Työllistymistä edistämään tarvitaan enemmän ammattilaisia, jotka hallitsevat kansanmusiikin tuotannon, ohjelmatoiminnan, jakelun ja markkinoinnin sekä osaavat myydä itseään ja muita. Lisäksi heidän tulisi kyetä luovalla tavalla yhdistämään kansanmusiikin erityispiirteitä ja nykyaikaisen tiedotuksen mahdollisuuksia.

Nähtäväksi jää miten lisääntyvä ammattilaistuminen muuttaa kansanmusiikin tuotantoa, esiintymiskäytäntöjä ja vastaanottoa. Kansanmusiikin esittäminen on jo enenevässä määrin siirtynyt kiertueille ja konserttisaleihin, joissa äänitteiden avulla tavoitettu laajempi yleisö haluaa kuulla tuttuja kappaleita sellaisena kuin ne on levytetty. On mahdollista, että pääosa ammattilaisista tulee jatkossa eriytymään omaksi ryhmäksi, jonka toimeentulo perustuu levytyksiin ja niihin liittyviin kiertueisiin. Kuten muillakin musiikin- ja taiteenaloilla, kansanmusiikin elinvoimaisinta osaa tukee laaja harrastustoiminta, jonka piiristä yleensä aiemminkin uudet tekijät ovat nousseet esiin ja uudistuminen on käynnistynyt.

Lähteet

- Ala-Könni, Erkki 1986. Suomen kansanmusiikki. Tutkielmia neljältä vuosikymmeneltä. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja 20. Kansanmusiikki-instituutti, Kaustinen.
- Arctic Paradise 2003. Contemporary Finnish Folk Music. Finnish Information Centre 2004 Helsinki
- Arctic Paradise 2003. Contemporary Finnish Folk Music. Finnish Information Centre 2004 Helsinki
- Asp, Erkki – Hakala, Urpo 1980. Oman ammatin arvostus. Tutkimus tekstiiliteollisuuden ja metalliteollisuuden työntekijöiden ammatin arvostuksesta. Turun korkeakoulujen yhteiskunnallistaloudellinen tutkimusyhdistys ry. Turku.
- Asp, Erkki – Peltonen, Matti 1980. Työn sosiologia. Otava. Helsinki.
- Asplund, Anneli & Hako, Matti (toim.) 1981. Kansanmusiikki. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 366. SKS. Helsinki
- Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loïc J.D. 1995. Refleksiiviseen sosiologiaan. Joensuu University Press. Joensuu.
- Bourdieu, Pierre 1993. The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature. Polity Press. Cambridge.
- Bourdieu Pierre 1987. Sosiologian kysymyksiä. Vastapaino. Tampere.
- Bourdieu, Pierre 1986 [1971]. Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste. Routledge & Kegan Paul. London & New York.
- Donner, Philip – Kurkela, Vesa – Lahtinen, Matti 1981. Suomen etnisten vähemmistöjenmusiikki. Suomen antropologisen seuran toimituksia no. 8. Kirjastopalvelu Oy. Helsinki.
- Erkkilä, Helena – Vesanen, Marja 1989. Miten taiteilijaksi tullaan? Hanki ja jää. Helsinki.
- Hansén, Aino-Maria 2001. Säveltäjien, sanoittajien ja sovittajien taloudellinen asema Suomessa. Turun kauppakorkeakoulu. Yritystoiminnan tutkimus- ja koulutuskeskus. Mediaryhmä. Turku.
- Heinonen, Eero 1995. ”Muusikoksi aikova – sietokyvyn ammattilainen”. Teoksessa: Ojala, Raija (toim.): Esiintyjä. Taiteen tulkki ja tekijä. WSOY. Helsinki.
- Heiniö, Mikko 1990. Aatteen vallassa. Etnomusikologian vuosikirja 1989–90. Suomen etnomusikologinen seura ry. Helsinki.
- Hill, Juniper Lynn 2005. From Ancient to Avant-Garde to Global: Creative Processes and Institutionalization in Finnish Contemporary Folk Music. PhD. Dissertation. University of California. Los Angeles. (painamaton)
- Järviluoma, Helmi 1991. Etnomusikologi ja kentän paikallinen tuottaminen – esimerkkinä kansanmusiikin uusi tuleminen. Lisensiaatintutkimus. Tampereen yliopiston kansanperinteen laitos. Tampere.
- Järviluoma, Helmi 1997. Musiikki, identiteetti ja ruohonjuuritaso. Amatööri-muusikkoryhmän kategoriatyöskentelyn analyysi. Acta Universitatis Tamperensis 555. Tampereen yliopisto. Tampere.

- Kaakkunen, Tero 2001. Jazz näkymään ja kuulumaan. Selvitys jazzin asemasta ja muusikoiden työllisyystilanteesta Suomessa. Uudenmaan taidetoimikunta. 6–8/2001.
- Kansanmusiikki 2000 1991. Kansanmusiikki 2000. Suomalaisen kansanmusiikkitoiminnan tavoiteohjelma. Kansanmusiikin Keskusliitto. Helsinki.
- Kansanmusiikki ja -tanssitieto 1997–1998 1997. Kansanmusiikki ja -tanssitieto 1997–1998. Kansanmusiikin Keskusliitto. Helsinki.
- Kansanmusiikki- ja -tanssitieto 2003–2004. Folkmusik och danskatalog 2003–2004. Toimittaneet Utriainen, Päivi – Huttunen, Riitta. Kansanmusiikin Keskusliitto. Kokemäki 2003.
- Karhunen, Paula 1997. Kuinka lama vaikutti? Näyttämö- ja säveltaiteilijoiden toimeentulo ja julkinen tuki vuonna 1992 sekä tulotason muutokset 1989–1992. Työpapereita n:o 27. Taiteen keskustoimikunta. Helsinki.
- Karhunen, Paula 2004a. Kansanmusiikki – apurahojen ja avustusten hakijat & saajat. Painamaton työpapery 13.10.04.
- Karhunen, Paula 2004b. Taiteilijakoulutus Suomessa – kehityslinjoja 1960-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa: Arpo, Robert (toim.) Taiteilija Suomessa. Taiteellisen työnmuuttuvat edellytykset. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja n:o 28. Taiteen keskustoimikunta. Helsinki.
- Karhunen, Paula 2005. Musiikin koulutuksesta työelämään. Kyselytutkimus toisen asteen ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille. Tilastotietoa taiteesta nro 35. Taiteen keskustoimikunta. Helsinki.
- Karttunen, Sari 2004. Taiteilijoiden lukumäärän kehitys 1950-luvulta 2000-luvulle – kasvaako työvoima työllisyyttä nopeammin? Teoksessa: Arpo, Robert (toim.) Taiteilija Suomessa. Taiteellisen työn muuttuvat edellytykset. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja n:o 28. Taiteen keskustoimikunta. Helsinki.
- Kivisaari, Vuokko 1974 (toim.). Kansanmusiikkipolitiikan seminaari 1972 ja 1973. Tampereen yliopiston kansanperinteen laitoksen moniste 1 1974. Kansanmusiikin neuvottelukunta
- Laakkonen, Anu 1989. Syytä Sibeliuksen sydämessä. Musiikin Suunta 4/1989. Suomen etnomusikologinen seura ry. Helsinki.
- Laitinen, Heikki 1987. Pelosten mutatat. Musiikin Suunta 4/1987. Suomen etnomusikologinen seura ry. Helsinki.
- Larkkonen, Katja 2001. Kansanlaulajuus. Suomalaisen naispuolisten nykykansanlaulajien musiikillinen identiteetti. Pro Gradu-tutkielma, Joensuun yliopisto, Humanistinen tiedekunta. Joensuu.
- Leisiö, Timo 1988. Kansanmusiikintutkijan perussanasto. Tampereen yliopiston kansanperinteen laitos. Julkaisuja 12. Tampere.
- Nironen, Terhi 1991. Suomalaisen nykysäveltäjän ammattikuva. Tutkimus taidemusiikin säveltäjien ammatti-identiteetistä. Turun yliopisto. Taiteiden tutkimuksen laitos. Sarja A. N:o 25. Turku.
- Pekkilä, Erkki (toim.) 2001. Steel pan, mbalax ja gamelan – tutkielmia maahanmuuttajamusiikeista. Maailman musiikin keskuksen julkaisuja 11. Helsinki.
- Pekkilä, Erkki 1990. C.A.Gottlund ja kansanmusiikki. Etnomusikologian vuosikirja 1989–1990. (toim. Vesa Kurkela & Erkki Pekkilä) Suomen etnomusikologinen seura. Helsinki.

- Pessi, Juha 1984. Ammatti ja maailmankuva. Tutkimus diplomi-insinööreistä ja arkkitehteistä. Suomen Teknillinen seura ja Tekniska Förening i Finland. Insinööritieto Oy. Helsinki.
- Rensujeff, Kaija 2003. Taiteilijan asema. Raportti työstä ja tulonmuodostuksesta eri taiteenaloilla. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja n:o 27. Helsinki.
- Räty, Olli 1987. Työ ja koulutus. WSOY. Juva.
- Saha, Hannu (toim.) 1982. Kansanmusiikki Suomessa. Kansanmusiikkipolittinen selvitys. Kansanmusiikin keskusliitto. Helsinki.
- Saunio, Ilpo (toim.) 1987. Kansanmusiikista populaarimusiikiksi. Aineistoa kansanmusiikin teemavuoden seminaarista 14.–15.2. 1987. Kansanmusiikin keskusliitto. Helsinki.
- Suomen tilastollinen vuosikirja 2005. Tilastokeskus. Hämeenlinna.
- Åberg, Kai 2002. Nää laulut kato kertoo mejjän elämästä – Tutkimus romanien laulukulttuurista Itä-Suomessa 1990-luvulla. Suomen Ethnomusikologinen seura. Helsinki.
- Kuluttajabarometri maakunnittain 2006. 1.vuosineljännes. Tilastokeskus. http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/v2006/tiedote_024_2006-04-20.html
- Palkkarakenne 2003. Tilastokeskus 2005: <http://www.stat.fi/til/pr/index.html>.
- Immigrés-luettelo Maailman musiikin keskus 2004: <http://www.globalmusic.fi/immigres>

Haastattelut

- Alakotila, Timo, muusikko/opettaja 16.12. 2004
- Hirvasvuopio-Laiti, Annukka, muusikko, projektipäällikkö, saamelaismusiikin opetuksen kehittämishanke 20.5. 2004
- Kosonen, Sirkka, muusikko/opettaja 1.12. 2004
- Lerche, Pauliina, muusikko/opettaja 25.11. 2004
- Virkkala, Mika, muusikko, kyläpelimanniprojekti 15.12. 2004

Sähköpostikyselyt:

- Pasi Porvari, Pasi: kansanmusiikin lehtori, Keski-Pohjanmaan konservatorio 08/2005
- Kekki, Anna-Maija: kansanmusiikin vastuuopettaja, Joensuun konservatorio 09/2005
- Näreharju, Juhani: osastonjohtaja, Sibelius-Akatemia kansanmusiikin osasto 12/2005
- Slunga, Ritva: toimistos sihteeri, Suomen musiikinopettajien liitto ry 08/2005

LIITE. Kyselylomake

Kysely kansanmusiikin ammattilaisille

PERUSTIEDOT

- 1) Sukupuoli nainen mies
- 2) Syntymävuosi _____
- 3) Asuinpaikka _____ Postinumero _____
- 4) Äidinkieli suomi ruotsi muu, mikä _____
- 5) Ammatti _____
- 6) Yleissivistävä koulutus
☐ keski- tai peruskoulu	☐ ammattikoulu tai opisto
☐ ylioppilastutkinto	☐ ylioppilastutkinto + ammattikoulu tai opisto
☐ ammattikorkeakoulu	☐ akateeminen loppututkinto
☐ muu, mikä? _____	
- 7) Musiikkialan koulutus
☐ en ole saanut musiikin koulutusta		
☐ kansanmusiikki	☐ klassinen musiikki	☐ kirkkomusiikki
☐ jazzmusiikki	☐ pop- ja rockmusiikki	☐ musiikinopettaja
☐ muu musiikkikoulutus, mikä? _____		
- 8) Missä oppilaitoksissa olet saanut musiikin ammatillista koulutusta?
- oppilaitos _____
- valmistumisvuosi _____ opinnot kesken jatko-opiskelija
- koulutusohjelma/suuntautumisvaihtoehto _____
- tutkintonimike _____
- oppilaitos _____
- valmistumisvuosi _____ opinnot kesken jatko-opiskelija
- koulutusohjelma/suuntautumisvaihtoehto _____
- tutkintonimike _____
- 9) Muu koulutus
- muu taidealan koulutus, mikä? _____
- muu opettajakoulutus, mikä? _____
- muu koulutus, mikä? _____
- 10) Oletko mielestäsi kansanmusiikin ammattilainen vai harrastaja?
- ammattilainen harrastaja en osaa sanoa
- 11) Montako vuotta olet ollut kansanmusiikin ammattilainen? _____ vuotta

12) Miten määrittelistis kansanmusiikin ammattilaisen ja harrastajan välisen eron?

13) Onko saamallasi musiikin ammatillisesta koulutuksesta ollut hyötyä omassa kansanmuusikon työssäsi?

ei lainkaan jonkin verran paljon erittäin paljon en osaa sanoa

14) Oletko ensisijaisesti kansanmusiikin?

soittaja laulaja opettaja muu _____

15) Mitä instrumenttia/instrumentteja soitat (mainitse 1-3 tärkeintä)?

TOIMEENTULO JA TYÖNKUVA

16) Mitkä olivat veronalaiset kokonaistulosi (ilman vähennyksiä, brutto) **vuonna 2003?**

_____ euroa (tieto löytyy esim. vuoden 2003 verotodistuksesta.)

17) Arvioi **musiikista** saamiesi bruttotulojen %-osuudet **vuonna 2003?**

esiintymispalkkiot	_____%	apurahat ja palkinnot	_____%
muut palkkiot	_____%	Teosto-korvaukset	_____%
opetustulot	_____%	Gramex-korvaukset	_____%
myyntitulot	_____%	royaltit ja palvelumaksut	_____%
muut tulot	_____%	mitkä?	_____

18) Kuinka suuri osuus toimeentulostasi koostuu seuraavista lähteistä?

<u>kansanmusiikin</u>		<u>muun musiikin</u>	
esittäminen	_____%	esittäminen	_____%
äänitetuotanto	_____%	äänitetuotanto	_____%
kustannustoiminta	_____%	kustannustoiminta	_____%
jakelutoiminta	_____%	jakelutoiminta	_____%
markkinointi	_____%	markkinointi	_____%
opetus	_____%	opetus	_____%
muu toiminta	_____%	muu toiminta	_____%
mikä?	_____	mikä?	_____

19) Oletko hakenut jotain kansanmusiikkiin liittyviä apurahoja **vuonna 2004?**

kyllä en

20) Oletko saanut jotain kansanmusiikkiin liittyviä apurahoja **vuonna 2004?**

kyllä en

21) Mitä kansanmusiikkiin liittyviä apurahoja olet saanut **vuonna 2004**?

22) Mitä kansanmusiikkiin liittyviä työtilaisuuksia sinulla on ollut viimeksi kuluneiden **12 kuukauden** aikana?

- musiikin esittäminen säveltäminen
 sovittaminen opettaminen
 muu, mikä? _____

23) Arvioi kansanmusiikkiin liittyvien töiden tärkeyttä toimeentulosi kannalta?

	erittäin tärkeää	melko tärkeää	tärkeää	ei lainkaan tärkeää	en osaa sanoa
musiikin esittäminen	☐	☐	☐	☐	☐
säveltäminen	☐	☐	☐	☐	☐
sovittaminen	☐	☐	☐	☐	☐
opettaminen	☐	☐	☐	☐	☐
muu	☐	☐	☐	☐	☐

mikä? _____

24) Toimisitko kansanmusiikkiin parissa mieluiten ainoastaan?

- esiintyvänä muusikkona säveltäjänä
 sovittajana opettajana
 muu, mikä? _____

esiintyvänä muusikkona ja säveltäjänä suhteessa _____ / _____

esiintyvänä muusikkona ja sovittajana suhteessa _____ / _____

esiintyvänä muusikkona ja opettajana suhteessa _____ / _____

esiintyvänä muusikkona ja jokin muu suhteessa _____ / _____

muut vaihtoehdot, mitkä _____ & _____ suhteessa _____ / _____

25) Mitkä tahot ovat olleet tärkeimpiä kansanmusiikkiin liittyvien työtilaisuuksiesi järjestäjiä viimeksi kuluneiden **12 kuukauden** aikana?

- taidelaitokset (teatterit, orkesterit yms.)

mikä/mitkä? _____

- oppilaitokset,

mikä/mitkä? _____

- kaupungin, kunnan, valtion kulttuuritapahtumat,

mikä/mitkä? _____

- kaupalliset kulttuuritapahtumat,

mikä/mitkä? _____

- yritykset,

mikä/mitkä? _____

- järjestöt, yhdistykset, säätiöt,

mikä/mitkä? _____

- muut tahot,

mikä/mitkä? _____

26) Millaisena näet oman työtilanteesi kansanmuusikkona tällä hetkellä?

- erittäin hyvä hyvä melko hyvä
 melko huono huono erittäin huono en osaa sanoa

Miksi?

27) Millaisena näet oman työtilanteesi kansanmuusikkona tulevaisuudessa?

- erittäin hyvä hyvä melko hyvä
 melko huono huono erittäin huono en osaa sanoa

Miksi?

28) Millaisena näet yleensä kansanmuusikkojen työtilanteen tällä hetkellä?

- erittäin hyvä hyvä melko hyvä
 melko huono huono erittäin huono en osaa sanoa

Miksi?

29) Millaisena näet yleensä kansanmuusikkojen työtilanteen tulevaisuudessa?

- erittäin hyvä hyvä melko hyvä
 melko huono huono erittäin huono en osaa sanoa

Miksi?

ESIINTYMISTILAISUUDET

30) Kuinka monta kansanmusiikkiin liittyvää esiintymistilaisuutta sinulla oli **vuoden 2004** aikana?

- ei yhtään
 asuinpaikkakunnalla _____ kpl
 muualla asuinläänin alueella _____ kpl
 muualla Suomessa _____ kpl
 Pohjoismaissa _____ kpl
 muualla ulkomailla _____ kpl

31) Miten kansanmusiikkiin liittyvät esiintymistilaisuudet jakaantuivat kuukausittain **vuonna 2004**?

Tammikuu _____ kpl	Huhtikuu _____ kpl	Heinäkuu _____ kpl	Lokakuu _____ kpl
Helmikuu _____ kpl	Toukokuu _____ kpl	Elokuu _____ kpl	Marraskuu _____ kpl
Maaliskuu _____ kpl	Kesäkuu _____ kpl	Syyskuu _____ kpl	Joulukuu _____ kpl

32) Millaisissa tilaisuuksissa olet esittänyt kansanmusiikkia viimeksi kuluneiden **12 kuukauden** aikana?

☐ festivaalit & tapahtumat	☐ konserteissa	☐ teatterissa
☐ oppilaitoksissa	☐ yksityistilaisuuksissa	☐ yritystilaisuuksissa
☐ muu, mikä? _____		

33) Millaisia muutoksia kansanmusiikin esiintymistilaisuuksiesi määrässä on tapahtunut ammattilaisurasi aikana?

☐ vähentynyt erittäin paljon	☐ vähentynyt jonkin verran
☐ pysynyt ennallaan	☐ lisääntynyt jonkin verran
☐ lisääntynyt erittäin paljon	☐ en osaa sanoa

34) Minkälainen kansanmusiikin esiintymistilaisuuksien tarjonta on Suomessa tällä hetkellä?

☐ erittäin hyvä	☐ hyvä	☐ melko hyvä	☐ en osaa sanoa
☐ melko huono	☐ huono	☐ erittäin huono	

Miksi?

35) Mikä merkitys eri tiedotusvälineillä on työllistymisessäsi kansanmusiikkona (sis. musiikin esittäminen, säveltäminen, sovittaminen, opetustyö jne)?

	erittäin tärkeä	melko tärkeä	tärkeä	ei lainkaan tärkeä	en osaa sanoa
paikallislehdistö	☐	☐	☐	☐	☐
maakuntalehdistö	☐	☐	☐	☐	☐
valtakunnallinen lehdistö	☐	☐	☐	☐	☐
suomalainen musiikkilehdistö	☐	☐	☐	☐	☐
ulkomainen musiikkilehdistö	☐	☐	☐	☐	☐
muu ulkomainen lehdistö	☐	☐	☐	☐	☐
paikallisradio(t)	☐	☐	☐	☐	☐
Ylen radiokanavat	☐	☐	☐	☐	☐
Ylen televisiokanavat	☐	☐	☐	☐	☐
MTV3	☐	☐	☐	☐	☐
TV-Nelonen	☐	☐	☐	☐	☐
ulkomaiset radioasemat	☐	☐	☐	☐	☐
ulkomaiset tv-asemat	☐	☐	☐	☐	☐
internet	☐	☐	☐	☐	☐
äänitteet	☐	☐	☐	☐	☐
muut	☐	☐	☐	☐	☐

mikä? _____

OPETUSTYÖ

36) Oletko tehnyt kansanmusiikkiin liittyvää opetustyötä **kuluneiden 12 kuukauden** aikana?

kyllä en

37) Oletko **joskus** tehnyt kansanmusiikkiin liittyvää opetustyötä?

kyllä en

38) Mikäli olet tehnyt kansanmusiikkiin liittyvää opetustyötä, missä yhteydessä tai oppilaitokse(i)ssa olet antanut opetusta?

39) Miten tärkeänä koet opetustyön kansanmusiikin ammatillisen kehittymisen kannalta?

erittäin tärkeänä melko tärkeänä tärkeänä ei lainkaan tärkeänä en osaa sanoa

Miksi?

AMMATIN ARVOSTUS JA MERKITYS

40) Millaiseksi koet kansanmuusikon ammatin arvostuksen Suomessa?

erittäin hyvä hyvä melko hyvä
 melko huono huono erittäin huono en osaa sanoa

41) Mitkä tekijät vaikuttavat mielestäsi kansanmuusikon ammatilliseen arvostukseen?

42) Koetko saavasi riittävästi arvostusta kansanmuusikon työllesi?

kyllä en en osaa sanoa

Mikäli et koe saavasi riittävästi arvostusta kansanmuusikon työllesi, miksi et?

KANSANMUSIIKIN TUOTANTO

43) Työkenteletkö kansanmusiikin tuotantoon liittyvissä tehtävissä?

	kyllä	en	olen aiemmin
ohjelmatuotanto	☐	☐	☐
äänitetuotanto	☐	☐	☐
kustannustoiminta (äänitteet)	☐	☐	☐
julkaisutoiminta (nuotit)	☐	☐	☐
jakelutoiminta	☐	☐	☐
markkinointi	☐	☐	☐
muu, mikä _____			☐

44) Onko kansanmusiikin tuotantoa Suomessa?

	liian vähän	riittävästi	liikaa	en osaa sanoa
ohjelmatuotanto	☐	☐	☐	☐
äänitetuotanto	☐	☐	☐	☐
kustannustoiminta (äänitteet)	☐	☐	☐	☐
julkaisutoiminta (nuotit)	☐	☐	☐	☐
jakelutoiminta	☐	☐	☐	☐
markkinointi	☐	☐	☐	☐
muu	☐	☐	☐	☐

45) Miten haluaisit kansanmusiikin tuotannon kehittyvän Suomessa?

46) Mitkä seuraavista kansanmusiikin toimijoista ovat mielestäsi keskeisiä vaikuttajia kansanmusiikin eri osa-alueilla:

	yrietykset ¹⁾	instituutiot ²⁾	järjestöt ³⁾	henkilöt	en osaa sanoa
ohjelmatuotannossa	☐	☐	☐	☐	☐
äänitetuotannossa	☐	☐	☐	☐	☐
julkaisutoiminnassa	☐	☐	☐	☐	☐
jakelutoiminnassa	☐	☐	☐	☐	☐
markkinoinnissa	☐	☐	☐	☐	☐
opetuksessa	☐	☐	☐	☐	☐
kritiikissä	☐	☐	☐	☐	☐
apurahoista päätettäessä	☐	☐	☐	☐	☐

muu taho, mikä? _____

Halutessasi voi täsmentää vastaustasi: _____

1) esim. ääniteyrietykset, ohjelmatoimistot, musiikkikustantajat jne. 2) esim. taidehallinto, lehdistö ja muut tiedotusvälineet, säätiöt jne. 3) esim. kansanmusiikkijärjestöt ja -yhdistykset jne.

JÄRJESTÖTOIMINTA

47) Oletko jonkin kansanmusiikkijärjestön jäsen?

kyllä en olen ollut aiemmin

Missä järjestössä/järjestöissä?

48) Toimitko aktiivisesti jossakin kansanmusiikkijärjestössä/järjestöissä?

kyllä en olen aiemmin toiminut

Missä järjestössä/järjestöissä ja tehtävissä?

49) Oletko jonkin muun musiikkijärjestön jäsen kansanmusiikkijärjestön lisäksi?

kyllä en olen ollut aiemmin

Missä järjestössä/järjestöissä?

50) Kuinka tärkeäksi arvioisit kansanmusiikin järjestöjen merkityksen muusikon työsi kannalta?

erittäin tärkeää melko tärkeää tärkeää ei lainkaan tärkeää en osaa sanoa

Miksi?

51) Kuinka tärkeäksi arvioisit kansanmusiikin järjestöjen merkityksen yleensä kansanmusiikille ja kansanmuusikoille Suomessa?

erittäin tärkeää melko tärkeää tärkeää ei lainkaan tärkeää en osaa sanoa

Miksi?

52) Muita kommentteja kansanmusiikin ja kansanmuusikon työstä, asemasta ja tulevaisuudesta.

KIITOS VASTAUKSISTANNE!

Robert Arpo & Pekka Oesch

Professional folk musicians in Finland

English Summary

The big changes that have taken place in Finnish folk music and the profession of folk musicians in recent decades have mainly been experienced as a greater variety of educational opportunities, increasing professionalization in the field and new fusions of folk and other popular music. Often dubbed “amateur music” up to the 1970s, the field of folk music now accommodates both professionals and amateurs working side by side.

University-level folk music education was launched at the Sibelius Academy in 1983, and vocational secondary level education came on offer at two educational institutions in the following decade. These steps have led to a sharp increase in the number of young folk musicians, who have introduced new features into traditional folk music.

The goal of this study was to survey the number of professionals working in folk music, their opportunities to pursue professional work in the field and their financial situation. Another objective was to highlight professional folk musicians’ views on employment, the current status of folk music and the respect shown for it. The study offers a cross section of the employment and livelihood options available to folk music professionals in Finland in the early 21st century.

The study focused primarily on musicians performing folk music for a living. In this context, the term, folk musicians, refers to all musicians living in Finland who give public performances of material that is based partly or entirely on the musical traditions of the musicians’ own cultural background. The surveyed group also includes individuals working in other, non-performing folk music professions. Teaching and research duties, publishing and printing work and organizational activities are other examples of professional folk musicians’ employment.

Folk music professionals are considered to include musicians who are described as folk musicians in the art world and who professionally create and perform music that is defined as folk in the Finnish context. Professionalism was determined on the basis of the musi-

cians' own view of their work, instead of restricting the concept in advance by basing it on membership in organizations, income earned from performing folk music or other similar factors. Language and nationality were not taken to be determining factors in terms of folk music, and the survey included representatives of Swedish, the Sami, the Roma and immigrants.

The current status of folk music was reviewed with reference to the structures and experiences of the field. Structural factors were examined using statistical data and previous surveys of artists. Experiences of the current status were collected through a survey conducted among professional folk musicians.

In order to collect material, a list of folk music professionals in Finland was compiled on the basis of different types of documents and brochures. The resulting list consisted largely of students, teachers and graduates of the Sibelius Academy's Department of Folk Music. Contact information could not, however, be obtained for all folk musicians; some were unwilling to participate in the survey, while others could not be reached at all. Information on Finnish-Swedish, Sami and Roma professionals were the most difficult to come by.

Folk music professionals proved to be a relatively small group: the base group of the survey consisted of 297 people. Finnish professionals were the biggest group, followed by immigrants, whose contact information was obtained from the "Immigrés" file maintained by the Global Music Centre in Finland. The file contains information about immigrant musicians, bands and groups that reside in Finland and perform or teach music related to their own culture. The file was introduced in 1996 and at the time of the survey had last been updated in December 2004.

A total of 48.1 per cent of the people selected for the study answered the survey. The fewest answers were received from immigrants, 35 per cent of whom could not be reached at all due to changed or incorrect contact information. The low response percentage may also be a result of cultural and language issues, although the questionnaire was submitted also in English and Swedish. The response percentage among Finnish, Finnish-Swedish and Sami folk musicians amounted to 53.2 per cent. Nevertheless, the overall number of respondents, as well as that of professionals, remained too low for the possibility of certain deviations to be excluded. Owing to the small number of responses from other than Finnish musicians, minority groups could not be treated separately.

Respondents were categorized into professionals or amateurs based on their own indication. A total of 68 per cent of the respondents considered themselves to be professionals, 13.8 per cent categorized themselves as amateurs, and nearly as many were unable to classify the exact nature of their activities in folk music. Approximately four per cent of the respondents were retired or did not con-

sider themselves to come under the scope of the survey. Those reporting themselves as amateurs were excluded from the study.

The responses provided by professionals and those unable to categorize their activities are treated as one group. Many of the latter engage in teaching duties that are at least to some extent related to folk music. The group also includes semi-professionals who have performed publicly outside their full-time occupation for years or decades. Professionals studied in the survey thus came to include 82 per cent of the total of 144 respondents.

While men accounted for a larger share in the initially compiled survey group, women were in the clear majority in terms of all respondents and professional folk musicians. The response percentage of those living outside the Greater Helsinki area was also higher than that of respondents in the metropolitan area. The survey was sent to approximately the same number of individuals in both areas. (Table 1.)

Table 1. Survey group and respondents by gender and place of residence.

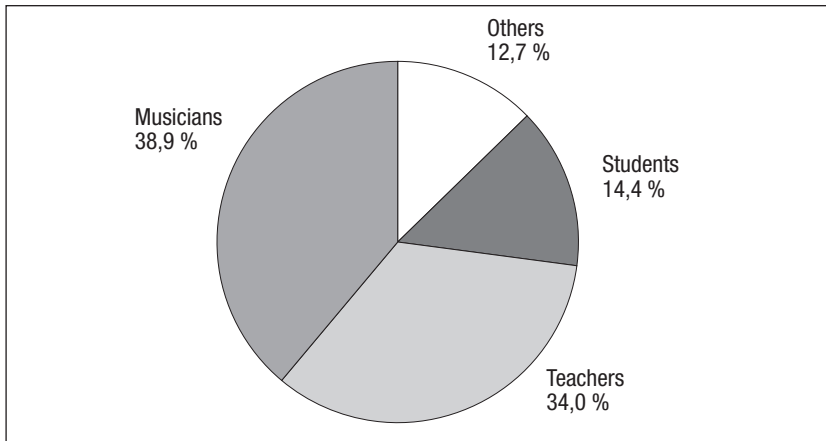
<i>Survey group</i>	<i>Women</i>	<i>Men</i>	<i>Greater Helsinki area</i>	<i>Rest of Finland</i>
Included in original survey (N=297)	44.8	55.2	49.2	50.2
All respondents (N=138)	52.9	47.1	40.6	59.4
Responses from professionals (n=118)	56.8	43.2	43.2	56.8

Based on the occupation indicated by the respondents, folk music professionals were categorized into musicians, teachers, students and other practitioners. The variables used for these groups were gender, age group and regional distribution among the metropolitan area and the rest of Finland. Owing to the small overall number of respondents, all of the questions could not be dealt with in great detail. A number of respondents also left some of the questions unanswered, which made the analysis of individual questions less meaningful and useful.

The biggest professional group, accounting for nearly two fifths of the respondents, consisted of individuals who defined themselves as musicians. Approximately one third worked in duties related to education, while students and professionals occupied in other folk music duties accounted for one fourth of the respondents. (Figure 1.)

Women's share of respondents among professional folk musicians was highest in the age group born in the late 1960s. In age groups born after 1970, men have increased their share slightly, but women still account for the majority of professionals.

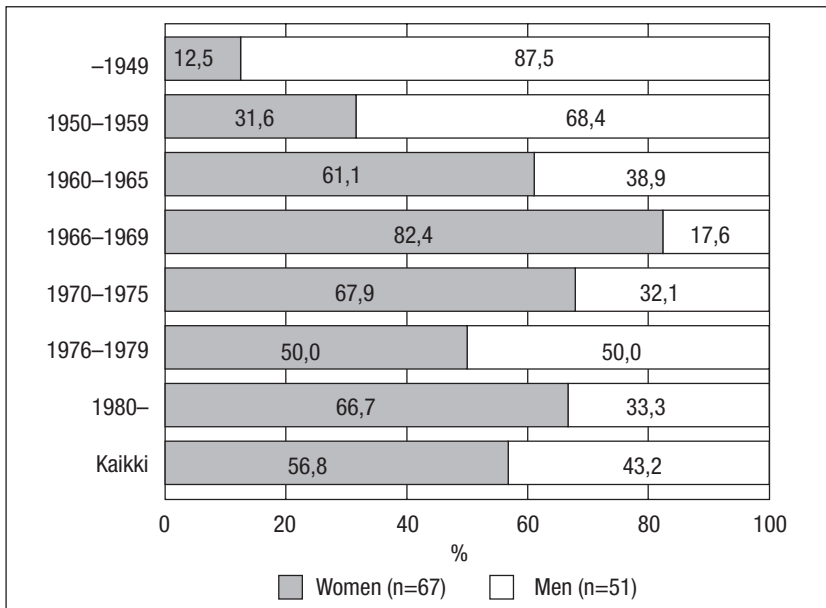
Figure 1. Folk music professionals who responded to the survey by professional group (n=118).

Folk music professionals, especially women, are highly educated. The impact of education can be clearly seen in the age and gender distribution of the professionals who answered the survey. Furthermore, women accounted for over two fifths of professional folk musicians.

The share of musicians among women born in 1966–1975 has grown, and the share of female folk music students has considerably increased among students younger than this. The younger age groups, born after 1980, consist of students, meaning that the future of folk music will continue mainly in the hands of women. (Figure 2.)

Figure 2. Gender of survey respondents by age group.

The majority (58 per cent) of professionals lived outside the metropolitan area. This applied to the clear majority of teachers, as well as musicians, two thirds of whom worked elsewhere in Finland. Only a scant minority of respondents occupied in other folk music work indicated Helsinki, Espoo, Vantaa or Kauniainen as their place of residence. Nearly all of the students lived in the Greater Helsinki area, the majority of which studied at the Sibelius Academy in Helsinki.

The average income of folk music professionals was 20,130 euro in 2003, which was less than the average gross income of other wage earners and musicians in general. The average gross income of employed folk music professionals ranged from 17,400 to 27,000 euro. While income increased with the number of years in the profession, many folk musicians still earned less than the average 20,000 euro after ten years of employment. (Table 2.)

Table 2. Average taxable gross income of folk music professional groups according to gender and region in 2003.

<i>Professional group</i>	<i>Women</i>	<i>Men</i>	<i>Greater Helsinki area</i>	<i>Rest of Finland</i>	<i>All</i>
	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)
Musician	17.415	23.126	19.703	21.534	20.783
Teacher	23.200	24.480	26.235	22.076	23.511
Student	4.430	5.780	5.080	2.000	4.843
Others	24.340	28.485	25.335	29.850	26.977
All	18.160	22.580	17.563	22.290	20.130

The smallest average income was that earned by women working as musicians, while the biggest was earned by professionals working in other folk music tasks outside the Greater Helsinki area. Women's earnings were approximately one fifth lower than those of men. Furthermore, women more often than men fell into groups with a gross income less than the average 20,000 euro.

The main sources of income for professionals included the performing and teaching of folk music, although the performance and teaching of other music was also common. Only a small portion of respondents was able to live solely by performing folk music. Women's income came mainly from teaching and men's from performance fees. For men, income from sources other than folk music also accounted for a considerable share.

Most of the respondents had engaged in some form of teaching in the past 12 months. Teaching duties were available in the metropolitan area, but interest shown towards them was greater in other parts of Finland. Teaching was an important source of income irrespective

of gender, and was considered to promote both the development of folk music and one's own professional skills. Teaching in folk music is still mainly carried out by women, although the number of female musicians was equal to that of teachers. The clear majority of men considered themselves to be primarily musicians. They also did not consider teaching to be as important as did women.

Most professionals would prefer to dedicate themselves to working as performing musicians. This was also a popular option among many teachers and professionals occupied in other folk music duties. Folk music professionals residing outside the metropolitan area had clearly more performance opportunities than did those in the Greater Helsinki area. The main employers in the field include educational institutions and associations. Performances related to commercial events are mainly held elsewhere in Finland, whereas the metropolitan area offers performance requests from companies and opportunities to play in studios. Most performances are arranged in Finland, but folk musicians in the Greater Helsinki area, in particular, were also in demand abroad.

The majority of musicians and teachers ascertained that performance opportunities had at least slightly decreased in number and that the offering was poor. Nevertheless, most professionals considered their own work situation to be at least good both now and in the future. The most positive assessments about employment at the time of the survey came from teachers, women and professionals living in the Greater Helsinki area. Belief in the future was weakest among teachers and those living elsewhere in Finland. Respondents assessed employment prospects for the folk music sector as a whole to be clearly worse than their own. In general, the situation is expected to improve in the future.

The regard for the profession of folk musicians was felt to be relatively good, although some professionals expressed their concern about insufficient respect for the field as a whole. First-rate professional skills and all-round competence in musical technique and as a performer were judged to increase the appreciation for the profession. Music of poor quality, excessive focusing on amateurs or semi-professionals and new vocational training, in turn, were considered to erode respect. Men were more satisfied than women in the respect shown towards their profession.

While Finnish folk music organizations are mainly aimed at amateurs, they also unite professionals and amateurs. Folk musicians usually join organizations as amateurs, and membership is often kept up after turning professional. Professionals consider these organizations to be important to amateurs, but deem their concrete significance to individual professionals to be lesser and difficult to determine. More than one fifth of the respondents found folk music organizations to have no importance whatsoever.

Organizations were considered to be clearly more important to the field of folk music as a whole than to the work of individual artists. They represent folk music in the public sphere, and big central organizations were found to give more credibility to the field. Many professionals believed that folk music organizations play an important part in teaching, publishing and programme planning. Problems cited included the small size and fragmentary nature of organizations, as well the organizations' inability to react quickly enough to changes taking place in folk music.

Slightly more than half of the respondents reported membership in a folk music organization, by far the most popular of which were the Finnish Folk Music Association and the Kantele Association. Approximately one in every four respondents was also a member of other music organizations. Membership in other than folk music organizations was most common among musicians. Most of them were members of the Finnish Musicians' Union (a labour union for musicians), as well as Teosto and Gramex, both of which administer copyrights: the former those of composers, the latter those of performing artists. In the case of teachers, membership was most common in the Finnish Music Teachers' Union. One fifth of the respondents did not belong to any music organization.

Based on the responses received, the average folk music professional is a 38-year-old Finnish-speaking musician living outside the Greater Helsinki area and more often female. He/she has worked as a professional for nearly 13 years and has completed an academic degree at the Sibelius Academy after 1989. Musicians, in particular, typically have a low income level due to the uncertainty of employment and livelihood. They often have to seek additional income outside folk music and in teaching, and occasionally in non-artistic fields. Men are slightly older than women and have left their studies unfinished more often than women. As folk music players, professionals are masters of the accordion, violin and kantele. For men, the guitar is more common than the kantele, and there are fewer male than female singers.

Folk music professionals form a small group in the Finnish folk music and music culture. The field's strengths and problems are much the same as those in other marginal fields in music. In its most visible form, Finnish professional folk music is determined by the majority population group, which controls education channels and publicity, making it difficult for professionals representing minorities, such as the Sami, the Roma and immigrants, to make themselves visible. Owing to a limited public, minority representatives would find it difficult to work as professional musicians in Finland if they were to exclusively perform material based on their own musical heritage.

Education has enhanced the interest in folk music and produced more professionals in the field. It has expanded vocational education

opportunities in music and provided especially women with a new path to becoming professional popular musicians. Similar to other art professions, however, education typically provides a good foundation for finding one's self-expression and developing professional competence, but cannot ensure regular employment and sufficient income in the field of folk music.

The demand for folk music is limited and has not always been able to match the increased supply of professionals provided by education. On the whole, folk music as a field will continue to offer limited opportunities in terms of employment. With education producing more performing artists, competition for employment is likely to remain stiff. The development of employment and income levels also needs the contribution of professionals familiar with folk music production, programme planning, distribution and marketing both in the Finnish and international music industries.

The professionals' positive outlook on the future of folk music gives reason to believe that it is precisely because of its heterogeneity that the field can create opportunities for musical and professional development. A heavily institutionalized field could not offer such potential for freedom. Instead, its structures would exert tighter control on development trends in the content and professional aspects of folk music.

Tutkimusyksikön julkaisuja
Research Reports

ISSN 1796-6612

- N:o 1 Kati LINTONEN: Valokuvan 70-luku. Suomalaisen valokuvataiteen legitimaatio ja paradigmamuutos 1970-luvulla. (The 1970's and the Finnish Photographic Art. Summary.)
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1988. ISBN 951-861-106-8.
- N:o 2 Sari KARTTUNEN: Taide pitkä – leipä kapea. Tutkimus kuvataiteilijoiden asemasta Suomessa 1980-luvulla.
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1988. ISBN 951-861-241-2.
- N:o 3 Totti TUHKANEN: Taiteilijana Turussa. Tutkimus Turun kuvataiteilijoiden urakehityksestä vuosina 1945–1985.
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1988. ISBN 951-861-322-2.
- N:o 4 Jarmo MALKAVAARA: ”Kauneus” ja ”Mahti”. Taidejärjestelmän ja poliittis-hallinnollisen ohjausjärjestelmän välisten suhteiden taidekeskeistä tarkastelua. (The Aesthetic and the Authoritative. An Analysis of the Arts Facing Politics and administration in Modern Society. Summary.)
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1989. ISBN 951-861-323-0.
- N:o 5 Merja HEIKKINEN: Tilannekuva kirjailijoista. Tutkimus kirjailijoiden asemasta Suomessa 1980-luvulla.
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1989. ISBN 951-861-377-X.
- N:o 6 Riitta REPO: Tanssien tulevaisuuteen. Tutkimus suomalaisen tanssitaiteen legitimaatiosta ja tanssin koulutusjärjestelmän vakiintumisesta.
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1989. ISBN 951-861-398-2.
- N:o 7 Jari MUIKKU: Laulujen lunnaat. Raportti suomalaisesta äänite-tuotanto-politiikasta.
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1989. ISBN 951-861-675-2.
- N:o 8 Pekka OESCH: Säveltaidetta vai musiikkipolitiikkaa? Tutkimus valtion säveltaidetoimikunnasta vuosina 1968–1989. (Art or Policy? A Study of the Finnish National Council for Music 1968–1989. Summary.)
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1990. ISBN 951-37-0203-0.
- N:o 9 Marjut SALOKANNEL: Häviävät elokuvan tekijät. Tutkimus audiovisuaalisten oikeuksien luovutussopimuksista. (The Loss of Film Authors – a study on contracts relating to assignment of audiovisual rights. Abstract.)
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1990. ISBN 951-37-0325-8.
- N:o 10 Sari KARTTUNEN: Jokaisen silmissä kaikkien hampaissa. Tutkimus Suomen kuntien taidehankinnoista 1980-luvun puolivälissä. (Purchases of Works of Art by Finnish Municipalities. Summary.)
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1990. ISBN 951-37-0365-7.
- N:o 11 Anita KANGAS: Kunta, taide ja markat. (Culture, Municipality and Money. Abstract.)
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1991. ISBN 951-37-0364-9.

- N:o 12 Merja HEIKKINEN. Sillä välin toisaalla... Sarjakuvan kulttuuripoliittinen asema ja sarjakuvien tuotanto. (Meanwhile, somewhere else... The position of comics in cultural policy and the production of comics. Summary.)
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1991. ISBN 951-37-0656-7.
- N:o 13 Pirjo VAITTINEN (toim.): Teatterin vuosi. Turun kaupunginteatterin toiminta, ohjelmisto ja yleisö näytäntökäudella 1990–1991. (A Year of the Theater. The activities, the repertoire and the audience of Turku City Theater during the 1990–1991 season. Abstract.)
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1992. ISBN 951-37-0840-3.
- N:o 14 Anita KANGAS & Kirsi POHJOLA: Kulttuurisitteeri lähikuvassa. (Portrait of Cultural Secretaries. Abstract.)
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1992. ISBN 951-37-0360-6.
- N:o 15 Sari KARTTUNEN: Valokuvataiteilijan asema. Tutkimus Suomen valokuva-taiteilijakunnan rakenteesta ja sosiaalis-taloudellisesta asemasta 1980–1990 -luvun vaihteessa. (The Position of Photographic Artists in Finland. Abstract.)
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1993. ISBN 951-37-1139-0.
- N:o 16 Auli IRJALA: Säveltaiteilijan toimeentulo. Tutkimus säveltaiteilijakunnan rakenteesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa vuonna 1989. (The Economic Situation of Composers and Musicians in Finland. English Summary.)
Valtion painatuskeskus. Helsinki 1993. ISBN 951-37-1200-1.
- N:o 17 Paula KARHUNEN: Näyttämötaiteilija Suomessa. Tutkimus asemasta ja toimeentulosta 1980–90 -luvun vaihteessa. (The Position of Finnish Artists in the Field of Theatre. English Summary.)
Painatuskeskus. Helsinki 1993. ISBN 951-37-1228-1.
- N:o 18 Pekka OESCH: Elokuvantekijöiden toimeentulo. Tutkimus taloudellisesta asemasta 1989 ja 1992. (The Economic Situation of Cinematographers in Finland. English Summary.)
Painatuskeskus. Helsinki 1995. ISBN 951-37-1648-1.
- No. 19 Auli IRJALA & Magne EIKÅS: State, culture and decentralisation. A comparative study of decentralisation processes in Nordic cultural policy.
Taiteen keskustoimikunta. Helsinki 1996. ISBN 951-53-0700-7.
- N:o 20 Merja HEIKKINEN: Kuvien taitajat – taidepolitiikan marginaalit. Tutkimus graafisten suunnittelijoiden, kuvittajien ja sarjakuvantekijöiden asemasta.
Edita. Helsinki 1996. ISBN 951-37-1969-3.
- N:o 21 Taija TUOMINEN: ”Heillähän on jo kasvotkin”, esikoiskirjailijatutkimus.
Nykypaino Oy. Helsinki. 1998. ISBN 952-5253-00-7.
- No. 22 Merja HEIKKINEN & Tuulikki KOSKINEN (toim.): Economics of Artists and Arts Policy, Selection of Papers.
Nykypaino Oy. Helsinki. 1998. ISBN 952-5253-04-X.
- N:o 23 Soili HARJALUOMA: Kirjoittajakoulutus nyt ja tulevaisuudessa.
Nykypaino Oy. Helsinki. 1998. ISBN 952-5253-07-4

- N:o 24 Toim. Aino SARJE, Ulla HALONEN ja Päivi PAKKANEN: Kirjoituksia koreografiasta. Tanssintutkimuksen vuosikirja 1998. Teroprint Oy. Mikkeli. 1999. ISBN 952-5253-11-2
- N:o 25 Pekka OESCH: Kulttuurin sponsorointi ja yritys yhteistyö – kehitys ja käytännöt. (Culture, Companies and Sponsorship – Development and Practice. English Summary) Nykypaino Oy. Helsinki 2002. ISBN 952-5253-39-2
- N:o 26 Merja HEIKKINEN: The Nordic Model for Supporting Artists. Public Support for Artists in Denmark, Finland, Norway and Sweden. Nykypaino Oy. Helsinki 2003. ISBN 952-5253-40-6
- N:o 27 Kaija RENSUJEFF: Taiteilijan asema. Raportti työstä ja tulonmuodotuksesta eri taiteenaloilla. (The Status of the Artist in Finland – Report on Employment and Income Formation in Different Fields of Art. English Summary.) Nykypaino Oy. Helsinki 2003. ISBN 952-5253-47-3
- N:o 28 Robert ARPO (toim.): Taiteilija Suomessa. Taiteellisen työn muuttuvat edellytykset. Nykypaino Oy. Helsinki 2004. ISBN 952-5253-48-1
- N:o 29 Sari KARTTUNEN: Suomalainen valokuvakirja. Valtion jakaman laatutuen vaikutukset valokuvakirjallisuuteen. (The Finnish Photo Book: The Effects of State Quality Support on Photographic Literature. English Summary.) Sävypaino Oy. Helsinki 2005. ISBN 952-5253-51-1
- N:o 30 Robert ARPO & Pekka OESCH: Kansanmusiikin ammattilaiset. Taloudellinen tilanne ja toimintaympäristö. (Professional folk musicians in Finland. English Summary.) Lönnberg Print. Helsinki 2006. ISBN 952-5253-62-7

Sarjan edeltävä nimi (1–29): Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja

The previous name of the series (1–29) was
Research reports of the Arts Council of Finland
(ISSN 0785-4889)

Muut julkaisusarjat

Tilastotietoa taiteesta
Työpapereita
Tilastotiedote

Other publication series

Facts about the Arts
Working Papers
Facts and Figures

Toimitus

Taiteen keskustoimikunnan
tutkimusyksikkö

Edited by

Research Unit of
the Arts Council of Finland

Tilaukset ja tiedustelut

Taiteen keskustoimikunta
Tutkimusyksikkö

Orders and Information

Arts Council of Finland
Research Unit

Maneesikatu 7, PL 293, FIN-00171 Helsinki, Finland
tel. +358 9 1607 7066, fax. +358 9 1607 7069
tkk-kirjasto@minedu.fi

www.taiteenkeskustoimikunta.fi
www.artscouncil.fi